ધી સુરતી સુન્ની વહોરા મુસ્લિમ એજયુકેશન સોસાયટી, સુરત

# વહોરા સમાચાર

## અહમદ પટેલ

''નોખી માટીનું અનોખુ વ્યક્તિત્વ''

સ્મૃતિ વિશેષાંક

માહે જમાદિલ અવ્વલ ૧૪૪૨ જાન્યુઆરી - ૨૦૨૧ તંત્રી : મસ્ત મંગેરા

**જ. યુસુફભાઈ આઈ. પટેલ** (સાવાવાલા)
પ્રમુખ

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ માટે મર્હુમ શબ્દ લખતાં હાથ ધ્રુજી ઉઠે છે. અહમદભાઈ માત્ર એક વ્યકિત નહોતા કિંતુ તેઓ સ્વયં એક સંસ્થા હતા. તેમની ખોટ કયારેય ભરપાઈ થઈ શકે એમ નથી. સદીઓની સફર પછી આવી કોઈક વિરલ વિભૂતિ જન્મ લેતી હોય છે. આપણા માટે ગૌરવની વાત એ છે કે તેઓ આપણા સમાજના હતા. આપણા સમાજના સાચા શિલ્પી, હમદર્દ, રાહબર, દીર્ઘદ્રષ્ટા, સજજન, શિક્ષણપ્રેમી, રમતપ્રેમી, સમાજના હિતચિંતક, એક મુખ્લિસ અને મૂક સેવક હતા. અહમદભાઈ આપની ખૂબ યાદ સતાવતી રહેશે. મર્હુમ અહમદભાઈ ફકત સંસદ સભ્ય નહીં, પરંતુ અંગત જીવનમાં તેમણે કેટલાય ગરીબો, યતીમો, બેવાઓ, જરૂરતમંદ બિમારો, દુઃખીયારાઓ, મેડીકલ, એન્જીનીયરીંગ તથા વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં એડમીશન અપાવવાથી લઈ તેમની ફી ભરવાની ચિંતા પણ તેઓ કરતા હતાં. આપની કાર્યોની મહેંક અખંડ ભારતની આ ધરતી પર સદાકાળ માટે મહેંકતી રહેશે. અલ્લાહપાક આપના અગણિત નેકીના કાર્યોનો બેહતર બદલો જરૂરથી અર્પણ કરશે એવી અમને પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે.

**''ગુંજતે રહતે હૈ અલફાઝ મેરે કાનો મેં**
**આપને તો આરામ સે કેહ દિયા, અલ્લાહ હાફિઝ''**

**જ. અહમદભાઈ એમ. ઉનિયા**
ઓન. જન. સેક્રેટરી

મર્હુમ અહમદભાઈ અમારી વચ્ચેથી આમ અચાનક ચાલ્યા જશે એવી કલ્પના કયારેય કરી નહોતી. અમારા પરિવારની પીડા તો અસહય જ હતી, કિંતુ જયારે અસંખ્ય પરિવારે અમને કહયું કે અમે પણ અમારા પરિવારના જ એક મોભી ગુમાવ્યાં છે, ત્યારે ખબર પડી કે અહમદભાઈનું ઘણા પરિવારોમાં પરિવારના એક સદસ્ય તરીકેનું જ સ્થાન હતું. એમના ઈન્તેકાલ પછી જયારે આંખમાં આંસુઓ સાથે લોકોએ એમની પરોપકાર ભાવના અને મદદ કરવાની વાત કરી ત્યારે અમને એવો એહસાસ થયો કે અહમદભાઈ કેટલા બધા પરિવારોના હામી હતા ! મારી દ્રષ્ટિએ મર્હુમ એક રાજનેતા તરીકે, પરિવારના મોભી તરીકે, સમાજના હિતચિંતક તરીકે, લોકનેતા તરીકે, વિનમ્રતાના પર્યાય તરીકે સર્વગુણ સંપન્ન હતા. અલ્લાહપાક ભવિષ્યમાં આપના જેવા કૌમના હમદર્દ આગેવાન તૈયાર કરે તેવી દુઆ કરૂં છું. અલ્લાહપાક આપણને સૌને એમના જીવનમાંથી પ્રેરણા લઈ ઉન્નત જીવન જીવવાની તૌફીક આપે અને અલ્લાહપાક મર્હુમની મગફિરત ફરમાવે આમીન.

**''હજારો સાલ નરગીસ અપની બેનૂરીપે રોતી હૈ**
**બડી મુશ્કિલ સે હોતા હૈ ચમન મેં દીદાવર પૈદા''**

## વહોરા સમાચાર

- **હદીશ શરીફ**

- **તમારામાં સારા લોકો તે છે જે સ્ત્રીઓ સાથે સારી રીતે વર્તે છે.**
- **આળસ એ ઘણાં દુ:ખોનું આમંત્રણ છે.**

- **ચિંતન**

- **એકતા નાના સમુદાયને પણ ટોળું બનાવી દે છે, એકતાનો અભાવ હોય તો મહાન સમુદાયને પણ તોડી નાંખે છે.**
- **મહત્વકાંક્ષાઓ લોહીના સંબંધ પણ તોડી નાંખે છે - ઉપકાર કરનારને પણ ભૂલી જાય છે.**

**અંક : ૦૧**

**માસ: - જાન્યુઆરી -૨૦૨૧**

**માહે: જમાદિલ અવ્વલ ૧૪૪૨**

**તંત્રી : મસ્ત મંગેરા**

- **ખાસ વિચારવું**

પીડા ભોગવનારની આંખમાંથી નીકળતું પાણીનું ફકત એક જ ટીપું દરિયો બની જાય છે

અને

પીડિત વ્યકિતને તદ્દન મામૂલી અપાતી મદદ પણ મોટામાં મોટા પર્વત જેવી બની જાય છે.

E-mail : mastamangerakangwai@yahoo.com
Mob : 9426771991

## ■ તંત્રી સ્થાનેથી...!

### અહમદભાઈ જેવા બીજા અહમદભાઈ આપણને નહીં મળે

**વહોરા સમાચાર**નો આ ૭૧મા વર્ષનો ૧લો અંક છે.

ખબર નહોતી કે આ અંક સમાજની એક મહાન વ્યકિત માટે પ્રસ્તૃત કરવો પડશે.

માનનીય જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ આપણી વચ્ચે નથી - પરંતુ લોકોના હૃદયમાં હંમેશા બિરાજતા રહેશે. એમના પિતા અને માનનીય ઉનિઆ સાહેબ થકી આપણા સમાજને ઘણી સારી અને સાચી દોરવણી મળી છે.

અહમદભાઈ સમાજ/દેશ માટે ઘણી મૂલ્યવાન વ્યકિતવિશેષ હતા. એમનો નમ્ર, વિવેકી, સૌજન્યશીલ સ્વભાવ, દરેક વ્યકિત માટે સાચી લાગણી ધરાવનાર માણસ મળવો મુશ્કેલ છે.

કોઈપણ પ્રકારના ઘમંડ વગર, હોદ્દો ગમે તેટલો મોટો હોય અને તે વ્યકિત વિવેકવાળી હોય એવું બહુ ઓછું બને છે.

અહમદભાઈ ઘમંડ વગર, ભાર વગર ચોખ્ખું જીવન જીવતા રહયા. કોઈપણ જાતના લોભ, લાલચ વગર સત્તા ભોગવવી એ અશકય કામ એમણે કરી બતાવ્યું છે.

એમના કુટુંબીજનો પર જ નહીં, આપણા સૌના પર આવી પડેલ આઘાત સહન કરવાની શકિત આપે એવી રબ્બુલ ઈઝઝતથી દુઆ માંગીએ. **આમીન.**

છેલ્લે - **હસ્બોનલ્લાહો વને અમલ વકીલ** '

અર્થાત્ અલ્લાહ પાક આપણા સૌ માટે દરેક બાબતે સંપૂર્ણ મદદગાર છે.

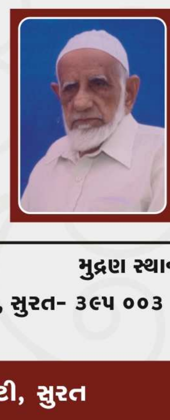

■ **મસ્ત મંગેરા(કાંગવઈ)**

તંત્રી, મુદ્રક અને પ્રકાશક :- અહમદ ઈબ્રાહીમ મંગેરા ('મસ્ત' મંગેરા) મુદ્રણ સ્થાન:- નટરાજ પ્રિન્ટર્સ, ઈન્દરપુરા, આંબાવાડી, સુરત.
પ્રકાશન :- વહોરા સમાચાર, કાર્યાલય સ્થળ :- અલીબાગ, સ્ટેશન સામે, સુરત- ૩૯૫ ૦૦૩ માલિક :- ધી સુ.સુ.વ.મુ.એ.સોસાયટી-સુરત.

મર્હુમ જનાબ અહમદભાઈ પટેલ, આજે તેમના નામની આગળ ''મર્હુમ'' લખતા હાથ કાંપે છે. એ અહમદભાઈ આપણા સર્વેના માનીતા, આપણા સૌના માર્ગદર્શક, કોગ્રેંસના વરિષ્ઠ નેતા, રાજયસભાના સભ્ય, ગુજરાતના પનોતા પુત્ર, સૌના લોકલાડીલા, ઉચ્ચ સ્વપ્ન દ્રસ્ટા, મૃદુભાષી, વ્યવહારૂ, કુશળ, અંકલેશ્વર-ભરૂચ ના વિકાસ માટે સતત પ્રયત્નશિલ, હંમેશ હસ્તા રહેવું, ખાનગી જીવનમાં દિનદાર, નમાઝી વિગેરેએ અહમદભાઈની ઓળખ હતી. મૂળ પીરામણ, તાલુકો અંકલેશ્વર જી. ભરૂચ ગુજરાતના વતની, મૂળે સુરતી સુન્ની વહોરા અહમદભાઈ હવે આપણી વચ્ચે નથી રહયા. ઈન્ના લિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહી રાજેઉન.

**''ખુદાબક્ષ, બહુત સી ખૂબીયાં થી મરનેવાલે મેં''**

આજે અહમદભાઈ માટે ફકત આટલું જ કહી શકું છું કે

યાદ આએગી મેરી વફાએ તુમકો દેખના કદ્ર હોગી તુમકો મેરી મરને કે બાદ

મર્હુમ અહમદભાઈ ઉર્ફે બાબુભાઈ પટેલે દેશની, સમાજની અને સમાજના નાનામાં નાના વ્યકિતની કોઈપણ જાતના ભેદભાવ વગર અને કોઈ પણ જાતની આશા વગર દેખાવથી દૂર રહીને જે સેવાઓ કરી છે તે અકલ્પનીય છે. મીડીયા થી હંમેશા દૂર રહીને અનેક સંસ્થાઓ ને જે મદદ કરી છે એ તમામ સંસ્થાઓ પોતાને આજે અનાથ અનુભવે છે.

**''હજારો સાલ નરગીસ અપની બેનુરી પે રોતી હય**
**બળી મુશ્કીલ સે હોતા હય ચમન મેં દિદાવર પેદા''**

મર્હુમ અહમદભાઈના પિતા નામ મુહમ્મદ ઈસ્હાકજી પટેલ જેઓ પણ ભરૂચ જીલ્લાના જાણીતા સમાજ સેવક હતા, તેઓ કાંતિ પટેલના હુલામણા નામથી ઓળખાતા હતા. મુહમ્મદભાઈ પટેલનો જન્મ પીરામણ (અંકલેશ્વર) ખાતે ૧૯૧૧ માં થયો, તેઓએ ગુજરાતી પાંચ ધોરણ સુધી અભ્યાસ કર્યો, પાછળથી સમાજ સેવામાં જોડાયા.

તેઓ ભરૂચ જીલ્લાના કોગ્રેંસના આગેવાન, અંકલેશ્વર સહકારી મંડળીના સ્થાપક અને પ્રમુખ, અંકલેશ્વર તાલુકા સુપરવાઈઝીંગ યુનીયન ના પ્રમુખ, ભરૂચ જીલ્લા સહકારી બેંકના ડાયરેકટર અને અંકલેશ્વર તાલુકા પંચાયતના સભ્ય તરીકે અનેક સંસ્થાઓમાં સેવા આપી. મુહમ્મદભાઈ પટેલ ભરૂચ જીલ્લા વિકાસ બોર્ડમાં સરકાર દ્વારા નિયુકત સભ્ય થયા, જનાબ મુહમ્મદભાઈ પટેલ નું તા. ૧૬-૦૮-૧૯૭૬ માં અવસાન થયું, તેમને પીરામણ ખાતે દફનાવ્યા હતા.

અહમદભાઈ પટેલની માતાનું નામ હવાબેન મુહમ્મદભાઈ પટેલ હતું.

અહમદભાઈ પટેલનો જન્મ ૨૧ મી ઓગષ્ટ ૧૯૪૯ માં પીરામણ, તા. અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ ખાતે થયો, પ્રાથમિક શિક્ષણ ધો. ૪ સુધી પીરામણ ખાતે સરકારી સ્કુલમાં લીધા પછી ધો. ૫ થી હાઈસ્કુલ સુધીનું શિક્ષણ અંકલેશ્વરની ઈ.એન. જીનવાલા હાઈસ્કુલમાં મેળવ્યું, ત્યાર પછી ભરૂચની જયેન્દ્રપુરી આર્ટસ એન્ડ સાયન્સ કોલેજ માંથી B.Sc ની પદવી સાઉથ ગુજરાત યુનીવર્સીટીની મેળવી. કોલેજના સમયમાં પણ અહમદભાઈ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં સક્રીય હતા, ખાસ કરીને ક્રિકેટમાં એક સારા પ્લેયરની નામના મેળવી હતી.

ગ્રેજયુએટ થયા પછી M.S. University વડોદરા થી LLB ની પદવી મેળવી.

૧૯૭૬ માં તેમના લગ્ન 'મૈમુનાબેન' સાથે થયા.

# અહમદભાઇની રાજકીય સફર

- ૧૯૭૬ માં અંકલેશ્વર તાલુકા પંચાયતના સભ્ય
- ૧૯૭૭ માં ૨૬ વર્ષની વયે લોકસભાના સાંસદ
- ૧૯૮૦ અને ૧૯૮૪ માં લોકસભાના સાંસદ
- ૧૯૯૯, ૨૦૦૬, ૨૦૧૧ અને ૨૦૧૭ માં રાજયસભાના સાંસદ
- ૧૯૭૭ થી ૧૯૮૨ સુધી ગુજરાત યુથ કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ
- ૧૯૮૩ થી ૧૯૮૪ સુધી AICC માં જોઈન્ટ સેક્રેટરી રહયા.
- ૧૯૮૫ થી ૧૯૮૬ સુધી AICC માં જનરલ સેક્રેટરી રહયા.
- ૧૯૮૫ માં પૂર્વ PM રાજીવ ગાંધીના સંસદિય સચિવ બન્યા.
- ૧૯૮૬ માં ગુજરાત કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ બન્યા.
- ૧૯૯૧ માં કોંગ્રેસ વર્કીંગ કમિટીમાં સ્થાન
- ૧૯૯૬ માં AICC ના કોષાધ્યક્ષ બન્યા
- ૨૦૦૦ માં સોનિયા ગાંધીના રાજકીય સલાહકાર બન્યા
- ૨૦૦૬ માં વકફ સંયુકત સંસદીય સમિતિના સભ્ય રહયા
- ગુજરાત કોંગ્રેસ કમિટીના સૌથી યુવા અધ્યક્ષ બન્યા હતા
- ગુજરાતમાંથી સાંસદ તરીકે ચૂંટાનાર બીજા મુસ્લિમ નેતા હતા.

અહમદભાઈ અંતિમ સુધી રાજયસભાના સભ્ય રહયા, તેમના લોકસભા અને રાજયસભાના ૪૩ વર્ષોમાં તેમણે અનેક કમીટીઓમાં કામગીરી બજાવી પરંતુ મુખ્યત્વે ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોગ્રેંસના પ્રેસીડેન્ટ શ્રીમતી સોનીયા ગાંધીના પોલીટીકલ સેક્રેટરીની ભૂમિકા સૌથી મહત્વની હતી, કોગ્રેંસના સંગઠનમાં અહમદભાઈની ભૂમિકા સૌથી વધુ રહી, ખાસ કરીને ૨૦૦૪ થી ૨૦૧૪ સુધી યુ.પી.એ. સરકારમાં અહમદભાઈની ચાણકયની ભૂમિકા રહી. તેઓને ''સંકટ સમયની સાંકળ'' તરીકે ઓળખતા જયાં-જયાં કોગ્રેંસમાં તકલીફ થાય ત્યાં-ત્યાં અહમદભાઈ જ ટ્રબલશુટર તરીકે ફરજ નિભાવતા.

૨૦૧૮ થી કોગ્રેંસના ટ્રેઝરરની ફરજ પણ નિભાવી હતી.

અહમદભાઈ એ કોગ્રેંસમાં મજબુત ગુજરાતી તરીકે ૪૩ વર્ષ સામ્રાજય કર્યું.

પોલીટીકલ જીવન સાથે અહમદભાઈ ઘણી બધી સામાજીક સેવાભાવી સંસ્થાઓ સાથે પણ જોડાયેલા હતા.

## ખિરાજે અકીદત

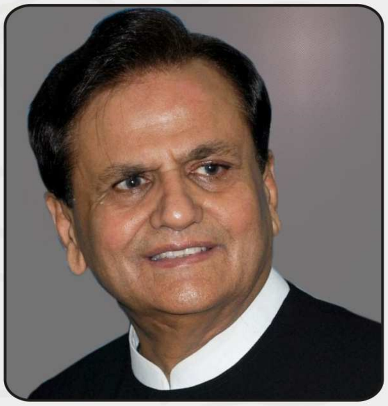

## મર્હુમ જનાબ અહમદ મહમદ પટેલ
## તા: ૨૫/૧૧/૨૦૨૦

દેશના લોક લાડીલા નેતા, ગુજરાતના પનોતા પુત્ર, સોનીયાજીના રાજકીય સલાહકાર, કોગ્રેસના કદાવર નેતા (ચાણકય), વહોરા સોસાયટી, સુરતના મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી, રાજય સભાના સભ્ય, **મૂળ પીરામણ** ગામ (જી.ભરૂચ) ના વતની અને સમગ્ર કૌમના નિસ્વાર્થ મુખ્લીસ હમદર્દ **જનાબ અહમદભાઇ મહમદ પટેલ સાહેબ**નો **તારીખ ૨૫/૧૧/૨૦૨૦** ના **બુધવાર**ના રોજ **દિલ્હી** ખાતે દુ:ખદ ઇન્તેકાલ થયો છે. **(ઇ.લી.)** એમની દફનવિધી **તારીખ ૨૬-૧૧-૨૦૨૦** ના **જુમેરાત**ના રોજ **પીરામણ** મુકામે કરવામાં આવી છે.

જનાબ અહમદભાઇ પટેલ સાહેબએ પોતાનું સમગ્ર જીવન કોગ્રેસ પક્ષ માટે રાજનિતીમાં પ્રવૃત્ત રહેવા સાથે ઉધોગો, સહકારી સંસ્થાઓ, સહકારી મંડળીઓ, રેલ્વે પ્લેટફોર્મ્સ, રેલ્વે સ્ટોપેજીસ, નેરોગેજ, બ્રોડગેજ રેલ્વે લાઇનો નર્મદા નદી પરના મોટા રીવર બ્રીજ, રેલ્વે ગામડા-શહેરના જોડતા ઓવર બ્રીજો, ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટો, મસ્જીદો, મંદિરો, ચર્ચો, ગુરૂદ્વારાઓ, મદ્રેસાઓ, સ્કુલો, કોલેજો, બેંકોથી માંડીને સ્મશાનો, કબ્રસ્તાનો જેવા અસંખ્ય ધાર્મિક, સામાજીક, સાર્વજનિક અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને કોઇપણ જાતના ભેદભાવ વગર અમુલ્ય સેવાઓ આપી હતી.

મર્હુમ અહમદભાઇ ફકત સાંસદ સભ્ય તરીકે જ નહીં પરંતુ અંગત વ્યકિત તરીકે પણ કેટલાયે ગરીબો, યતીમો, બેવાઓ, જરૂરતમંદો અને દુ:ખીયારાઓના હામી હતા.

એઓ હંમેશા સંઘર્ષના સમયે માર્ગદર્શકની ભુમિકા અદા કરનાર વફાદાર, ઇમાનદાર, કદાવર, માનવતાવાદી, ખિદમતના મેદાનમાં બિનહરીફ સાચા પ્રજા સેવક દિગ્ગજ રાજનેતા અને ખાદિમે હિંદ હતા.

એમની ચિર વિદાયથી આપણી વહોરા સોસાયટી સહિત સમગ્ર કૌમ, સમગ્ર સમાજ અને દેશે કદી ન પુરાય શકે એવા એક સાચા રેહબર ગુમાવ્યા છે. જેની ખોટ સદીઓ સુધી પુરી શકાય એમ નથી.

અલ્લાહપાક એમણે કરેલી સેવાઓ, ખિદમાતો અને એમની સહાદતને કબુલ ફરમાવી એનો બહેતરીન બદલો આપી જન્નતુલ ફિરદોસમાં આલા મકામ અતા ફરમાવે અને તમામ કુટુંબીજનોને સબ્રેજમીલ અતા ફરમાવે. **આમીન.**

**વહોરા સોસાયટીના તમામ કાર્યકરો તથા વહોરા સમાજનો સમગ્ર પરિવાર એમના દુ:ખમાં સહભાગી છે.**

**Mr. Faisal A. Patel**
(Son of Late Ahmedbhai Patel)

Assalamu Alaikum w.w.

From the death of My Father to till date, Hundreds of people send their condolence towards my family through various mediums. I am very much thankful to all of you to give my family unforgettable direct and indirect supports in this dark moments of our life.

I am heartily sorry for not being to able to respond immediately especially on Whatsapp. Somehow our family life is going to much slowly in this days. Please pray for my Papa, May Allah grants him Jannatul Firdous. In Sha Allah. (Aameen)

**Mrs. Mumtaz Patel Siddiqui**
(Daughter of Late Ahmedbhai Patel)

Ahmed Patel, Known to the world as a powerful man, a political strategist, a king maker but for me he was simply PAPA.

A Pious , simple man with simple needs, the kind of austerity he lead his life with is an inspiration. Ever since childhood, the values he instilled in us showed the kind of man he was. Unmoved, unfazed with his rising importance, we barely knew as we were growing up the kind of power and sway he held.

I can only recall the man he was at home , eating basic home cooked meals at very odd hours depending on his work timings and then making sure he completed his daily salah and his regular reading of the Quran. As a child I was very fascinated to see him taking out his Quran from a special bag and reading for hours on train journeys because he had no one to disturb him. Sometimes I used to get irritated waiting to speak to him during namaz because his Nafls would be never ending.

But over the year's I slowly learnt the discipline of blending our religion and culture and at the same time go about our worldly chores.

He always told us do not fly high , learn to be low profile, talk less. These were the habits he lead his life with and we have tried to imbibe some of it. But he was 'SPECIAL', he was 'ONE OF A KIND' and it's very tough for anyone to be like him.

We always knew that he helped the needy but it was only after he passed away we realized the kind and number of lives he had touched and how his goodwill radiates around. We realized that it was not only us but the millions that lost a father like figure and their pillar of support and are equally in pain and grief.

We are blessed to be born to a man like him and we hope to carry forward the kind of work he did for the marginalized society and someday wherever he is we pray that he will be proud of my brother Faisal and I.

May Allah (Swt) grant him the highest place in Jannatul Firdaus.

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબના નામની આગળ મર્હુમ શબ્દ લગાડવાની હિમ્મત એકઠી કરી શકયો નથી. આપનો હસમુખો ચહેરો, પારદર્શક વ્યકિતત્વ અને નિખાલસ હૃદયવાળો માણસ જડવો મુશ્કેલ જ નહિ અશકય છે. મર્હુમનું કદ એટલું ઊંચુ હતું કે આપણે કદાચ એ કદની ગરિમા એમનાં વ્યકિતત્વના આધારે જાળવી ન શકયા, કારણ કે એમણે કયારેય એવી પ્રતિતી નથી કરાવી કે મારૂં શું સ્થાન છે ? સામાન્યથી સામાન્ય માણસ પણ એમને સરળતાથી મળી શકતો, એમની આગળ જઈને પોતાની વ્યથા ઠાલવી શકતો, બેધડક રજૂઆત કરી શકતો. આપની સાદગી અને સરળ સ્વભાવ કોઈપણ વ્યકિત પર ઘેરી છાપ છોડી શકતો હતો. આપના કાર્યો, સમાજ માટે આપનું યોગદાન એ કાયમ માટે યાદ રહેશે. હું આપના હકમાં આખિરતની કામ્યાબી માટે દિલોજાનથી દુઆ કરૂં છું.

**પા શકેંગે ન ઉમ્રભર જીસકો,**
**જુસ્તજુ આજ ભી ઉસીકી હૈ.**

**જ. મહમદ એમ. ભાણા પટેલ**
જોઈન્ટ સેક્રેટરી
(દક્ષિણ વિભાગ)

**''ઝમાના બ્હોત શોખ સે સુન રહા થા**
**હમહી સો ગયે દાસ્તા કેહતે કેહતે''**

જનાબ અહમદભાઈ પટેલની વર્ષોથી અવિરત અને મુક સેવાનો અંદાઝ કાઢવો મુશ્કેલ જ નહીં પરંતુ મુમકીન જ નથી. તેમની અત્યાર સુધીની રાજકીય સફર જ નહીં, પરંતુ સામાજીક અને શૈક્ષણિક બહુમુલ્ય સમાજ ઉપયોગી સેવાનો પડછાયો હવે હરહંમેશ માટે આ દેશને અને દરેક સમાજને સતાવતો રહેશે. અમારા સાથેના પારિવારીક સંબંધો અમારા પુરતા જ મર્યાદિત ન હતા, પરંતુ આખી દુનિયા અને આખા દેશના દરેક પરિવારોના જનાબ અહમદભાઈ પટેલ એક બહુમુલ્ય સભ્ય હતા. તમામ સમાજના અને તમામ ક્ષેત્રમાં હંમેશા શિક્ષણ પ્રત્યેનો પ્રેમ જગાવવામાં એમને હંમેશા ઉંડો રસ રહેતો હતો. અલ્લાહપાક મર્હુમની તમામ ક્ષેત્રની મુખ્લીસ ખિદમતને કબુલ ફરમાવી જન્નતુલ ફિરદૌસમાં આલા મુકામ અતા ફરમાવે. આમીન.

**જીંદગી યૂં હુઈ બસર તન્હા**
**કાફિલા સાથ ઔર સફર તન્હા**

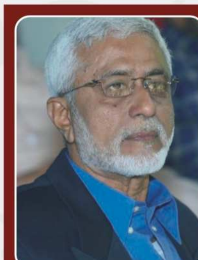

**જ. ઈકબાલ એસ. ઉનીયા**
ઉપપ્રમુખ
(દક્ષિણ વિભાગ)

અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ સાચા અર્થમાં કૌમના ખૈરખ્વાહ હતા. કૌમના રાહબર, મોહસીન અને કૌમની ફિકર કરનારા એક નેકદિલ માણસ હતા. તેઓ હંમેશા દંભ, અભિમાન અને રિયાકારીથી દૂર રહેતા. તેઓ દરેક જગ્યાએ હોય, અનેક સ્થળોએ, પ્રસંગોમાં કે ઘટનાઓમાં તેમનું યોગદાન હોય છતાંય કયાંય દેખાય નહિ. તેમનામાં મેં કયારેય પણ પ્રસિધ્ધીની ખેવના જોઈ નથી. ઉંચાઈઓ પર પહોંચીને આવી સાદગી અને નમ્રતા ભાગ્યે જ કોઈક વ્યકિતમાં જોવા મળે, જે તેમનામાં હતી. તેમની વાતોમાં સચ્ચાઈની ઝલક જોવા મળતી. શિષ્ટાચાર, વિવેક અને સજજનતાના કારણે આપનું વ્યકિતત્વ ખૂબ દિપી ઉઠતું. આપણા સમાજની ભાગ્યે જ કોઈ એવી સંસ્થા હશે જેમાં અહમદભાઈએ માર્ગદર્શન, મદદ કે યોગદાન ન આપ્યું હોય. આજે સમાજ યતીમ થઈ ગયો છે. આપણા સમાજમાં આ પ્રકારનો આંતરરાષ્ટ્રીય લીડર આપણી વચ્ચે જન્મે, કાર્યો કરે, આપણા પ્રશ્નોને વાચા આપે, આપણા ખભા સાથે ખભો મિલાવે એ સાચે જ ઐતિહાસિક ઘટના લેખાય. આપણે સૌ ખુશકિસ્મત છીએ કે આપણે એમનો દૌર જોયો છે, એમને મળ્યા છીએ, એમને સાંભળ્યા છે ! જયારે જયારે પણ સમાજનો ઈતિહાસ લખાશે 'અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ' નું નામ જરૂરથી સુવર્ણ અક્ષરોએ લખાશે. હું આપની કાર્યશૈલીને હૃદયપૂર્વક બિરદાવું છું અને આપના હકમાં દુઆઓ ગુજારૂ છું.

**''મિટા દે અપની હસ્તી કો**
**અગર તૂ મરતબા ચાહે**
**કિ દાન ખાક મેં મિલકર**
**ગુલેગુલજાર હોતા હૈ''**

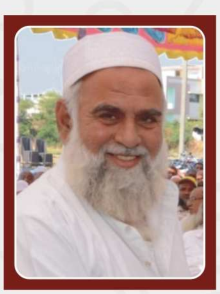

**જ. મેહમુદ હૈદર વોરાજી**
જોઈન્ટ સેક્રેટરી
(મધ્ય વિભાગ)

જનાબ અહમદભાઈ છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી દેશની તમામ સમાજની અવિરત સેવા કરતા રહયા હતા. પ્રખર શિક્ષણ પ્રેમી અને તેમની શિક્ષણ પ્રત્યેની સજાગતા કારણે જ આજે ગુજરાત અને દેશના મોટાભાગના વિસ્તારમાં સારી શાખાઓ થકી દરેક કોમના યુવાનોને સારામાં સારૂં શિક્ષણ પ્રાપ્ત થઈ શકયુ. જનાબ અહમદભાઈ પટેલ દ્વારા દેશના ઘણા વિસ્તારોમાં કે જયાં મેડીકલ અને સારી તબીબી સેવા ન હતી ત્યાં પણ એમણે પ્રાથમિક તબીબી સેવાથી લઈ અત્યાધુનિક તબીબી સેવા ઉપલબ્ધ કરાવી. અહમદભાઈ પટેલના આ તમામ નેક ઈરાદાના કાર્યો દેશના તમામ સમાજના લોકો માટે વર્ષો સુધી લોકોના દિલમાં ખુશ્બુ ફેલાવતા રહેશે. અલ્લાહની પાકઝાતથી ઉમ્મીદ છે કે અલ્લાહપાક આપની તમામ નેકદિલી સેવાઓને કબુલ કરી જન્નતુલ ફિરદૌસમાં આલા મુકામ અતા ફરમાવે. આમીન.

**નહીં તેરા નશેમન કસ્ર-એ-સુલ્તાની કે ગુંબદ પર**
**તૂ શાહીં હૈ બસેરા કર પહાડોં કી ચટાનોં મેં**

**જ. આદમ આઈ. પાંચભાયા**
જોઈન્ટ સેક્રેટરી
(ઉત્તર વિભાગ)

# A Tribute

Ahmedbhai and I both hail from Gujarat. Our ancestral villages are just 15 kilometers apart. But, we only came to know each other and develop a friendship many years later. It became a friendship I valued, and one that I will miss dearly.

I first saw him in action in the 1960s – speaking at a public meeting in Bharuch – when I was home on summer vacation while in medical school. His skill as an orator was apparent and it was clear in that moment that he would go on to achieve greatness and become a beacon for the community.

We met for the first time only around 18 or 19 years ago, when my wife, Farida, and I were in Delhi on our way to Darjeeling. Our families had dinner together, and he made us feel so comfortable and welcome.

As Farida and I started spending more time in India, we started seeing Ahmedbhai and Memunabein more often and became closer, even going on vacation together ... to Kashmir, Shimla, Rajasthan. In spending time with him, I came to see his unique qualities. On our way to Ranthambhor - Tiger Safari, he consoled a train attendant struggling with the death of his father.

At his home, he never refused to meet with anyone. I remember we once returned to his home at 2:00 in the morning after having seen a movie, and there was a crowd of people waiting at the gate to talk to him. He stepped out of the car to greet them and listen to them, giving them all of his attention. Even offering them tea. It was remarkable.

He would also invite people into his home when they needed help. They would explain their problems, at times, going on and on, but Ahmedbhai would sit silently and not interrupt. When I first saw this, it took me aback, as I couldn't believe how much time he was giving them. I asked him about it, and he told me that he came to learn that people often reveal solutions themselves when describing their problems, so it was always important for him to hear them out before offering guidance.

He introduced us to Presidents, Prime Minister, Politicians and Industrialists and Bureaocrats. During those interactions it was evident that he commanded their deep respect.

In seeing him in all of these different ways, I saw he was patient, kind, and

respectful of everyone, no matter their position or status. They mattered, and his concern for them was genuine. His compassion and intellectualism made him admired by all, a counselor to both the common man and people in power.

To his family, Memunabein, Faisal and Mumtaz, I would like to offer my condolences on their loss, and I share your pain. This is the nizam of Allah (SWT), everyone who comes from him, returns.

I am reminded of a couplet of Zauk -

"laayi hayaat aaye, kazaa le chali chale
apni khushi na aaye, na apni khushi chale"

Between birth and death, Allah (SWT) gives us a period of time to live on this Earth with a purpose, and I believe Ahmedbhai spent his time serving the community at large, putting service before self. We all benefitted because of him. He will be missed and will forever be in our hearts, and will remain with us as an inspiration for many.

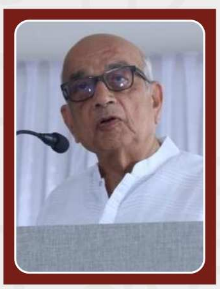

**Dr. Yakub M. Gangat**
(U.S.A.)

# A Tribute

I have known Ahmedbhai since childhood, as he is related to my Bhabhi. But, then I got married and left India, and we lost contact. So, when my husband Yakub, became friends with him so many years later, it was nice to reconnect and be able to remember old times.

I know that serving the community meant so much to him. He taught his children the importance of public service. I'm very proud to see that Faisal and Mumtaz are following their father's footsteps and working on social issues to improve the lives of others. May Allah bless them both.

Ahmedhbai is a role model not only for his children and grandchildren but for young people everywhere. My condolences to Margo, Faisal, Mumtaz and their extended family. I feel your pain. May Allah (SWT) grant him the highest place in Jinnah and sabr to all of you.

**Mrs. Farida Y. Gangat**
(U.S.A.)

# ખિરાજે તહસીન

હું અને અહમદભાઈ બન્ને ગુજરાતવાસી છે. અમારા પૂર્વજના ગામો ફકત ૧૫ કિલોમીટરના અંતરે છે. તેમ છતાં મારી અને અહમદભાઈની ઓળખાણ ઘણાં વર્ષો પછી થઈ અને ધીમે ધીમે ઓળખાણ મિત્રતામાં પરિણામી. આ મિત્રતા કે જેની હું કદર કરું છું અને હંમેશ માટે યાદ રાખીશ.

મેં. સૌપ્રથમ અહમદભાઈને ઈ.સ. ૧૯૬૦ માં ભરૂચ ખાતે જાહેરસભામાં જોયા. તે ગાળામાં હું મેડિકલ સ્કૂલના ઉનાળુ વેકેશન માટે ઘરે હતો. તેમની વકતૃત્વકળા અદ્‌ભૂત હતી અને એ નકકી જ હતું કે અહમદભાઈ ભવિષ્યમાં ઘણી ઊંચાઈને આંબી જશે અને આદર્શ વ્યકિત તરીકે સમાજમાં ઉભરી આવશે.

અમારી પહેલી મુલાકાત આશરે ૧૮-૧૯ વર્ષ પહેલા દિલ્હી ખાતે થઈ જયારે હું મારી પત્નિ ફરીદા સાથે દાર્જિલીંગની સફરમાં હતો. અમારા બંને પરિવારે સાથે ડિનરની મજા માણી અને તે દરમિયાન અહમદભાઈએ ઉષ્માપૂર્વક મહેમાનગતી કરી.

જેમ જેમ મારી અને ફરીદાની ભારતની મુલાકાત વધતી ગઈ તેમ તેમ અમે અહમદભાઈ અને મેમુનાબેનના વધારે નજદિક આવી ગયા. અમે સાથે ઘણા બધા સ્થળોએ પ્રવાસ આયોજન પણ કર્યું જેમ કે કાશ્મીર, સીમલા, રાજસ્થાન. તેમની સાથેની નિકટતા દરમિયાન મને તેમના અનન્ય ગુણોની જાણ થઈ. અમારી રણથંભોર-ટાઈગર સફારીની મુલાકાત દરમ્યાન અહમદભાઈએ એક ટિકિટ ચેકર કે જે પોતાના પિતાના મૃત્યુનાં આઘાતમાં હતો તેને સાંત્વના આપી. અહમદભાઈએ પોતાના ઘરે કયારેય કોઈને પણ મુલાકાત માટે ના પાડી નથી, મને બરાબર યાદ છે એક વખતે જયારે અમે સાથે સવારે ૨-૦૦ કલાકે ફિલ્મ જોઈને ઘરે પાછા ફરી રહ્યા હતા ત્યારે ઘરના દરવાજા પાસે લોકોનું ટોળું અહમદભાઈ સાથે મુલાકાતની રાહ જોઈ ઉભેલું હતું. અહમદભાઈએ કારમાંથી ઉતરીને બધાને આવકાર્યા અને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળ્યા. અહમદભાઈએ બધાને ચાની પણ ઓફર કરી અને અદ્‌ભુત દ્રશ્ય હતું.

જયારે પણ કોઈપણ વ્યકિતને મદદની જરૂર હોય ત્યારે અહમદભાઈ તેઓને ઘરે આવકારે છે. જયારે લોકો પોતાની સમસ્યા લંબાણપૂર્વક રજૂ કરે છે ત્યારે અહમદભાઈ દખલગિરી કર્યા વિના શાંતિપૂર્વક સાંભળે છે. જયારે મેં આ દ્રશ્ય જોયું ત્યારે મને ધ્રાસકો લાગ્યો અને મને વિશ્વાસ નહીં થતો હતો કે અહમદભાઈ પોતાના કિંમતી સમય લોકોને સાંભળવામાં આપી શકે છે. જયારે મેં અહમદભાઈને જિજ્ઞાસાપૂર્વક પૂછયું તો અહમદભાઈએ મને કહ્યું કે એમના અનુભવ પરથી એમણે જાણ્યું કે લોકો પોતાની સમસ્યાના રજૂઆત દરમિયાન જ એનો ઉકેલ મેળવી લે છે. તેથી લોકોને માર્ગદર્શન આપતા પહેલા તેમની સમસ્યાઓને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળવું જરૂરી છે.

અહમદભાઈએ અમારી મુલાકાત પ્રેસિડન્ટ, પ્રાઈમ મિનિસ્ટર, રાજકારણીઓ, ઉદ્યોગપતિઓ તેમજ બ્યુરોક્રેટસ સાથે કરાવી. આ પારસ્પરિક મુલાકાત દરમિયાન સ્વાભાવિક રીતે દરેક વ્યકિત અહમદભાઈને ખૂબ આદર અને સમ્માન આપતા હતા.

આ દરેક પ્રસંગમાં તેમના અલગ અલગ

સ્વરૂપ જોઈને હું નિષ્પક્ષ ભાવે કહી શકું કે અહમદભાઈ ધૈર્યશીલ, દયાળુ તેમજ વ્યકિતની પદ અને મોભાને જોયા વગર એકસમાન આદર આપતા હતા. અહમદભાઈ માટે દરેક વ્યકિત ખાસ હતા અને તેમના પ્રત્યે અહમદભાઈની લાગણી સાચી હતી. નાનામાં નાની વ્યકિતથી લઈને મોટામાં મોટી વ્યકિત દરેક જણ એમન કરૂણા તેમજ બુદ્ધિશીલતાના પ્રશંસક હતા.

અહમદભાઈના પરિવાજનો, મેમુનાબેન, ફૈજલ અને મુમતાઝ બધાને તેમના દુઃખદ અવસાન બદલ સાંત્વના આપું છું. કુર્આન શરીફની આયત મુજબ દરેક જણ અલ્લાહ તરફથી છે અને અલ્લાહ તરફ જ પરત જવાના છે.

મને એક પંકિત યાદ આવે છે :

“ લાયી હયાત આયે, કઝા લે ચલી ચલે,
અપની ખુશી ના આયે, ના અપની ખુશી ચલે ”

જીવન અને મૃત્યુની વચ્ચે, અલ્લાહ આપણને એક મકસદથી દુનિયામાં જીવવા માટે સમય આપે છે અને હું માનું છું કે અહમદભાઈએ પોતાની જિંદગી પોતાના પહેલા સમાજના લોકો માટે જીવી. આપણને બધાને તેમની સેવાનો લાભ મળ્યો. તેઓ હંમેશ માટે આપણી યાદોમાં અને હૃદયમાં રહેશે તેમજ હંમેશા માર્ગદર્શન આપતા રહેશે.

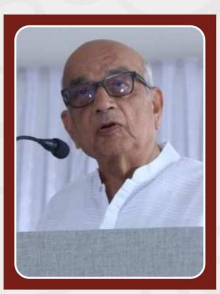

**ડો. યાકુબ એમ. ગંગાત**
(યુ.એસ.એ.)

# ખિરાજે તહસીન

અહમદભાઈને હું બચપનથી મારી ભાભીના સંબંધી હોવાને નાતે ઓળખતી હતી. તે પછી મારા મેરેજ બાદ મેં ભારત છોડયું અને અમારો સંપર્ક તૂટી ગયો. ઘણા વર્ષો પછી જયારે મારા પતિ યાકુબ અહમદભાઈના મિત્ર બન્યા ત્યારે તેમને ફરીથી મળવાની અને જૂની યાદો તાજી કરવાની ખુશી થયેલી.

હું માનું છું કે તેમના માટે સમાજ સેવા જ સર્વોપરી હતી. એમણે પોતાના સંતાનોને પણ સમાજસેવાની મહત્વતા સમજાવી. મને ગર્વ થાય છે કે ફૈઝલ અને મુમતાઝ પણ તેમના પિતાના નકશે કદમ પર આગળ વધી સમાજ સેવાનું કાર્ય અવિરત ચલાવી રહેલા છે. અલ્લાહ બંનેને સુખી રાખે.

અહમદભાઈ ફકત તેમના સંતાનો માટે આદર્શરૂપ ન હતા પરંતુ દરેક યુવાન માટે પણ માર્ગદર્શક હતા. હું ફૈઝલ, મુમતાઝ અને પરિવાજનોને મારી સાંત્વના વ્યકત કરું છું અને હું તેમનું દર્દ સમજી શકું છું. અલ્લાહ અહમદભાઈને જન્નતમાં ઊંચામાં ઊંચો દરજજો આપે અને આપણને બધાને સબ્ર આપે. આમીન.

**મીસીસ ફરીદા વાય. ગંગાત**
(યુ.એસ.એ.)

Mr. Ahmedbhai Patel Sahib

I was shocked to learn the death of Ahmedbhai few weeks ago.--kalu inna-------. Pray ALLAH he gets the best place in Jannat.

I am living in U.K. for 59 years and I never had opportunity to know him personally. I met him few times in functions. In this meeting I always found him very simple, educated, sincere honest person, he met ordinary people with respect --really down to earth person, who went an extra mile to help any person who asked his help. On a personal level when Hajee D. M. Lockhat Hospital opened in Kathor in January 2011, he was going to attend to do the opening ceremony, but unfortunately last moment due other urgent work he could not attend but he sent his friend Mr. Trivedi--the then Health Minister in Govt. Of India. . Ahmedbhai has helped financially to Lockhat Hospital--Kathor, and other organizations of Kathor on number of occasions from his quota of Community Development Fund.

Having born in normal family in small village, For 'us' even to be elected to Local Gram panchayat Council is a big prestigious honour, Ahmedbhai with his hard, honest sincere work went rapidly in stages and reach the top--and ended up as M L A - M P in Indian Parliament.. And because of his trustworthy, friendly nature became confidant of Gandhi family--and became public face of Gandhi Family. His death is a great loss to our community and MUSLIM SAMAJ in general. For years to come he will be a 'role' model for our youth. I think he was the first and only person who became M.P. from our community.

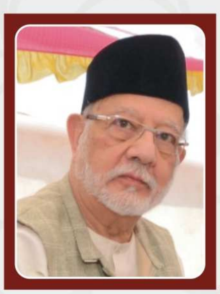

**Dr. M.D. Lockhat**
NUNEATON, U.K.

Asslamualaikum W. W.

Mr. Cassim Ginwala And Family. From Prerston, Lancs. Uk-kosad. Gujarat, India Hajee Mahmud Late Yusuf Amirat And Hajyani Zaibunnisha M Amirat And Amirat Family At -aungban-myanmar, India, Canada Rest Of World Offer Heartfull, Deeply Offer Condolence Recent Death Of Your Brother-in-law Mr. Ahmed. Patel-piraman-gujrat- India And Deeply Sympathy Your Sister, Firoz, Mumtazand Rest. Offer Dua Allah Grant Murhum Ahmed Bhai Patel Jaanat Firdsosh. Ameen. Summa Ameen.

Marhum Janab Ahmed Patel Sb. From Small Village Piraman To Capital Delhi And Progressed Pillar Of Congress Party And Activly Strategy Supported 3 Generation Gandhi Families.

Activly Supported Diverse Communities / Projects Manidirs / Masjids In Short Late Ahmed Patel Was A Uniq Person. Ameen.

**Mr. Cassim Ginwala**
(U.K)

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ ના દુઃખદ ઈન્તેકાલની ખબર સાંભળી દિલ સ્તબ્ધ થઈ ગયુ. અહમદભાઈ છેલ્લા શ્વાસ સુધી દેશની અને લોકોની સેવા કરતા રહયા. આવા નિખાલસ, નમ્ર અને સજજન માણસના જવાથી આપણા સમાજને ઘણી મોટી ખોટ લાંબા સમય સુધી રહેશે, અહમદભાઈ સાથે ઘણી મુલાકાતો થઈ એમના જેવી વાતો, સાદગી, નમ્ર સ્વભાવ અને લાગણીવાળી વ્યકિત હવે મળવી મુશ્કેલ છે. હોદ્દાની કદી પરવાહ ન કરનાર, તહજજુદ ગુજાર, અમર વ્યકિતત્વ ધરાવનાર અને જીવનના અંતિમ શ્વાસ સુધી દેશ અને સમાજના હીતમાં બેનમુન કાર્ય કરનાર, ગરીબોના બેલી હતા. બસ એમની યાદ આપણી સાથે રહે અને અલ્લાહપાક એમની મગફીરત કરે અને એમના ખાનદાનને સબ્રે જમીલ આપે. આમીન.

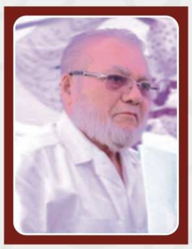

**જ. મહમદભાઈ કાસમ સબાત**
(યુ.કે.)

This is Ibrahim Wadiwala from Houston, Texas, U.S.A.

Mr. Ahmadbhai was a great person, kind and humble.

I never showed anyone like him in the pass, present and ever in feature.

Three years ago I invited him as a guest in America and he excepted it.

My family and myself are making dua for magferah, Allaah grant him Jannatul firdos and give sabre jameel to his wife son Faisal, daughter Mumtaz and other family members and friends. Aameen.

**Mr. Ibrahim Wadiwala**
(U.S.A.)

**મૌત પર ઈબરત યે કેહતી હૈ અહમદ**
**આદમી ઝીંદા ભી રેહ સકતા હૈ મરને કે બાદ**

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહબના ઈન્તેકાલના સમાચાર વાયુવેગે પુરી દુનિયામાં ફેલાતા જાણી અનહદ દુઃખી થયો. આપણા સમાજે એક ગૌરવશાળી વ્યકિત ગુમાવ્યો છે જેની ખોટ કદી ભરપાઈ થઈ શકે એમ નથી.

મર્હુમ અહમદભાઈની મુલાકાત આપણી સોસાયટીના કોસંબા ખાતેના અધિવેશનમાં થઈ. આટલા ઉચ્ચપદ પર હોવા છતાં એમની સાદાઈ, એમના અખ્લાક અને એમની જીવનમાં ઉતારવા જેવી વાતો સાંભળી એમને સલામ કરવાનુ મન થાય. એમની આ મુલાકાત જીવનમાં હંમેશા યાદ રહેશે. આવા નમ્ર ખિદમત ગુજાર અને માનવતાવાદી સજજનના જવાથી આપણી સમગ્ર કૌમ યતીમ થઈ ગઈ છે. એમની સેવા, એમની કુર્બાની, કૌમ માટેની હમદર્દી હંમેશા યાદ રહેશે. અલ્લાહપાક એમની મગફીરત ફરમાવી જન્નતુલ ફીરદૌસમાં આલા મકામ અતા ફરમાવે અને એમના કુટુંબીજનોને સબ્રેજમીલ અતા ફરમાવે. આમીન.

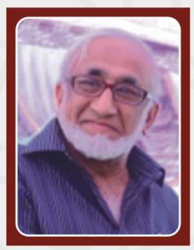

**જ. અહમદભાઈ ઈસ્માઈલ વાવડા**
(યુ.કે.)

અહમદભાઈ પટેલ વિશે શું લખું ? એમના વિશે લખવા માટે આપણે પણ એમના જેવા બનવાનો ઈરાદો કરવો જોઈએ. આપ સમાજનું મોંઘેરૂ રત્ન સમા હતા. સમાજ અને રાષ્ટ્ર માટે આપ કેટલું મહત્વનું સ્થાન ધરાવતા હતાં તે હવે એમના ગયા પછી આપણને સમજાશે. આપ શિક્ષણ પ્રેમી, સેવાભાવી, રમત પ્રેમી અને નિખાલસ ઉમદા વ્યકિતત્વ ધરાવતા નેકદિલ ઈન્સાન હતા. અલ્લાહપાક આપની કબ્ર મુબારકને નૂરથી મુનવ્વર ફરમાવે અને જન્નતુલ ફિરદૌસમાં આપને ખુબ ઊંચો મકામ અતા ફરમાવે એવી દિલથી અલ્લાહપાકની બારગાહમાં દુઆ ગુજારૂં છું. આમીન.

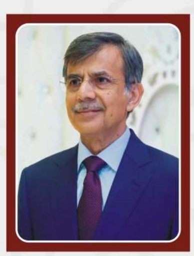

**જ. ઈકબાલભાઈ બાંગી**
(દુબઈ)

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ એક મુખલીસ, કૌમના હમદર્દ અને રાજનિતિમાં એક પાયાના પત્થર હતા. એમની કામ કરવાની અદા, સલાહીયત અને કોઈપણ જાતના ભેદભાવ વગર એમની સેવા કરવાની છટા અલ્લાહપાકે એમના અંદર આપેલી હતી, જેનાથી એમનું વ્યકિતત્વ અલગ જણાઈ આવતુ હતુ. એમના ઈન્તેકાલથી સમાજે એક કાબેલ સજજન ગુમાવ્યા છે એમની ખોટ કાયમ રહેશે, સમાજ અને દેશની કરેલ સેવાઓ બદલ લોકો હંમેશા એમને યાદ રાખશે. હું ગર્વથી કહું છું કે અહમદભાઈ તો એમની જીંદગી જીવી ગયા અને જબરદસ્ત વિજય મેળવી ગયા. એમના જીવનથી આપણે બોધપાઠ લેવાનો છે અને અલ્લાહથી દુઆગો છું કે અલ્લાહપાક એમની મગફીરત કરી જન્નતમાં આલા મુકામ અતા ફરમાવે અને આપણને અને એમના કુટુંબીજનોને સબ્રેજમીલ અતા ફરમાવે. આમીન. અંતમાં આટલા ઉમદા વિચારો રાખનાર આ મહાન વ્યકિત હંમેશા યાદ રહેશે.

**જ. અબ્દુલહયભાઈ પટેલ**
(કેનેડા)

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહબના ઈન્તેકાલના સમાચાર સાંભળી ઘણું જ દુઃખ થયું. આપણા સમાજે એક ઉચેરો વડીલ ગુમાવ્યો જેની ખોટ સદીઓ સુધી રહેશે એમણે સમગ્ર ભારત સહીત દક્ષિણ ગુજરાતની અનેક સાર્વજનિક અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં રાજકીય ક્ષેત્રે, સામાજીક ક્ષેત્રે ઘણી સુંદર સેવાઓ અને મદદો કરી છે.

સ્વભાવે નરમ અને બુંલદીના શિખરે હોવા છતાં અંગત જીવનમાં જરૂરતમંદો અને ગરીબોના સાચા હમદર્દ હતા. દક્ષિણ ગુજરાતના અને ખાસ કરીને આપણી બિરાદરીના તમામ ગામો તેમના કામોની ગવાહી આપે છે. એમના જવાથી આપણી સોસાયટી સહીત તમામ સંસ્થાઓને ન પુરી શકાય એવી ખોટ ગઈ છે. કૌમ હંમેશા એમને યાદ રાખશે. અલ્લાહપાક મર્હુમની બાલ-બાલ મગફીરત ફરમાવે. આમીન.

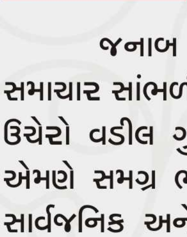

**જ. યુસુફભાઈ કાસમ મેમાન**
(યુ.કે.)

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સા. ના ઈન્તેકાલના સમાચાર વાયુવેગે પ્રસરતા દેશ-વિદેશમાં સમગ્ર સમાજ દુઃખમાં ગરકાવ થઈ ગયો. એમના જવાથી આપણાં સમગ્ર દેશ અને સમાજે એક સાચા મોહસીન અને રેહબર ગુમાવ્યા છે.

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબે તેમની રાજકીય કારકિર્દીમાં આપણા સમાજ અને આપણા સમુદાય માટે ઘણી કામગીરી બજાવી છે. અહમદભાઈ પોતે જીવી ગયા અને આપણને જીવન જીવવા માટે બોધપાઠ આપી ગયા. એમનામાં ઘણી ખુબીઓ હતી. એમણે સમાજના એટલા બધા ઉપયોગી કાર્યો કર્યા છે કે એ કાર્યો ગણાવી શકાય એમ નથી એમણે કોઈપણ જાતના હોદ્દાની કે બીજી કોઈ લાલચ રાખ્યા વગર નિખાલસ સેવા કરી હતી. ખાલી શબ્દોથી એમને તાઅઝીયત આપી શકાતી નથી, પરંતુ એમની જીવનશૈલીથી બોધપાઠ લઈએ એજ સાચી તાઅઝીયત છે. અલ્લાહપાક એમની મગફીરત કરે અને કુટુંબીજનોને સબર આપે એવી દિલથી દુઆ. આમીન

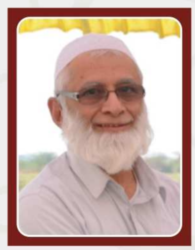

**જ. મહમદભાઈ મહેતા**
(કેનેડા)

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહબના નિધનથી સમાજને ન પૂરી શકાય એવી ખોટ પડી છે, બલ્કે સમગ્ર રાષ્ટ્રને એમની ખોટ પડી છે. અહમદભાઈ પટેલની એક જ ધૂન હતી કે કોઈપણ ભોગે રાષ્ટ્રને ઉન્નતિ તરફ લઈ જવો અને એ કાર્ય એમણે ખૂબ દિલ લગાવીને અંતિમ શ્વાસ સુધી કર્યા. ગરીબોની સેવા અને દીન-દુઃખિયાને બેહતર જીંદગી પ્રદાન કરવા માટે આપ આજીવન પુરૂષાર્થ કરતાં રહયા. સેવા અને સમર્પણ માટે આપ પૂરા રાષ્ટ્રના કોઈપણ સમાજના આદર્શ વ્યકિત હતા. આપશ્રીએ આપણા સમાજને પણ ગૌરવ અપાવ્યું છે. આપ સાચા અર્થમાં લોકસેવક હતા. આપના સદ્‌ગુણોની સુવાસ સદા સુગંધિત રહેશે. આપના હકમાં દિલથી દુઆ ગુજારૂં છું.

**જ. મોહંમદભાઈ દાદાભાઈ**
(દુબઈ)

અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ સમગ્ર સમાજના ખૂબ ઉમદા અગ્રણી, મોભી અને શુભચિંતક હતા. ખુશીની વાત એ હતી કે આપ શિક્ષણપ્રેમી હતા. સામેવાળી વ્યકિતની તેની લાયકાત મુજબ કદર કરી જાણતા. આપ માણસ પારખું હતા. સાહિત્ય પ્રેમ અને વાંચન શોખ ધરાવતાં હતા. અહમદભાઈ સમાજના કચડાયેલા વર્ગના ઉત્થાન માટે સતત પ્રયત્નશીલ હતા. સાદગીપૂર્ણ જીવન જીવવામાં માનતા હતા. કર્મ (કામ) કરો ફળની અપેક્ષા ન કરો એ એમનો જીવન સંદેશ રહેવા પામ્યો છે. આપ દિલના ખૂબ સ્વચ્છ માણસ હતા. આપની વાણીની મૃદુતા, આપનું વિઝન અને આપના લક્ષ્યાંકો ખૂબ જ ઊંચા હતા. આપ દંભ અને દેખાડાથી હંમેશા દૂર રહેતા. આપણા સમાજની તમામ સંસ્થાઓથી સુપેર પરિચય કેળવી જરૂર જણાય ત્યારે ખૂબ સહયોગ આપતા, હંમેશા પ્રોત્સાહન આપતા, નિરાશાવાદ અને નકારાત્મકતાથી તેઓ દૂર રહેતા. એમના જીવનમાંથી આપણે ઘણાં બધાં આદર્શો-સિધ્ધાંતોને જીવનમાં સ્થાન આપવાની જરૂર છે.

આપ આદર્શ સેવાકીય જીવન જીવીને આપણા સૌના માટે દીવાદાંડી સમાન બન્યાં છે. આપને અલ્લાહપાક ખૂબ નેઅમતોથી નવાઝે. આમીન.

**મુઝે એ રહનુમા અબ છોડ તન્હા**
**મૈં ખુદ કો આજમાના ચાહતા હું.**

**જ. મોહંમદભાઈ પાંડોર**
**(જીતાલીવાલા)**
(યુ.કે.)

મર્હુમ અહમદભાઇ પટેલ સાહેબ અલ્લાહની રેહમતે પહોંચી ગયા અલ્લાહપાક એમની મગફિરત ફરમાવે. આમીન.

એમના સારા કામો અને આખી જીંદગી દેશ અને કૌમની ખિદમતમાં લગાવી દેવાની વાતો કરવા બેસીએ તો જગ્યા ઓછી પડે. મર્હુમ અહમદભાઇ સ્વભાવે શાંતિપ્રિય, નેકદીલ, હમદર્દ અને સમાજની ભલાઇ માટે હંમેશા તૈયાર રહેવા વાળા વ્યકિત હતા. એમનું વ્યકિતત્વ અનોખું હતું એમણે જીવનપર્યત દેશની અને સમાજની સેવા માટે કામ કર્યુ. આવા ખિદમત ગુજાર ઇન્સાનની વિદાય આપણા બધા માટે આઘાત આપનારી છે.

અલ્લાહપાક એમની ખિદમતોને બેહદ કબૂલ ફરમાવે અને જન્નતુલ ફિરદોસમાં આલા મકામ અતા ફરમાવે. આમીન.

**જ. સલીમ હસનજી પટેલ**
(યુ.કે.)

અહમદભાઈ પટેલ સાચા રાજનેતા હતા. રાજકીય સૂઝ બેમિસાલ હતી. સમગ્ર ભારત દેશને હકારાત્મક રાજનીતિના દર્શન કરાવવામાં આપ સફળ રહયાં. રાષ્ટ્રીય-આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ગણનાપાત્ર સ્થાન અને મહત્વની જવાબદારીઓ હોવા છતાં પોતાના સમાજને, પોતાના વિસ્તારને અને પોતાના સ્નેહીજનોને કયારેય ભૂલ્યાં નથી. મુશ્કેલીનું નિવારણ અને સમસ્યામાંથી સમાધાનનો માર્ગ કાઢવા માટેનું આપનું ખમીર નોંધપાત્ર હતું. માત્ર આપણા સમાજને જ નહિ, કિંતુ સમગ્ર રાષ્ટ્રને આપની કાર્યશૈલી અને વિચારધારાની ખોટ વર્તાતી રહેશે. અલ્લાહપાક મર્હુમની બાલબાલ મગફિરત ફરમાવે આમીન.

**આંખ સે દૂર સહી દિલ સે કહાં જાએગા ?**
**જાનેવાલે તૂ હમેં યાદ બહુત આએગા.**

**જ. યુસુફભાઈ મોતાલા**
(કેનેડા)

# અહમદભાઈ પટેલ મૂકસેવક બોલતાં હૈયાં

સાંસદ મર્હૂમ અહમદભાઈ પટેલ વિશે લખવું એટલે સૂરજ સામે દિપ ધરવા સમાન કહી શકાય. એમની પ્રસિદ્ધિ, કાર્યો, સેવા, સ્વભાવ, પ્રતિબધ્ધતાનોજ વિચાર કરીએ તો એજ એમની ઓળખ કે એમના વિશેની માહિતી આપે છે. અહમદભાઈ એક કુશાગ્રા અને વિચક્ષણ વ્યકિત તરીકે દેશ, સમાજ અને જનતાનું ભલું ચાહનારા વ્યકિત હતા. તેથી લોકોના, લોકો દ્વારા , લોકો માટેના લોકલાડીલા નેતા બની રહ્યા હતા. એમનું વ્યકિતત્વ અન્ય નેતાઓ કે રાજકારણીઓથી ભિન્ન રહ્યું. પોતાની જાતને કદી પણ સામે લાવ્યા સિવાય મૂક સેવક બની સેવાઓ કરતા રહ્યા. એ સેવા થકી આવનારા સમયમાં પણ લાભ મળતો રહેશે. મને અહમદભાને પ્રસંગોપાત રૂબરૂ સાંભળવા અને જોવાની તક મળી હતી. એવું કહેવાય છે કે એમણે જાહેર કારકિર્દીનો પ્રારંભ કોલેજમાં ક્રિકેટર ખેલાડી તરીકે કર્યો હતો. એટલે એવું કહી શકાય કે સાચા અર્થમાં રાજકીય ખેલાડી બની એમણે કેચ કરવા, ફીલ્ડિંગ ગોઠવવી, આઉટ કરવા, બોલિંગ કરવી, સ્પિન કરવું જેવી વ્યૂરચના અગાઉથી જ શીખી લીધી હતી, જે આગળ જતાં એમની રાજકીય કરકિર્દીમાં મૂલ્યવાન સાબિત થયું.

પીરામણ અંકલેશ્વર ગામના ખેડૂતનો નબીરો આટલા ઊંચા સ્થાને બિરાજમાન હોવા છતાં તેમણે સાદાઈ અને અનુભવ દ્વારા જે દેશ સેવા કરી છે એ સૂવર્ણ અક્ષરે લખાશે. એમનું કુટુંબ સમાજસેવા અને રાજકીય સેવામાં અગ્રેસર રહ્યું છે. એટલે ગથૂથીમાંથી એ મળેલ છે. એમની રાજકીય કારકિર્દી દરમિયાન કયારેક એમની પ્રતિભાને દાગ લગાડી ખરડવાના પ્રયાસો થયા પરંતુ આ વિશાળ અને લોખંડી હૃદય ધરાવતા ચતુરે કયારે પણ આંચ લાગવા દીધી નથી, ઉલ્ટાનું તેમની સાથે ભલાઈથી જ વર્તન કરતા રહ્યા હતા એમાં એમની મહાનતા જણાંય છે. એમણે કોંગ્રેસ પક્ષ માટે વિશ્વાસ સંપાદન કરી, નિષ્ઠાપૂર્વક પક્ષને મજબૂત કરવામાં રહેલું એમનું યોગદાન યાદગાર રહેશે. એમની જગ્યા પૂરવી મુશ્કેલ રહેશે. એક વિરલ વિચક્ષણ નેતા તરીકે કાર્યકર્તા તરીકે એમને બિરદાવવા જ પડે. એમણે એક આગવી ઓળખ ઉભી કરી હતી. એમણે સરકારમાં કોઈ પ્રધાનપદ નથી લીધું પરંતુ ભારતના રાષ્ટ્રિય વિકાસમાં એમનું યોગદાન જરૂર રહ્યું છે એમ કહી શકાય. એમણે દરેક સમાજને સામે રાખી લોક કલ્યાણના કાર્યો કર્યા એ જોતાં સર્વધર્મ સદ્ભાવની સાથે સર્વધર્મ સમભાવ, એકતા અને લોકશાહી એમના વિચારો અને વર્તનમાં અનુભવી શકાય છે. સ્વતંત્ર વિચાર, આગવીકોઠા સૂઝ કે નિર્ણય શકિત તિવ્ર હતી. એમના આદર્શોમાં દીર્ઘ દ્રષ્ટિ જણાંય છે.

અહમદભાઈ પટેલના અવસાર નિમિત્તે શોક શંદેશો પાઠવતા ઈન્ડિયન મુસ્લિમ એસોસિએશન લેસ્ટર યુ.કે.ના પ્રમુખ જનાબ અબ્દુલકરીમભાઈ ઘીવાળા જણાવે છે કે ‘‘અહમદભાઈ પટેલના નિધનથી માત્ર મુસ્લિમ કોમ્યુનિટીને જ નહીં પરંતુ સમગ્ર દેશને એક નિખાલસ અને સેવાભાવી કાર્યકર્તાની ખોટ લાગશે. અહમદભાઈ નિષ્ઠાપૂર્વક પોતાની આગવી શૈલીમાં કોઈપણ પ્રકારની જાહેરાત અને દેખાવ કર્યા વગર પોતાના કર્તવ્યની ફરજ બજાવતા રહ્યા હતા. એમના દેહાંત પર બધા જ પક્ષોના કાર્યકર્તાઓએ જે સંદેશાઓ આપ્યા, એનાથી એ ફલિત થાય છે કે મરહૂમ અહમદભાઈ બધાજ પક્ષોમાં કેટલા પ્રભાવશાળી, ચાહક અને માનની દ્રષ્ટિથી જોવાતા હતા. આપણા માટે ખેદની વાત એ છે કે સમાજે એક નિસ્વાર્થ તેમજ કર્તવ્યપરાયણ હમદર્દ ગુમાવ્યો છે. બધા સમાજમાં લોકપ્રિયતા જોતા એવું લાગે છે કે ધર્મનિરપેક્ષ વિચાર ધરાવતા મરહૂમ દેશની ભલાઈ માટે પોતાની સેવાઓનો લાભ બધાને જ આપતા હતા. એમની સેવાની યાદોને જાળવી રાખવા મુસ્લિમ સમાજના યુવકોએ પ્રેરણા લઈ આગળ આવી એમના ચિંધેલા માર્ગ ઉપર સમાજસેવા માટે તત્પર થવું જોઈએ.

અન્ય સમાજ અને દેશ સેવા સાથે મુસ્લિમ સમાજની સંસ્થાઓને અચૂક મદદરૂપ રહેતા. એમના આંગણે આવેલા કોઈને પણ મદદરૂપ થવું એ એમનો એક મુદ્રા લેખ હતા. ચાહે તે શૈક્ષણિક સંસ્થા, દારૂલ ઉલૂમ, સામાજિક સંગઠન, હોસ્પિલ, ધાર્મિક ગમે તે હોય અને જો અટકેલા કામો હોય તો માર્ગ મોકળો કરી આપવા તત્પર રહેતા હતા. સુરતી સુન્ની વહોરા મુસ્લિમ સમાજ અને વિસ્તારની સંસ્થાઓના વિકાસમાં એમનું મૂલ્યવાન પ્રદાન રહ્યું છે. સૌ માટે અહમદભાઈનો દરવાજો હંમેશા માટે ખુલ્લો રહેતો. દરેકની લાગણી સમજી સલાહ સૂચનો અને સહાયક બનતા હતા. શ્રમંત અને ગરીબોને ભેદભાવ રાખતા ન હતા. તેથીજ એમની લોકપ્રિયતા ચરમસિમાએ બની રહી લોકલાડીલા નેતા કહેવાયા છે.

વિદેશમાં મરહૂમ અહમદભાઈ એક પ્રભાવશાળી અને આદરપાત્ર નેતા તરીકે જાણી હતા. તેથી બ્રિટનમાં એમના અવસનના સમાચાર વાયુ વેગે પ્રસરી ગયા હતા અને એમના પરિચિતો, રિશ્તેદારો અને ચાહકોનો વિશાળ વર્ગ શોક મગ્ન થઈ ગયો હતો. એમના માટે દુઆએ મગફિરત અને શોક સંદેશાઓ પાઠવવામાં આવ્યા હતા. આવો વિરલ નેતા - કાર્યકર્તા ખૂબ લાંબા સમય પછી જન્મે છે. એમની સમૃતિઓ અને એમના કરેલાં કાર્યો સદાકાળ માટે અમર અને યાદીમાં રહેશે. મગફિરતની દૂઆ કરીએ.

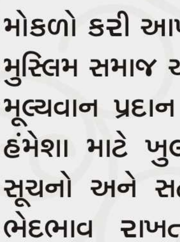

યુસુફ એમ. સિદાત (થાલાવાલા)
લેસ્ટર, યુ.કે.

# અહમદભાઈ પટેલ અને સુરતી સુન્ની વહોરા સમાજ

તેઓ કેવા રાજકરણી હતા ? મો શું, હાં મનુષ્ય ખૂબ ભલા ભોલા અને દીનદાર હતા. મતલબ પાકા ઈસ્લામી. ત્યારે જ તો માસુમ પુરાદાબાદી કહે છે

યે ૧૯૯૩ કા વાકયા હૈ, રેડ ક્રાસ રોડ પર વાકે નઈ દિલ્હી કી જામા મસ્જિદ મેં જુમ્આ કી તૈયારી ચલ રહી હૈ. અચાનક વુઝુ કા પાની ખત્મ હો જાતા હે. લોગ વહાં લગે હુવે પુરાને હેન્ડ પમ્પ કી તરફ દોડતે હે. મેંને દેખા કે એક શખ્સ મુસલસલ નલ ચલાયે જા રહા હે લોગ વુઝુ કર રહે હેં. ચેહરા નયા થા ઈસ લીયે મેં પેહચાન નહીં સકા. કાફી લોગ વુઝુ કર ચુકે તો મેંને કહા કે અબ નલ મેં ચલાઉંગા લેકીન વહ નહીં માને ઓર લોગો કો વુઝુ કરાતે રહે. બાદ કો માલુમ હુવા કે યે અહમદ પટેલ હેં ઓર કોંગ્રેસ કે સીટ પર પેહલીબાર એવાને બાલા કે લીયે ગુજરાત સે મુન્તસબ હોકર આયે હેં.

મેં એક નહી, દસ જબાનથી સાંભળ્યુ છે તેઓ નમાઝમાં ઘણી જ પાબંદી દાખવત અને એક નહી, અનેક મોઢેથી સાંભળ્યુ છે તેઓ કુર્આનની તિલાવત નિયમિતરૂપે કરત, એમની સખાવતની ખુશ્બુ એમની કોમ સુરતી સુન્ની વહોરાના ૧૭૦ ગામડાઓમાં જ નહી બલ્કે આખા દેશમાં પ્રસરી છે, વહોરા સમાજના તો ૧૭૦ બધા જ ગામો એમની સખાવત માટે માંગો એટલા ઉદાહરણ પૂરા પાડે. મારા ગામ દઢાલ ઈનામમાં હમણાં જ બનેલો કોમ્યુનિટી હોલ તાજુ અને જીવંત ઉદાહરણ છે.

તેઓ વહોરા કોમમાં એકમાત્ર પાર્લમિેન્ટના મેમ્બર થયા જયારે કે ગઈકાલે આ ક્ષેત્રમાં સામાન્ય રીતે વહોરા સમાજે સક્રિય ભાગ લીધો નથી. ભજવ્યો નથી કે રસ દાખવ્યો નથી.

એકલદોકલ વ્યકિતઓ આ ક્ષેત્રમાં દાખલ થઈ હતી જેવા કે કોસંબાના મર્હુમ દાતાર, મોટામીયાં માંગરોલના મર્હુમ ગુલામ મોહમ્મદ સાલેહજી પટેલ, પીરામણના સુલેમાન ઉનીયા નવસારીથી ધારાસભ્ય થયા હતા. સાઉથ આફ્રિકામાં જોહનીસબર્ગના મર્હુમ સુલેમાન નાના અને ડર્બનના એ.આઈ. કાઝી અને એમના થોડા સાથીદારોએ ખૂબ અગ્રગણ્ય અને નોંધપાત્ર ભાગ ભજવ્યો હતો.

સાઉથ આફ્રિકામાં ડો. દાદુ અને તેમના થોડાક સાથીઓએ જોરદાર આંદોલનો કર્યા, ડર્બનમાં મી.એમ. મુલ્લા બીઝનેસ મેગન્ટ, શિક્ષણપ્રેમી અને મહાન મુત્સદી હતા. આજે આ ક્ષેત્ર પહેલા જેટલું જ અણખેડાયેલું છે. સમાજ આ રોગથી અળગો છે. છતાં એકલદોકલ વ્યકિતઓ આ ગંદાગોબરા રાજકારણમાં મોહબ્બતની મીઠાશ લઈ સક્રિય થયા. જેમાં આપણા અહમદભાઈ પટેલનું નામ સોનાના પાણીથી લખવા જેવું છે. અહમદભાઈ પટેલ ભારત સરકારની રાજસભાના સભ્ય હતા. અગાઉ લોકસભામાં પણ સભ્ય તરીકે ચુંટાયા હતા, અને તે પછી અખીલ ભારતીય કોંગ્રેસ પક્ષના ખજાનચી તરીકે પણ સેવા આપી છે.

ખરેખર તો અહમદભાઈ પટેલ એમના વાલીદ સાહેબના અનુગામી થયા હતા, એમના વાલીદ એટલે ઈ.સ. ૧૯૧૧માં જન્મેલા મુહમ્મદ ઈસ્હાકજી પટેલ, ગુજરાતી પાંચ ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરેલો, પરંતુ જીલનની સિધ્ધિઓ અને સેવાઓ જુઓ તો ભલભલાને પાછળ પાડી દે. પીરામણ મંડળી અંકલેશ્વર તાલુકા પ.સે. યુનિયનના મુખ્ય પ્રમોટર અને સ્થાપક, અંકલેશ્વર તાલુકા સુપરવાઈઝીંગ યુનિયનના પ્રમુખ તથા ભરૂચ ડી.સે.કો.ઓ. બેંકમાં ડાયરેકટર, જિ. ભરૂચ લો બોર્ડના સભ્ય અને ભરૂચ જીલ્લા વિકાસ બોર્ડમાં સરકાર નિયુકત સભ્ય તરીકે રહી અનેક વિધ સહકારી ક્ષેત્રોમાં સેવા બજાવી હતી.

અહમદભાઈનો સંબંધ સુરતી સુન્ની મુસ્લિમ વહોરા સમાજથી હતો. વહોરા એટલે દરેક ખતરાને વહોરી લેનાર, દુનિયામાં ખ્યાતિ પામેલ દરયાખેડુ કોમ, પહેલી સદી હિજરી અથવા તે પહેલા અરબ દેશથી આવી ગુજરાતના દરિયા કાંઠે વસેલી કોમ અને તેમના હાથ પર ઈસ્લામનો અંગીકાર કરનાર બ્રહ્માણ, વાણીયા, રાજપૂત કે કોળી લોકો એટલે વહોરા, આ સમાજ નર્મદા નદીના દક્ષિણ થી વાપી સુધીના વિસ્તારના લગભગ ૧૭૦ ગામમાં વસ્યો છે. આ ગામો પૈકીનું એક ગામ પીરામણ જયાં અહમદભાઈ અને એમના વાલીદ મુહમ્મદ ઈસ્હાકજી પટેલનો જન્મ થયેલો.

આપણા વહોરા સમાજે (હું દેશ કે દેશના મુસ્લિમોની વાત નથી કરતો, નાનો માણસ છું નીચા સ્તર પર વાત કરુ છું) આજે પિતા સમાન અહમદભાઈની ઘેઘૂર છાયા ગુમાવી છે, એવા અહમદભાઈ જેમની સિદ્ધાંત પ્રિયતા મતલબ પરસ્તીના ઝીથરાં ઉડાવી દેતી હતી. દુવા કરો અલ્લાહ અહમદભાઈને બક્ષે અને જન્નત આપે. રાજકારણમાં યતીમ થયેલા આપણા વહોરા સમાજને અહમદભાઈનો નિમુલ બદલ આપે આમીન.

**અમ્માર અબ્દુલ હમીદ લીંબાડા નદવી**

# એ કૌમના મુખલિસ ખાદિમ અલવિદા
# મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલની ખિદમતમાં

**એ બાગ બાં તુને ફુલ વો ચુના,**
**કે ચમન હી વિરાન હો ગયા.**

આપ નિઃસ્વાર્થ અને મુખલિસ હતાં અને કૌમની હમદર્દી, કૌમની ખૈરખ્વાહી, નિખાલસતા અને ખામોશ રહીને રાજનીતિના, સમાજના અને કૌમની સંસ્થાઓના મોટો મોટા પ્રશ્નો હલ કરવાની કુનેહ અને સલાહિયતએ તમારી એવી ખુબીઓ હતી જે આપના વ્યકિતત્વને લાખો-કરોડો લોકોમાં અલગ તારવતી હતી.

આજે રાત્રે ૪ વાગ્યાની આસપાસ આપના ઈન્તેકાલની દુઃખદ ખબર સાંભળી, તો દિલ રડી ઉઠયું કે હમો હમારા મોહસીનના આખરી દીદાર પણ ન કરી શકયા.

ખૈર ! અલ્લાહની જેવી મરઝી, તેના બધાં જ કામો હિકમતવાળા છે, હમો ખુદાનાં ફેસલા ઉપર રાઝી છીએ.

સાહેબ ! આપ પોતાના વ્યકિતત્વમાં એક અંજુમન સમાન હતાં. રાજનીતિમાં વરસો પ્રવૃત્ત રહેવાની સાથે સાથ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ, ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટો, મસ્જીદ, મદરેસા ટ્રસ્ટોને આપ મોહતરમે જે અમૂલ્ય સેવાઓ પુરી પાડી છે, તે સમગ્ર ભરૂચ પંઠક અને વહોરા સમાજ અને તમારા વતન પિરામણને ગર્વ લેવાનાં અધિકારી બનાવે છે જે આવો અમૂલ્ય હીરો પિરામણની કિસ્મતમાં લખાયો હતો.

કામ પરત્વે આપની નિષ્ઠા, સજાગતા, ચોકકસતા, ઈમાનદારી અને રાજનિતીની સમજ આપનાં વ્યકિતત્વની વિશેષતા હતી અને આ બધી જ ખૂબીઓ હોવા છતાં આપની નમ્રતા, મિલનસારી, મદદરૂપ થવાની તત્પરતા વગેરે ગુણો આપના વ્યકિતત્વને વધુ મહેકાવતા હતાં.

હમોએ અનુભવ્યું છે કે 'ના' શબ્દ આપની ડિકશનરીમાં ન હતો અને એટલે જ સંસ્થાઓ માટે અને સમાજ માટે આપનું અસ્તિત્વ "એક અનાર સો બીમાર" સમાન હતું.

આજે આપની વિદાયથી આખો સમાજ સ્તબધ છે. પરંતુ આ દુઃખને હલકું કરનાર બાબત જો કોઈ છે તો એ છે કે આપ મોતના સ્વરૂપમાં બીમારીથી છુટકારો મેળવીને હંમેશાની રાહતમાં પહોંચી ગયા છો. હમો ખુદાનાં દરબારમાં આપના માટે શહાદતના મરતબાની ઉમ્મીદ રાખીએ છીએ, અને યકીન રાખીએ કે આ જુદાઈ કાયમી નથી, હા ! એ વાતનું દુઃખ જરૂર છે કે આપનાં જેવો મુખલિસ ખાદિમ વહોરા કૌમ તથા સમગ્ર વિસ્તારને ફરી કોણ અને કયારે મળશે ? આપનાં તમામ ફેમિલી મેમ્બર્સ, સગાં સંબંધીઓની ખિદમતમાં મસનૂન તાઝીયત (સાંત્વના) પેશ કરીએ છીએ કે આ દુઃખની ઘડીમાં હમો આપની સાથે છીએ.

અલ્લાહ કરીમ આપની મગફિરત ફરમાવી, દરજાતને બુલંદ ફરમાવે આમીન, અને આપ જેવા નેક લોકોની વિદાયથી સર્જાયેલ શુન્યવકાસને જલ્દી ખતમ ફરમાવી અમારા ઉપર અને કૌમ પર રહમ ફરમાવે.

**હે કોમનાં મુખલિસ ખાદિમ !**
**તમારા ઈખ્લાસનું શું કહેવું !**
**તમો બાગનું એવું ફુલ હતા**
**જે વારંવાર નથી ખીલતું.**

**આયશા યુસુફ પાંડોર (મોદી)**
(કાપોદ્રા)

જનાબ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબની અણધારી વિદાય કારમો આઘાત આપતી ગઈ. અલ્લાહપાક મર્હુમને જન્નતુલ ફીરદૌસ અતા ફરમાવે. એમની કરવત કરવત મગફીરત ફરમાવે. એમની કબ્રને જન્નતના બાગમાંથી એક બાગ બનાવે. એવી દુઆ સાથે એમના ફરજંદો દીકરા ફૈજલ, દીકરી મુમતાઝ એમના અહેલીયા, બહેનો, મોહસીનો દોસ્તો, શુભેચ્છકો તથા આપણી સમગ્ર વહોરા બિરાદરીને અલ્લાહપાક સબ્રે જમીલ અતા ફરમાવે. આમીન.

જનાબ અહમદ પટેલ સાહેબ મુઠ્ઠી ઉંચેરા માનવ તરીકે આદર્શ જીવન જીવી ગયા. બુલંદીના શિખરે પહોંચી છતાં સાદુ જીવન ઉચ્ચ વિચારો એમનો જીવન મંત્ર હતો. સમાજના દરેક વર્ગ ધર્મ નાતજાત ગરીબ તવંગર નાના-મોટાને ભેદભાવ વગર શાંતિપૂર્વક પુરેપુરુ સાંભળવુ. અખલાક પૂર્વક પેશ આવવું. જરૂર જણાઈ તેટલું ઓછું નમ્રતાથી વિવેકપૂર્ણ બોલવુ. આવા ઉમદા સમાજના વડીલ આગેવાનની ખોટ સમાજને હર હંમેશ ચોકકસ રહેશે. એમની વસમી વિદાય પછી આપણે સોશિયલ મીડિયા ઈલેકટ્રોનિકસ મિડીયા, પ્રિન્ટ મિડીયામાં આપણે જે જોયું સાંભળ્યુ અને વાંચયુ એના ઉપરથી આપણને એમના વિરાટ કદની જાણકારી મળી. સાથે એ ચોકકસ પણે કહી શકાય કે એમણે સમાજ માટે, લોકોના માટે જીવન ખર્ચી નાંખી. ખરા અર્થમાં જીવન જીવન જીવી બતાવ્યું અને કૌમના ઈતિહાસમાં એક અમર સ્થાન મેળવી લીધું.

સાથે આ કોવીડની મહામારીમાં આફતમાં આપણા સમાજના અને ઉમ્મતે મોહમ્મદીયાના મર્હુમો જેમનો ઈન્તેકાલ થયો એ દરેકની અલ્લાહ બાલ બાલ મગફીરત ફરમાવે, જન્નતુલ ફીરદૌસ અતા ફરમાવે, એમના કુટુંબ પરિવારને સબ્રે જમીલ અતા ફરમાવે અને અલ્લાહથી દુઆ કરીએ કે જે ભાઈઓ આ બિમારીમાં બિમાર થયા છે તેમને મુકમ્મલ શીફા આપે અને દુનિયાથી મહામારી ખતમ કરી માનવજાત ઉપર રહમ કરમ કરી આ બિમારીથી છુટકારો આપે. આમીન.

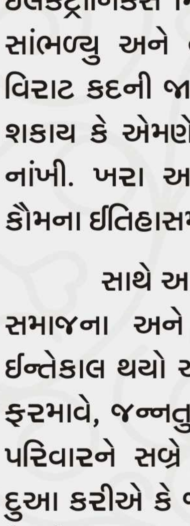

**જ. સાદીકભાઈ યાકુબ ભૈયાત**
(સંજાલી)

**દુઆ મારા મિત કાજે દિલથી કરૂં છું**
**જન્નતમાં મુકામ એમનો જન્નતુલ ફિરદૌસમાં હશે**

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબની અણધારી વિદાય સમસ્ત વહોરા કૌમ માટે નહીં પરંતુ સમગ્ર દેશ, કોંગ્રેસ પક્ષ અને ખાસ કરીને દક્ષિણ ગુજરાતના તમામ લોકો માટે એક આંચકા સમાન હતી. એમના ઈન્તેકાલના સમાચાર વાયુ વેગે પ્રસરી જતા સમસ્ત દક્ષિણ ગુજરાત ધ્રુસ્કે ચડયુ હતુ અને દરેકે પોતાનું સ્વજન ગુમાવ્યુ હોય તેવો ગમનો માહોલ જણાતો હતો. એમનું સમગ્ર જીવન રાજનિતિમાં પ્રવૃત્ત રહેવા સાથે અસંખ્ય કામો પક્ષ અને સમાજ માટે કોઈપણ જાતના દેખાડા વગર કર્યા હતા.

જ. અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ ફકત રાજકરણી ન હતા પરંતુ જરૂર પડયે સંકટમોચક બની માર્ગદર્શકની ભુમિકા અદા કરનાર એક વફાદાર, ઈમાનદાર, માનવતાવાદી સાચા પ્રજા સેવક હતા. પ્રેમ, લાગણી, દયા, સદ્‌ભાવના એમના તનમનમાં સમાઈ ગયા હતા. હંમેશા દરેકને મદદરૂપ થવા આતુર હતા. એમના જવાથી આપણી વહોરા સોસાયટી સહીત સમગ્ર કૌમને ઘણી મોટી ખોટ પડી છે. ખરૂં કહું તો અહમદભાઈ જાણે બીજાના દુઃખ દુર કરવા માટે જ આ દુનિયામાં આવ્યા હતા. કૌમની ખિદમતમાં એમની કુર્બાની હંમેશા યાદ રહેશે.

**જ. ઝીયાઉદ્દીન એ. કાઝી**
(આંકડોદ-કોસંબા)

## खिराजे अकीदत

आदरणीय अहमद पटेलजी को...
चिट्ठी ना कोई संदेश
जाने वो कौन सा देश जहाँ तुम चले गए
इस दिल पे लगा के ठेस जाने वो...

इमरान पठाण
(उमरवाडा)

મિત્ર હંમેશા પ્રિય હોય છે અને હોવો જોઈએ દોસ્ત પર સદા વહાલ ઉભરાતા એ વહાલો લાગે જગત જેને અહમદ પટેલથી ઓળખે છે એ મારા મિત્ર બાબુ પટેલ અમને જેટલા વહાલા અને પ્યારા હતા એથી વધુ અનેકગણા હમો સહુ માટે આદરણીય અને સન્માનિય હતા. વાસ્તવમાં એમના સદ્‌ગુણોએ સ્નેહ અને પ્રિત પર અનેરૂ પ્રભુતા પાથરી દીધુ હતું. આપના સ્નેહાર સ્વભાવે તેમજ સુંદર સંસ્કારોએ અમારા પર એમના પ્રત્યેની દોસ્તી અને મૈત્રીએ અનેકગણી વૃધ્ધિ કરી હતી. સંયમ, ધીરજ અને ધૈર્ય તેમના સ્વભાવમાં હતા. અહમદભાઈ તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખપદે આરૂઢ હોય કે સંસદના નીચલા કે ઉપલા ગૃહમાં બિરાજમાન હોય કે રાજય કોંગ્રેસ કમિટીનું સુકાન પદ શોભાવતા હોય કે અખિલ ભારતીય કોંગ્રેસના કોષાધ્યક્ષ પદે હોય એવો દરેક પદને ન્યાયપૂર્વક નિભાવતા હતા. હું આમ કહેવામાં સહેજે સંકોચ નથી અનુભવતો કે બાબુ પટેલ મારા અત્યંત નિકટતમ હતાં. છતાં સૌમ્ય સ્વભાવ સુસંસ્કાર સ્વચ્છ ચારિત્ર્ય સદવ્યવહાર ક્ષેત્રે આપણે સ્પર્શી પણ નહીં શકીએ, એટલા ઉચ્ચ સ્થાને આપ માનવંત બિરાજમાન હતા. આથી જ મારી મોટી મૂંઝવણ એ છે કે,

**''એસા કહાં સે લાઉં કે તુઝસા કહેં જિસે''**

જોકે ક્રિકેટના નાતી અમારા વચ્ચે સ્નેહ અને મૈત્રીની કુંપણ પાંગણી હતી. સહુ કોઈ જાણે છે કે એસ.ડી. ક્રિકેટ રસીયો છે, જયારે માનવંત બાબુ પટેલ એક સારા ક્રિકેટર અને ફાંકડા સ્ટ્રોક પ્લેયર, આથી "સાંસદ" તરીકે સન્માન મેળવી દિલ્હી પહોંચી પાલમિન્ટની ક્રિકેટ ટીમના એક પાયાના પ્લેયર હતા અને મહત્વની મેચમાં અતિસુંદર પ્રદર્શન કરી રાષ્ટ્રપતિના હાથે સન્માનવામાં આવ્યા હતા.

અહમદ પટેલની વિદાયથી સમાજે સજ્જનતાના શિખર ધારાસાઈ થવાનું અનુભવે એ જેટલું સહજ એટલું જ દુ:ખદ મારા જેવા એક સ્નેહાળ સાથી-શુભેચ્છા કે પછી માનવંત મુખલિસ મિત્ર ગુમાવ્યો હોય, હૈયું ડુસ્કા ભરતું કણસતા જઈ કહે છે કે,

**''અહમદ કો યાદ કરકે કહાં તક ન રોઈયે !**
**વલ્લાહ ! એક ઉમ્ર કા સાથી ચલા ગયા''**

અને એ અહમદ પટેલ રાજકારણમાં ઝંપલાવી તાલુકા પંચાયતની ચૂંટણી લડી ઝળહળતી સફળતાને વર્યા ત્યારે આપનું સહુથી પહેલું સન્માન આ નાચીઝના નિવાસ સ્થાને થયું હતું.

**જ. એસ.ડી. પટેલ**
(કાપોદ્રા)

**અહમદભાઈ પટેલ એ આપણા સમાજને અલ્લાહપાક તરફથી મળેલ ખૂબ જ અનમોલ નેઅમત હતી. આપે જે કાર્યો કર્યા છે તેવાં કાર્યો હજારો માણસો મળીને પણ કરી ન શકે. અલ્લાહપાકે મર્હુમને ખૂબ જ સલાહીય્યતો અને અજીબોગરીબ કાર્યશૈલીથી નવાજયા હતા. આપની ખોટ કાયમ સાલશે. આપની યાદોના તોરણો સદાકાળ માટે સ્મૃતિપટ પર લીલાં રહી મહેંકતા રહેશે.**

**બડે અફસોસ કે સાથ યહ કહના પડ રહા હૈ,**
**કિ જો ખુદફરામોસ થે વો જબ જહન મેં જીંદા ન રહે,**
**ઉનકા નિધન ઈસ રાત કો હો ગયા,**
**તભી નયન ગીલા ઔર દિલ ખાનાબદોશ હો ગયા.**

**મો.અસલમ વાય. પટેલ**
આલુંજ

એક સમય એવો હતો કે આપણા લોક લાડીલા મર્હુમ જનાબ અહમદભાઇ પટેલ સાહેબનું નામ સાંભળતા હતા તો આપણે એક પ્રકારનો ગર્વ અનુભવતા હતા. એમની વસમી વિદાય આપણા સૌ માટે દુઃખદ છે.

મર્હુમ અહમદભાઇ એક અજોડ પ્રતિભાશાળી વ્યકિત હતા. એમના ઇન્તેકાલ થવાથી આપણા સમાજે એક યોદ્ધો ગુમાવ્યો હોય એટલો આઘાત લાગ્યો છે.

**"કાલ સુધી જેનો કલરવ ગુંજતો હતો ચોતરફ**
**ઓઢીને ખામોશી, આજે એ પંખી સુઇ ગયું"**

અમે તમારા સરળ જીવન, ઉચ્ચ વિચારો, દયાળુ સ્વભાવને કયારેય ભુલીશું નહીં. આપ હંમેશા અમારા દિલમાં જીવંત છો, આપનો હૂંફ, સ્નેહ, લાગણી, સમાજ પ્રત્યેની ઉદાત્ત ભાવનાઓ તેમજ સમાજને આપેલા અમૂલ્ય યોગદાન કયારેય વિસરાશે નહી. આપ હતા તો સમાજને હુંફ હતી આપની હયાતી અમારૂ આત્મબળ હતું આપની લાગણીઓ અમારી પ્રેરણા હતી.

ખૈર દરેક વ્યકિતએ એક દિવસ આ ફાની દુનીયા છોડીને જવાનું છે. અલ્લાહપાકના હુકમ સામે આપણે સૌ લાચાર છીએ. અલ્લાહ રબ્બુલ ઇઝ્ઝત થી દુઆ છે અલ્લાહ મર્હુમના દરજાતને બુલંદ કરે, એમની બાલ-બાલ કરવટ કરવટ મગફિરત ફરમાવે અને એમણે કરેલા નેક કાર્યોનો બહેતરીન બદલો આખિરતમાં આપે. આમીન.

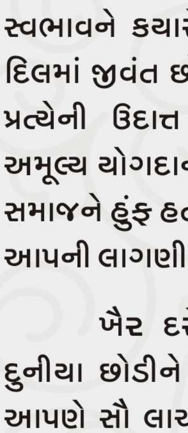


**અબ્દુલવહીદ અનસારી**
કલાર્ક
ધી સુ.સુ.વ.મુ. એજયુ. સોસાયટી, સુરત.


અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ આધુનિક કેળવણીના પ્રખર હિમાયતી હતા. સમાજના અસંખ્ય હોનહાર ડોકટર, એન્જીનીયર, ટેકનોક્રેટ્સ અને નિષ્ણાંત વ્યકિતઓને પ્રોત્સાહન પૂરૂં પાડી તેમને લક્ષ્ય પ્રાપ્તિ માટે પ્રેરકબળ પૂરૂં પાડનાર એક મૂક અને સાચા અર્થમાં જમીન સાથે સંકળાયેલાં ઉમદા સેવક હતા. સમાજ આધુનિકતા માર્ગે પ્રયાણ કરે, સમાજ અને રાષ્ટ્ર ભૌતિક શકિતઓથી સુસજજ બને તેવી દીર્ઘદ્રષ્ટિ રાખનાર સાચા સુકાની હતા. નવયુવાનોને રોજગારીની તકો પ્રાપ્ત થાય, તેઓ ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરે તે માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહેતા. સમાજ અને રાષ્ટ્ર માટે આપની સકારાત્મક દ્રષ્ટિ અને વિઝન ખૂબ જ પ્રશંસનીય હતા. યુવા પ્રેમ, શિક્ષણ પ્રેમ, રમત પ્રેમ અને માનવ પ્રેમ એમનાં જીવનમાંથી સાંગોપાંગ ઝલકતો આપણે જોઈ શકતા. વિદ્વાન, શિક્ષિત અને કાબેલ માણસોને પિછાણી, તેમની કદર કરી, યોગ્ય અને સકારાત્મક માર્ગે વાળી, તેમની પાસેથી સમાજપયોગી કાર્ય લેવાની શૈલી એ તેમના બાહોશ નેતૃત્વની એક નોંધનીય બાબત હતી.

અહમદભાઈ આ રાષ્ટ્રના હજારો યુવાનો માટે એક ઉમ્મીદ હતા. આપનુ પારદર્શક અને ઉજળું વ્યકિતત્વ સદા આપના બેમિસાલ કાર્યો થકી મહેંકતું રહેશે. આપ ખૂબ યાદ આવશો સાહેબ, આપના માટે દિલથી સલામ છે.

**મારો અભાવ મોરની માફક ટહુકશે,**
**ઘેરાશે વાદળો ને હું સાંભરી જઈશ.**

**એ.વાય. દાદાભાઈ પરિવાર**
**કોસંબા**

# ફિકર સારે ભરૂચ કી...

**ચૂંટણી હાર્યા બાદ સામાન્ય રીતે રાજકારણમાં કદ ઘટતું હોય છે પણ આ ગુજરાતીએ પોતાનું કદ વધાર્યું.**

## અહમદ પટેલ : કોંગ્રેસમાં મજબૂત ગુજરાતી તરીકે ૪૩ વર્ષનું સામ્રાજય :

-રાજકારણમાં નીચેના સ્તર પરથી રાષ્ટ્રીય સ્તરે મજબૂત પગદંડો જમાવવો એ તો ભાઈ ગુજરાતી જ કરી શકે. સતત ૪૩ વર્ષ સુધી કોંગ્રેસના ધરોહર તરીકે રહેવું અને તે પણ રાજકારણમાં ખુબ મુશ્કેલ પણ કરી બતાવ્યું. અહમદભાઈ એ કોમવાદી વાવાઝોડાની વચ્ચે વિરોધી પાર્ટી અને પક્ષના જ વિદ્રોહીઓના કાવા દાવા પણ આ બધાને ઠેકાણે પાડવાની આવડત જ એ તેમની સફળતાનું રહસ્ય હતું.

-૧૯૭૭ થી ૧૯૮૯ દરમ્યાન જિલ્લામાં ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓ બેકાબુ બની હતી. કોંગ્રેસની સરકાર રાજય અને કેન્દ્રમાં હોવા છતાંય આવી પ્રવૃત્તિઓ પર રોક લાગતી ના હતી. હું તે સમયે લોકસત્તામાં લખતો હતો. મેં આ પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપતા લોકો પૈકી કેટલાક અહમદભાઈની ખુબ નજીક હતા. આવી પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન મળી રહયું છે, તેવી એક છાપ સામાન્ય જન માણસ પર ઉભી થઈ હતી. ૧૯૯૦ ની લોકસભાની ચૂંટણીઓ પહેલા લખેલું કે કોંગ્રેસનો મજબૂત ગઢ ગણાતા ભરૂચમાં કોંગ્રેસ હારશે. તે જમાનામાં ભાગ્યે જ કોઈ આવી હિંમત કરતું. અને ચૂંટણીના પરિણામો આવ્યા એહમદભાઈ હાર્યા. કોઈએ આવી કલ્પના પણ ન કરેલી. મને મળવા બોલાવ્યો અને પૂછયું કે એવી કઈ બાબતો હતી કે લોકો એ મને મત ના આપ્યા અને મેં એમને આંગળી ના વેઢે તેમની નજીકના કોંગ્રેસના કાર્યકરોનું લેબલ લઈને ફરતા તત્વો અને તેમના દ્વારા આપના નામ ના ઓથા હેઠળ કરાતી પ્રવૃત્તિઓનો ચિતાર આપ્યો ત્યારે ચોંકી ઉઠયા હતા અને પછી થોડા જ સમયમાં આ બધા જ તત્વોને તેમણે સાઈડલાઈન કરી દીધા. અને ઘણા નવા ચહેરાઓને સ્થાન આપ્યું.

-ચૂંટણી હાર્યા બાદ સામાન્ય રીતે રાજકારણમાં કદ ઘટતું હોય છે પણ આ ગુજરાતીએ પોતાનું કદ વધાર્યુ. મેં એ પણ જોયું હતું કે રાજીવ ગાંધીની સરકારમાં સંસદીય સચિવ તરીકે તેમની નિમણુંક થતાં તેમના જ પક્ષના કેટલાક મોટા માથાઓએ અહમદભાઈના રાજકીય કદ ને વેતરી નાખવા તે વખતના વડાપ્રધાન રાજીવ ગાંધી સમક્ષ કેવી રજૂઆતો કરી હતી જેમાં તે વખતના કોંગ્રેસના કેન્દ્રના એક વરિષ્ઠ નેતા પણ સામેલ હતા અને પડદા પાછળ ગુજરાતના મોટા ગજાના નેતાઓ પણ હું આ ઘટનાનો સાક્ષી હતો તેમના કેન્દ્રના રાજકારણની વાતો તો ત્યાંના જ કહી શકે પણ કોંગ્રેસના શાસનમાં અનેક નીતિવિષયક વિવાદાસ્પદ પ્રસ્તાવો મુકાવ્યા હતા જો કે તેને સાર્વત્રિક સ્વીકૃતિ મળી ન હતી.

-ઈન્દિરા ગાંધી થી રાજીવ ગાંધી થી લઈ સોનીયાજી અને રાહુલ ગાંધી એમ ત્રણ પેઢીઓ સાથેની મજબૂત વફાદારી અને કોંગ્રેસને ટકાવી રાખવા માટે પડદા પાછળના સુકાની બની રહેવાની આવડતે તેમને કોંગ્રેસના રાજકારણના ચાણકય બનાવી દીધા. ગુજરાતમાં કોંગ્રેસને પછડાત મળી તો પણ પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખ્યું. જો કે આ સમયગાળા દરમ્યાન દિલ્હીમાં વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત હોવાને કારણે ભરૂચ ઉપરથી તેમની પકડ છૂટતી ગઈ અને લોકસભાનું સાથે વિધાનસભા અને સ્થાનિક સ્તરની ચૂંટણીઓમાં પણ કોંગ્રેસનો સફાયો થયો.

-નરેન્દ્રભાઈની અવિરત સફળતા તેમના સખત પુરુષાર્થને આભારી તો છે જ પણ કોંગ્રેસના આ મહારથીને પણ કંઈક અંશે આભારી છે. નરેન્દ્રભાઈ દિલ્હીમાં હતા અને જે પ્રકારે પક્ષને સંગઠનાત્મક રીતે મજબૂત બનાવી રહયા હતા તે અહમદભાઈ જાણતા હતા અને એટલે જ જેવું ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી તરીકે નરેન્દ્રભાઈનું નામ આવ્યું કે અહમદભાઈએ ચકાસી લીધું કે આ મહારથીને જો બ્રેક નહીં મરાય તો કોંગ્રેસ માટે મોટી સમસ્યા થશે અને એટલે જ ૨૦૦૨ ની ઘટના હોય કે પછી ફોન ટેપિંગ, કેન્દ્રની યુ.પી.એ સરકારે મોદી સાહેબને કોર્નર કરવાનું શરૂ કરી દીધું પણ આ તો મોદી સાહેબ, આ પડકારોમાં જ તેમણે અવસરને જોયો અને પ્રજાની સંવેદનાઓને જગાડી અને નરેન્દ્રભાઈએ ગુજરાત નહિ દેશભરમાં એક પ્રચલિત ચહેરો બનવા લાગ્યા. કોંગ્રેસની વ્યુહરચનાને અવસરમાં પલ્ટી નાખી. બે ગુજરાતીઓના સામ સામે જંગ છેલ્લો આપણે ૨૦૧૭ ની રાજયસભાની ચૂંટણીઓમાં જોયો જેમાં ભારે રસાકસી વચ્ચે અહમદભાઈ જીતી ગયા અને પોતાની રાજકીય કુનેહનો પરચો આપ્યો.

-ભરૂચ જિલ્લાના અનેક નાગરિકો કે કોઈપણ પક્ષના વ્યકિતઓના કામોએ ખુબ સહજતાથી કરી દેતા અને અપેક્ષા વિના એવા કેટલાય લોકો છે કે જેમનું અસ્તિત્વ જ અહમદભાઈની કૃપાને આધીન છે પણ જયારે મત આપવાની વાત આવે ત્યારે! ભરૂચ જિલ્લાના લોકોએ અહમદભાઈ પટેલના રાષ્ટ્રીય કક્ષાની સિદ્ધિઓને નજર અંદાજ કરી એમ કહીયે તો ખોટું નથી. આમેય એ કઈ નવું નથી. આપણે ભરૂચના જ મહારથીઓ જેવા કે કનૈયાલાલ મુન્શી કે પંડિત ઓમકારનાથ ઠાકુર કે અંકલેશ્વરના શાંતિલાલ શાસ્ત્રી જયારે હયાત હતા ત્યારે કે પછી પણ કયાં કદર કરી છે ? દેશ આખામાં એમને આદર અપાય પણ આપણે ઊણા ઉતાર્યા છે.

-અહમદભાઈ પાસે પ્રજાકીય કામો કરતા વ્યકિતગત સ્વાર્થના કામો માટે માટે જનારાઓની સંખ્યા ઘણી હતી પણ એમણે લગભગ બધાને સંતુષ્ટ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો. રાજકારણમાં લો પ્રોફાઈલ રહેવાના તેમના સ્વભાવે લાભ તો આપ્યો પરંતુ ઘણી જગ્યાએ નુકસાન પણ કર્યું. તેમની વિરૂધ્ધમાં ચાલતા પ્રચાર અંગે એ કયારેય આક્રમક રીતે પ્રતિકાર નથી કર્યો જેનો ખુબ લાભ ઉઠાવાયો.

-દેશ રાજય કે જિલ્લાના કોંગ્રેસના આગેવાનો અહમદભાઈ વિષે સારું કહે તે તો સ્વાભાવિક છે પરંતુ જયારે રાષ્ટ્રપતિ, વડાપ્રધાન અને કડક ટીકાકારો વિરોધ પક્ષના કેન્દ્રના ગૃહમંત્રી, મુખ્યમંત્રી અને ભાજપાના જ ધારાસભ્યો અને નગરસેવકો જયારે અહમદભાઈના ગુણગાન ગાય ત્યારે સાચે જ સહુ ભરૂચીઓ અને ગુજરાતીઓને ગર્વ થાય કે ભાજપામાં તો છે જ ગુજરાતીઓનો દબદબો પણ કોંગ્રેસમાં પણ ગુજરાતીએ ભારે જમાવ્યું. પ્રશ્ન છે હવે કોંગ્રેસમાં કોણ બીજું એવું ગુજરાત માંથી?

-રાજકારણમાં સક્રિય લોકો એ શીખવા જેવું છે કે માત્ર ખુરશીનો પાવર જ સર્વસ્વ નથી. લાંબા અને સફળ રાજકારણી બનવું હોય તો પડદા પાછળના અદના સમર્પિત કાર્યકર બનવું પડે અને જો દીર્ઘ દ્રષ્ટિ અને કુનેહ હોય તો વિના સત્તાએ તમે પાવરફુલ બની શકો.

ભરૂચના એક શકિતશાળી રાજકીય નેતા તરીકે તેમનું નામ ઈતિહાસમાં લખાઈ રહેશે.

**હરીશ જોષી**

# 'હવે એ હૂંફ નહીં રહી...'

અહમદ પટેલનાં મૃત્યુના આઘાત - દુઃખ અને મારી ખરાબ તબિયતને કારણે લખતા થોડુ મોડુ થઈ ગયું છે.

અહમદભાઈની રાજકીય શકિતઓ, વફાદારી તેમજ એમની સજજનતા, સંવેદનશીલતા, ઉદારતા, મહાનતા વિશે એમને ઓળખનારાઓ પરિચિત હશે જ. એ વિશે વધુ પુનરાવર્તન કરવાનું આવશ્યક નથી.

અહમદભાઈ સાથે ૩૦ વર્ષની મિત્રતા ઉપરાંત અંગત સ્વજન જેવા સંબંધ હતા. કોઈની પણ સાથે તેઓ મારી ઓળખાણ કરાવે ત્યારે 'મારા ફેમિલી ફ્રેન્ડ' જેવા શબ્દો વાપરે. મારા સારા-નરસા પ્રસંગોએ હંમેશા તેઓ મારી સાથે રહયા. કેટલીક મુર્ખાઈ ભરેલી, બાલિશ હરકતો માટે અંગત સ્વજનની જેમ ઠપકો આપતા અને માફ પણ કરતાં. જયારે પણ જીંદગીના કપરા સમયમાંથી પસાર થઈ રહયો હોંઉ ત્યારે મનમાં એક હૂંફ રહેતી. 'અહમદભાઈ છે ને... બધુ ઠીક થઈ જશે.'

૨૩, મધરટેરેસા, ક્રિસેન્ટ રોડ, નવી દિલ્હીના તેમના નિવાસસ્થાને રાત્રે બે-ત્રણ વાગ્યાના એકાંતમાં અમે ઘણી નિખાલસ વાતા કરી છે જે અમારી વચ્ચે જ રહી છે અને રહેશે. એમને મારા પર એટલો બધો ભરોસો કે અમે બે બેઠા હોઈએ અને તેઓ ફોન પર દેશના મોટા સત્તાધિશો સાથે ખાનગી અને સંવેદનશીલ વાતો પણ બેધડક કરે. અહમદભાઈ સાથેના સંબંધમાં હું પત્રકાર નહીં અને તેઓ રાજકારણી નહીં. ફકત નિર્ભેળ મિત્રતા. કોઈ અંગત સ્વજનના પણ નહીં હોય એટલા એમના અગણિત ઉપકારો મારા પર છે. કોઈપણ અપેક્ષા વગર લખાણમાં કયારેક અકસ્માતે એમના વિશે સારૂં લખાય જાય તો તરત જ ઠપકાનો ફોન આવે. મારા મેગેઝિનમાં એક જ વખત કવર પર બીજા રાજકારણીઓની સાથે સ્ટોરીને અનુરૂપ હોવાથી એમનો પણ ફોટો છાપ્યો હતો તે પણ એમને ગમ્યું નહોતું ! કોઈ દંભ નહીં. પરંતુ પ્રકૃતિ એજ તેઓ 'મીડિયા શાય' હતા. ઝાઝી ડંફાસ કે બૂમબરાડા વગર એમને કામ કરવાનું ગમતું. હું અને મારો પુત્ર પલાશ સાથે એમને મળ્યા હોઈએ તો હસતા હસતા કહે : 'હવે પલાશ મોટો થઈ ગયો છે. મને યંગ જનરેશન સાથે વાતો કરવાની વધુ મઝા આવે છે.' અને ખરેખર મારા કરતાં પલાશ સાથે વધુ વાતો કરે.

દિલ્હીનું એમનું નિવાસસ્થાન એટલે નાના મોટા દરેક માટે આશાનું કેન્દ્ર. કોઈપણ પક્ષ, કોઈપણ કોમ કે કોઈપણ રાજયની વ્યકિત દિલ્હી ગઈ હોય અને તકલીફમાં હોય તો એમના સ્ટાફને સ્ટેન્ડીંગ સૂચનો : આપણે ત્યાં મદદની આશાએ આવેલી કોઈપણ વ્યકિત નિરાશ થઈને જવી જોઈએ નહીં.

મારા થોડા ઉગ્ર સ્વભાવથી પરિચિત. ખૂબ સંભાળ રાખે. કેન્દ્રમાં મુરલી દેવરા જયારે પ્રધાન હતા ત્યારે મારે એમને મળવુ હતું. અહમદભાઈએ મુરલી દેવરાને ફોન જોડયો, કહયું કે વિક્રમ વકીલ ૧૦ મિનિટમાં તમારે ઘરે પહોંચશે. સિકયુરિટીને કહી દેજો એકપણ મિનિટ રાહ જોવડાવ્યા વગર એમને તાત્કાલિક તમારી પાસે લઈ જાય.

કોંગ્રેસ સત્તામાં હોય કે નહીં હોય, બ્યૂરોક્રસી અહમદભાઈને ખુબ જ માન આપે. અહમદભાઈ માટે તમામ સરકારી બાબુઓને ખુબ પ્રેમ. કોઈની પણ સરકાર હોય, અહમદભાઈનું કામ કરી આપવામાં બધાને ખુબ ખુશી થાય.

પોતે કોઈના માટે કંઈ પણ કર્યું હોય તો એનો કોઈ ભાર રાખે નહીં. હંમેશા મનના ખુલ્લા. એમના સ્ટાફને પણ એવાજ સંસ્કાર આપેલા. સ્વાભાવિક છે કે યુપીએ સરકાર સત્તામાં હતી ત્યારે અહમદભાઈ દેશના બીજા નંબરના સૌથી વધુ શકિતશાળી વ્યકિત ગણાતા. ખૂબ જ બિઝી હોય. કોંગ્રેસના મુખ્યમંત્રીઓ અને કેન્દ્રિય મંત્રીઓ પણ અહમદભાઈની એપોઈન્ટમેન્ટ મેળવવા લાઈનમાં હોય. આમ છતાં એમની લાગણીને કારણે મને કદી એવો અનુભવ થયો નહોતો કે એમણે મળવાનું ટાળ્યું હોય.

એક વખત મોડી રાતની મુલાકાત વખતે તેઓ થોડા વ્યગ્ર લાગ્યા કહયું કે : "આ બધુ છોડીને હવે ગામ જઈને ખેતી કરવી છે. રાજકારણ ખુબ ગંદુ થઈ ગયું છે." ફકત કોંગ્રેસ પ્રત્યેના પ્રેમ અને ગાંધી કુટુંબ પ્રત્યેની વફાદારીને કારણે જ તેઓ રાજકારણમાં સક્રિય રહયા હતા. તેઓ ઈચ્છતે તો યુપીએ સરકરમાં કોઈપણ ખાતાના કેન્દ્રિય પ્રધાન બની શકયા હોત. ઈવન રાષ્ટ્રપતિ પણ બની શકયા હોત. એમણે કદી 'ખુરશી' નો મોહ રાખ્યો નહોતો. એમના ત્યાગની ભાવનાશાળી વ્યકિત મેં બીજી કોઈ જોઈ નથી.

આપણે ત્યાં કોર્પોરેટર બન્યા પછી પણ વ્યકિત મોંઘી ગાડીઓ અને વિશાળ બંગલામાં રહેતી થઈ જાય છે. અહમદભાઈએ જીંદગીભર એમ્બેસેડરથી વધુ મોંઘી ગાડી કે ટાઈટનની સામાન્ય ઘડિયાળથી વધુ મોંઘી ઘડિયાળ કદી વાપર્યા નથી. દિલ્હીથી પિરામણ ગામ આવવાનું હોય ત્યારે પણ ટ્રેનનો પ્રવાસ જ પ્રિફેર કરે. એમના જેટલી સત્તા હોય તો બીજા ચાર્ટર્ડ પ્લેન સિવાય ફરે નહીં. ભલભલા મુખ્યમંત્રીઓ અને કેન્દ્રિય પ્રધાનોને એમના વેઈટીંગ રૂમમાં મિંદડીની જેમ બેઠેલા જોયા છે. આટલા શકિતશાળી, છતાં સાદાઈ અને વિનમ્રતામાં કોઈ સાચા યોગી પુરૂષ જેવા અહમદભાઈની ન પૂરી શકાય એવી અંગત ખોટ મને તો પડી જ છે.

**વિક્રમ વકીલ**

# अलविदा अहमद

कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधी की अहमद पटेल को भावुक श्रद्धांजलि

मेरे लिए यकीन कर पाना मुश्किल है कि अहमद पटेल नहीं रहे। चार दशकों तक वह गुजरात और राष्ट्रीय स्तर पर भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस का अभिन्न हिस्सा थे। राजनीति में उनका प्रवेश इंदिरा गांधी की प्रेरणा से हुआ और राजीव गांधीने उन्हें बडी भूमिका सौंपी। मैं खुद जबसे कांग्रेस अध्यक्ष बनी, एक भरोसेमंद साथी के तौर पर वह हंमेशा मेरे साथ खडे रहे। वह ऐसे इंसान थे जिनसे मैं कभी भी सलाह ले सकती थी। किसी भी स्थिति में उन पर भरोसा कर सकती थी। वह हंमेशा पार्टी के हित की बात करते। उन्हें समस्याओं को हल करनेवाला, संकटमोचक कहा जाता था। वह वास्तव में ऐसे ही थे बल्कि इससे भी कहीं अधिक अहम। वह आत्मविश्वास से भरी शख्सियत थे ओर उनकी सलाह हमारे लिए नीति-निर्देशक की तरह होती थीं। इन्हीं कारणों से उनका असमय जाना हमारे लिए अपार दुःख का विषय है।

मैं उन्हें ''अहमद'' कहकर पुकारती थी। बडे दयालु इंसान थे। दबाव के क्षणों में भी एकदम शांत चित्त और संयत रहते। कांग्रेस अध्यक्ष और संयुकत प्रगतिशील गठबंधन (यूपीए) की चेयरपर्सन के तौर पर मेरी भूमिकाओं में वह मेरी ताकात बने रहे। किसी भी जरुरी समय पर उन तक पहुंच पाने का भरोसा न केवल आम कांग्रेस कार्यकर्ताओं बल्कि दूसरी पार्टी के नेत्ताओं को भी था। उनकी दोस्ती और प्रभाव का दायरा बेहद व्यापक था और मैं निजी तौर पर जानती हूं कि कैसे दूसरे दलों के नेता उन पर यकीन करते थे, उनके साथ रिश्तों को कितनी अहमियत देते थे।

अहमद बुनियादी तौर पर एक सांगठनिक व्यकित थे। कांग्रेस के सत्ता में रहने के दौरान भी उनकी रुचि संगठन में ही रही। सरकारी दफतर, पद-ओहदा, प्रचार में उनकी कोई रुचि नहीं थी और न ही उन्होंने सार्वजनिक पहचान या प्रशंसा की कभी अपेक्षा की। लोगों की नजरों, सुर्खियों से दूर चुपचाप लेकिन बडी कुशलता के साथ अपना काम करते रहते। शायदा काम करने के उनके तरीके ने उनकी अहमियत और उनके प्रभाव को और बढा दिया था।

राजनीति से जुडे लोग आमतौर पर चाहते है कि लोग उनहें देखें, सुनें। लेकिन अहमद उन चंद विरले लोगों में थे जो पृष्ठभूमि में रहते हुए किसी और को श्रेय लेते देखना पसंद करते। बडे आस्थावान और पूरी तरह राजनीतिक गतिविधियों में रहने के बाद भी विशुद्ध रुप से एक पारिवारिक व्यकित थे। फिर भी पार्टी और उसके हितों के लिए पूरी तरह समर्पित। अपनी पहुंच का कभी कोई फायदा नहीं उटाया।

संवैधानिक मूल्यों और देश की धर्मनिरपेक्ष विरासत में उनका अटूट विश्वास था। अहमद हमें छोडकर जा चुके हैं, लेकिन उनकी यादें हमारे साथ हैं। जब भी कांग्रेस का १९८० से बाद का इतिहास लिखा जाएगा, उनका नाम ऐसे व्यकित के रुप में याद किया जाएगा जो पार्टी की तमाम उपलब्धियों के केन्द्र में रहा। हममें से हर को कभी न कभी जाना है लेकिन समयने अहमद को बडी फ्रुरता के साथ ऐसे समय छीन लिया जब उनकी सबसे ज्यादा जरुरत थी।

कांग्रेस को उनकी जरुरत थी। भारतीय राजनीति और सार्वजनिक जीवन को उनकी जरुरत थी। हमें उनकी जरुरत थी।

**सोनिया गांधी**
कांग्रेस अध्यक्ष

**The Philanthropist donors and the well wishers of The Suratee Sunni Vohra Muslim Education Society from all the places of the world also heard the sad news of death of Marhum Ahmedbhai Patel. All of them gives their condolence through various medium all of them pray to almighty Allah to give highest place in "Jannat-ul-Firdus" to Marhum Ahmedbhai Patel (Ameen Ya Rabbal Alameen)**

| | |
|---|---|
| MR. SAJID YUSUF PANCHBHAYA SB. | CANADA |
| MR. AIYUBBHAI PANCHBHAYA SB. | CANADA |
| MR. SAEEDBHAI BODHANIA SB. | CANADA |
| MR. EDRISHBHAI BHAYAT SB. | CANADA |
| MR. ZIYAUDDIN MUSA HANSLOD SB. | CANADA |
| MR. A.KHALIK (BABU) PATEL SB. | CANADA |
| MR. SABBIRBHAI MEHTA SB. | CANADA |
| MR. SOYABBHAI GHARIYA SB. | CANADA |
| MR. SABBIRBHAI MOTALA SB. | CANADA |
| MR. MOHMEDBHAI VADIA SB. & FRIENDS | CANADA |
| MR. ALI AZAM ESMAIL SB. | U.K. |
| MR. SULEMANBHAI DADABHOY SB. | U.K. |
| MR. ARSAD GULAM SIDAT SB. | U.K. |
| MR. MOHMEDBHAI BHAIYAT SB. | U.K. |
| MR. AZIZBHAI UNIA SB. | U.K. |
| MR. ANISH BHAI ATCHHA SB. | U.K. |
| MR. ALLI YUSUF TILLY SB. | U.K. |
| MR. RASHID SULEMAN OOMERJEE SB. | U.S.A. |
| MR. HASHIMBHAI BOBAT SB. | GERMANY |
| MR. YUSUFBHAI LIMBADA SB. & BROTHERS | AUSTRALIA |
| MR. MOHAMMED PATEL SB. | U.S.A. |
| MR. YAKUBBHAI PATEL SB. | U.K. |
| MR. YAKUBBHAI KARA SB. | U.K. |
| MAULANA ILYAS DESAI SB. | U.K. |
| MR. YUSUFBHAI BADAT SB. | U.K. |
| MR. AKBARBHAI BADAT SB. | U.K. |
| MR. ABDUL KADAR LALA SB. | U.S.A. |
| MR. BABU M.S. PATEL SB. | CANADA |
| MR. MUSABHAI BHAIMIA SB. | INDIA |

**સફર મેં એસે કંઈ મરહલે ભી આતે હૈ, હર એક મોડ પે કુછ લોગ છૂટ જાતે હૈ**

# Remembering

## Ahmed Patel: A Family Man!

The Stalwart Congress leader Ahmed Patel's tragic and untimely demise has left a void in many hearts which can never be filled. Congress will never be able to find someone who can fill his shoes and the lakhs he helped through his NGO have lost a father. His family is bereft as they strive to learn to live without him. He was a doting grandfather and the loss to his beloved grandchildren Esra, Miriam and Zyra, who will now grow up without his care, with his memories can never be fulfilled. City First brings a tribute from the innocent hearts of the children for their much loved and missed granddad and wherever Ahmed Bhai is today, we know that he blesses them and knows how much he is loved. **—Anita Hada**

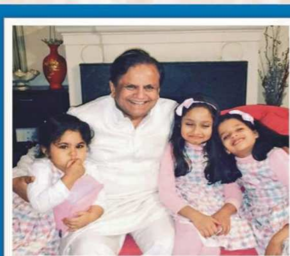

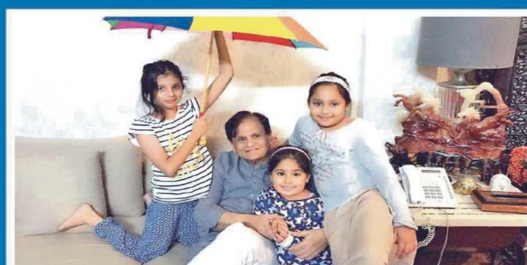

Ahmed Patel with his son Faisal

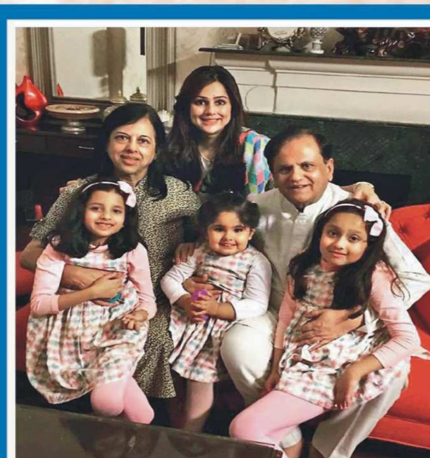

Congress veteran Ahmed Patel with (anti-clockwise) daughter Mumtaz, his wife Memoona and grand-daughters Miriam, Esra and Zayra

**Dear Dadu,**

I will always miss you and I always thought your jokes were funny. Dadu taught me to be nice and to help others just like how he did. I miss having popcorn and watching movies with you. Dadu was kind, calm and funny and he was a very good dadu. And he treats people very nicely and gets people everything they need. I felt sad when I found out dadu died and we all were missing him when he was in the hospital. We had fun doing video calls with dadu every day. Dadu always took time for us even if he had work every day. We will pray for you a lot. And we will always remember you.

—Esra Patel

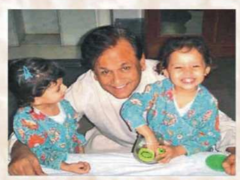

**Dear Nanu,**

I will always love you and miss you and cherish the memories we had together. I guess I never thought about what it would be like when you would no longer be here. You have always been such a key part of my life, and such a great person. I am so thankful that you were my Nanu. And I'm even more thankful that I was able to live so close to you and to be able to do so many things with you throughout the years, creating the awesome relationship that I have had with you. When you were in the hospital I thought about all the things you have done not only for us but for the entire nation. You were not just a huge loss for us but were for the entire nation. Everyone who personally knew you know what a great person you were. We are all so so thankful for you and are praying for you every day. I'm very proud of what a great person my Nanu was and how is one of the most kind-hearted people I have ever met. He will forever be in our hearts and is gone but never ever forgotten. He is truly a great man and has so many good memories with us. I will always remember the things you have done for me, Miriam and Esra and for everyone else yet. When you were in the hospital I couldn't imagine the pain you were going through, and even after that, you tried helping all the people you could. I would never expect to see you in the kabrasthan and I thought that day would come many many many years later. You were not just a Nanu or a dadu u were an asset to everyone. I hope you are resting in peace and hopefully one day I can meet you again. For now this is all I'm going to say but words cannot describe how much I love him, miss you and how great of a person you were. LOVE YOU FOREVER..

—Zayra Siddiqui

**Dear Nanu,**

You will forever be in our hearts, I know that you will like it better up in heaven. I know you as a person who would do anything for anyone if you ever asked, help others when they need it. I hope you're doing better up there, I wouldn't have wanted you to suffer in the hospital. You were always very nice and sweet to us all, you did everything for us. I know you were a very busy man but you always made time for us. We will pray for you and never forget you. I know that you stood up for what you believed in, you were a great congress leader and everyone misses you. When Zayra and I were very small we used to steal your pens and paper from your office, I remember I made this butterfly and you taped it behind your door, you never removed it. Last I came to 23 it was still there. I know many people looked up to you and still do. This was a very big loss for us, you were a great man. We can't imagine our lives without you. Love you forever and always.

—Miriam

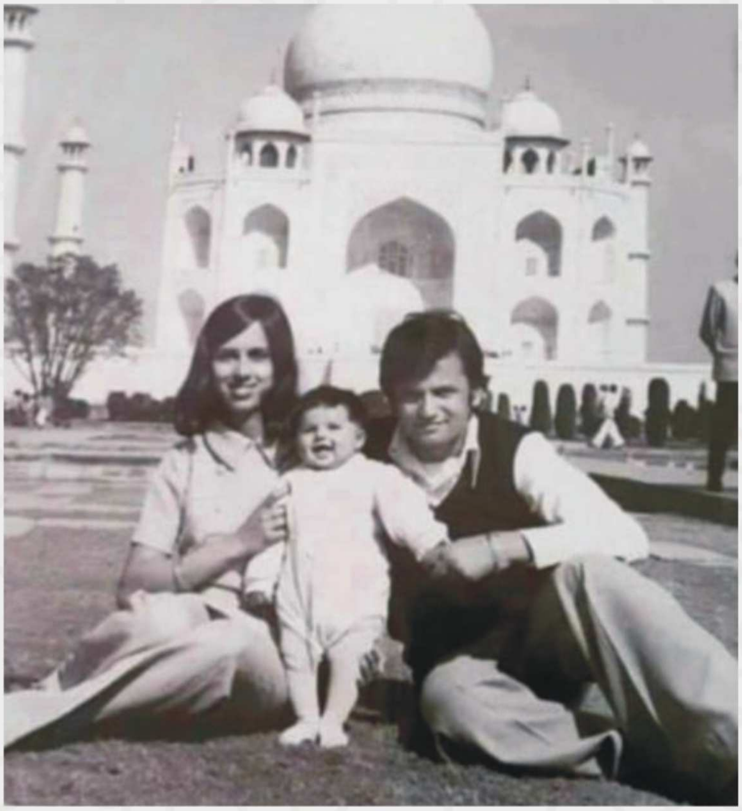

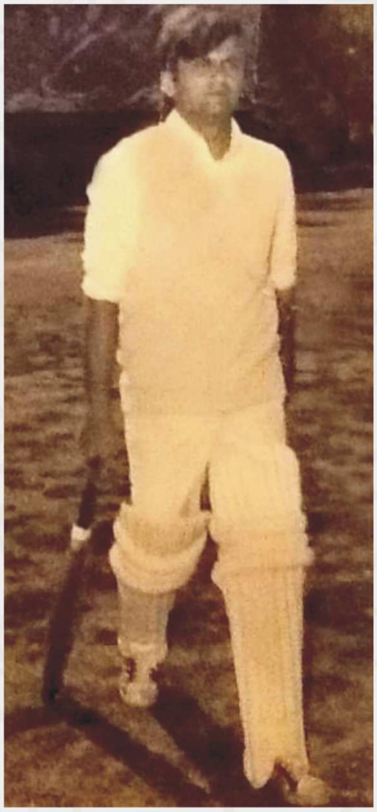

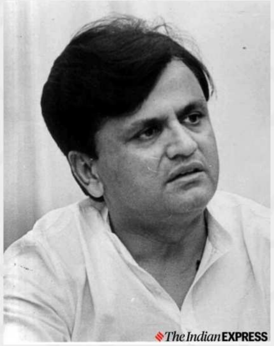


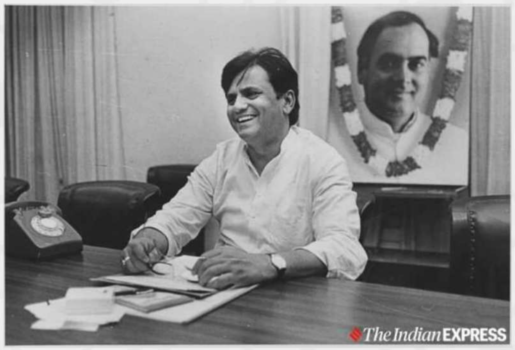

*" मैं जिंदगी का साथ निभाता चला गया*
*हर फिक्र को धुएँ में उडाता चला गया "*

W.RLY.MAZDOOR SANGH
NFIR & INTUC

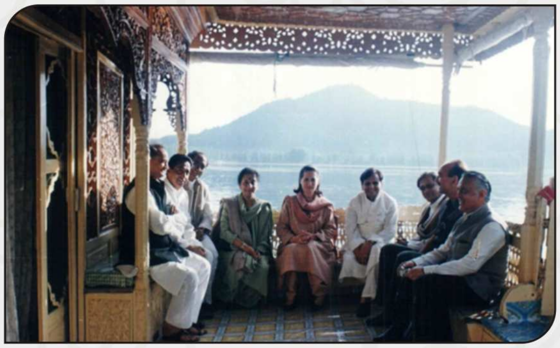

TABH LIVE

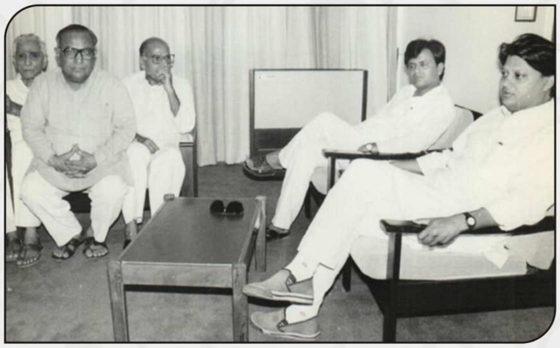

रक्तदान
संजय गांधी
स्थान:

https://www.facebook.com/fansofahmedpatel

જમીન વિહોણા મજૂરો અને
ગૃહ નિર્માણ બોર્ડ ગાંધીનગર
હળપતિ આવાસોની

# " कर चले हम फिदा जान-ओ-तन साथियों
# अबु तुम्हारे हवाले वतन साथियों "

GULF NEWS

# Why Ahmed Patel's exit is a big political development in India

Known as the back room boy of the Congress, Ahmed Bhai personified the party's culture

Published: December 02, 2020 10:39

Sheela Bhatt, Special to Gulf News

Ahmed Patel with Sonia Gandhi
Image Credit: PTI

A lot has been written in the Indian media about Ahmed Patel, powerful Congress leader, who died on November 25 due to complications arising from Covid-19.

No other Congressman has won and retained the extent of trust of the Gandhi family as much as and as long as Ahmed bhai. He died when his party is not in power but still, his death got wide coverage and most of the obituaries acknowledged that being the political secretary of Congress president Sonia Gandhi, he was in the thick of the Congress's convoluted politics. After his death the first thing that occurred to many in Delhi was that he was buried with all the Congress party's secrets.

Ahmed bhai had few peculiar traits which made him so important in Congress's scheme of things. The most important of his traits that any wannabe politician should know is that he kept hundreds of his relationships in different silos.

So staunchly separated were his political relationships that Mamata Banerjee would never know how close he was with her rivals in the Left parties (in West Bengal) and Mulayam Singh Yadav would never know how well-versed Amhed bhai was with his problems of the court cases and the family issues. People would have general ideas about the politics played by Ahmed bhai but nothing in specific.

The extent of political closeness and degree of personal intimacy Ahmed bhai enjoyed with politicians and bureaucrats, the legal world, the media barons and rich and powerful industrialists were never revealed. This trait to maintain secrecy gave him valuable strategic space to manoeuvre in time of crisis and to the surprise of his rivals, many times he could swing the result. He never took a hard stand on anything and that also played a big part in his success and his failures.

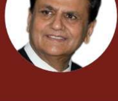

He was the spin-master of the Congress's events who can be compared to Arun Jaitley but Jaitley never enjoyed the level of actual power within his party that Ahmed bhai had. His politics was about keeping space to manipulate by speaking as less as possible and creating avenues for exit open at all times. He responded mostly to people in three ways. Yes. No. May be.

Second, his biggest characteristic as a politician was that he was a Gujarati with the community's intrinsic qualities. Patel, who belonged to Ghanchi Muslim community, understood the Gujarati society's reverence for Laxmi, the deity of wealth. When a politician understands and accepts the centrality of the money behind the power play in society, lots of issues fall in place. Ahmed bhai was a successful treasurer of his party because coming from Gujarat he understood the functional character of money in Delhi.

Known as the back room boy of the Congress, Ahmed Patel personified the party's culture. He took the middle road if and when need arose. This trait to continue with the status quo was the basic reason he could walk so long and so close behind Sonia Gandhi. Her politics was also to keep the status quo in the party and continue the grip on power.

**The praetorian guard**

In fact, Rahul Gandhi and Ahmed bhai could never be on the same page in running the party because of the same reason. Rahul Gandhi lives in an unreal world, dreaming things that could not necessarily help him win power. Ahmed bhai was soaked in realpolitik due to his relationships with the ugly and the beautiful of India's political world. He reached out to everyone in the cross sections of society. He knew what's on in the dirty and ugly world and in that capacity he had a big role to play for his party and more for Sonia Gandhi.

Rahul Gandhi, most probably, disliked the Gujarati-flavoured Patel-ian influence on his mother. Ahmed bhai had influence over the decision-making processes in 10, Janpath for sure. As recently as in December 2018, when Rajesthan results came in and Congress was set to form the government, Sonia favoured the views of Patel over Rahul. Rahul Gandhi never wanted Ashok Gehlot to be chief minister but Ahmed bhai's political logic triumphed over Rahul.

In the CWC meet, that was conveyed to mourn the death of Ahmed bhai and Assam's tallest Congress leader Tarun Gogoi, Sonia Gandhi was in tears while speaking about her confidante Patel. People present there could see how devastated she was by Ahmed bhai's sudden death. As Harish Khare, senior editor wrote, "Ahmed bhai was a needle-threader extraordinaire. He made the Congress system work for Sonia, and vice versa."

**A host of friends**

When Ahmed bhai was in Metro Hospital in Faridabad, Prime Minister Narendra Modi called twice to inquire about his health. He offered all help and even gave a telephone number of Sanjay Bhavsar to connect quickly to him in case of emergency. Home minister Amit Shah had called, too, to offer any help Ahmed bhai wanted. When Patel was subsequently shifted to Medanta hospital, Maharashtra Chief Minister Uddhav Thackeray called Dr. Naresh Trehan of Medanta twice asking about Ahmed bhai. Friends, those not-so-friendly, adversaries and enemies all could connect to Ahmed bhai.

Why? Primarily because he was the predictable factor of the Congress. The sounding board who made Congress, even when in mess, look like a coherent entity. For all the opposition leaders and adversaries of Congress, Ahmed Patel was one-stop information kiosk. Its anybody's guess now that without the presence of the one-man-institution — who was a ready reckoner of Sonia Gandhi's era in Indian politics — the status quo of the Congress is broken. Patel's exit is a big political development.

The predicament of the analysts in Delhi is to know if the new Congress would take birth or the collapse of the Congress would be accelerated but that cant be predicted without Ahmed bhai! Modi and Shah, Thackeray and Sharad Pawar would be closely waiting and watching which unchartered trajectory Sonia Gandhi's children would take the Congress party to.

Sheela Bhatt is a senior Indian journalist. She is based in New Delhi

BENNETT, COLEMAN & CO. LTD. | ESTABLISHED 1838 | NEW DELHI | THURSDAY, NOVEMBER 26, 2020. PAGES 22 | CAPITAL | INVITATION PRICE ₹4.50; *₹7.00 WITH ET OR ₹8.50 (₹7.00 IN FARIDABAD

THE TIMES OF INDIA

# Soft-spoken man who shunned limelight but had 'lethal' punch

▶Continued from P 1

KINGMAKER: Ahmed Patel with Sonia Gandhi and Rahul in May 2016

Yet few could be as off-target as the one Patel sported during the Congress-dominated decade. The innocuous sounding 'political secretary to Congress president' was an utterly inadequate job description for someone who was arguably the most powerful person during the decade-long UPA regime.

The perception was derived from the lived experience of the influential and the rich. On paper, it was Manmohan Singh who held the office of PM, while Sonia was the power-behind-the throne. In reality, however, the reins were held by AP. It was the veteran from Gujarat who decided the make-up of the cabinet and Sonia's team, worked out the terms of power sharing with coalition partners and, very often, influenced key bureaucratic appointments, including those in the PMO.

After Rajiv Gandhi, nobody had so many Union ministers, CMs, governors and others comprising the powerful set reporting to one person. He could pick unfancied figures, languishing on the middle benches and reconciled to an "also ran" existence, and get them appointed as CMs. Political has-beens were similarly plucked out of obscurity for Raj Bhavans. All the choices were supposed to reflect Sonia's judgment and Patel would make it sure that is how they appeared. But few had doubts as to who had shaped the preferences.

When asked to explain some unexpected decisions, Patel would put it all down to the beneficiary's luck. Few were taken in by the disclaimer and 23, Mother Teresa Crescent, the official residence he stuck to despite being entitled to a bigger bungalow, was the fount of power. The politically influential, as well as top corporate honchos, made a beeline to the modest-sized 'kothi' where he would receive visitors until 2am. Very often, he had five different visitors, some of them rivals, seated in different corners, with none getting a clue about the others' presence. The power he wielded was directly proportional to the toil he put in to keep the coalition going, reconciling the competing demands of factions and ambitions within Congress and getting coalition partners to yield on their demands that he, an ardent Congress loyalist, believed the party should not acquiesce to.

It was he who could get Shibu Soren to resign from the cabinet when his name figured in a murder case and, in 2009, persuade M Karunanidhi to relent from DMK's expansionist claims for portfolios. When Pranab Mukherjee, a close friend and confidante, pressed his claim for Rashtrapati Bhavan, it fell to Patel to bluntly tell him to back off. His adroitness came in handy in handling Samajwadi Party, which had crossed over from the rival column to support the nuclear deal with the US in lieu of a promise for help with Mulayam Singh Yadav's legal troubles. It was AP who told Manmohan Singh that he had crossed a line over the Sharm El-Sheikh fiasco.

From conjuring missing numbers during the trust vote over the N-deal to thrashing out power-sharing with NCP in Maharashtra when Sharad Pawar finished with better numbers or aligning with Babulal Marandi for Jharkhand polls — a call which helped Congress snatch a narrow victory from defeat — it all came down to Ahmedbhai.

So crucial was the Congressman from Bharuch, who rose from the ranks and was elected to Lok Sabha for three consecutive terms before moving to Rajya Sabha, that an entire flock of political journalists were compelled to time their sleeping pattern to suit his eccentric and punishing schedule. A workaholic who could return calls at 3am, he was unrelentingly stingy with information. Yet, the wait was worth its while. For, even a non-committal "may be" or a laconic "let us see" was enough. Of course, he could also send a reporter off the scent if seeking confirmation for something embarrassing for the 'leadership' and the party.

He did not slog because he was hankering after power. To the contrary, Patel disliked prominence. He did not join the governments of Narasimha Rao and Manmohan Singh, preferring to work in the organisation. He was driven by a sense of commitment to the party — a loyalty which was appreciated by the ranks who voted overwhelmingly for him in the CWC. It was recognised by Rajiv Gandhi who appointed him as his parliamentary secretary and, later, by Sonia who preferred him over her 'loyalists' who had worked hard on her distrust of Rao.

He was also convinced of the party's mission to be in power, something which explained the ruthlessness with which he made demands of allies and dealt with the challenge of rivals. He may have enjoyed being an understated 'politico' and liked being away from the limelight and was soft spoken to a fault, but he had a 'lethal punch' felt by many in the party and opponents.

The tough side to him was on display in the way he eked out his last RS win in defiance of BJP's challenge and in circumstances which are being litigated in court. He rushed to be by the side of the party cashier when a team of tax people were questioning him about the source of funds and did not let his worries about an ED problem into his links with the fugitive businessmen Sandesaras cramp his style.

The decisive say in the UPA decade came with a cost in terms of flak for 'dirty' jobs that needed to be done to keep the arrangement going. The nuclear deal, perhaps Manmohan Singh's biggest achievement as PM, became possible also because of horse-trading, with Patel and Amar Singh taking the entire blame. When 'crony capitalism' under UPA was diagnosed as one of the chief factors behind the party's electoral debacle in 2014, many in the party pointed fingers at him. Yet, he did not flinch from reporting for duty. He was not keen on his new responsibility as party treasurer but gave in after Sonia pressed.

*Full report on www.toi.in*

# In a political crisis, there was no better person than AP to connect the dots

**By Abhishek Singhvi**

**BY INVITATION**

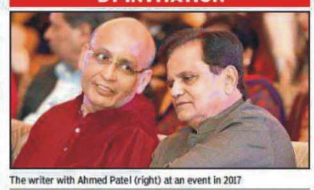
The writer with Ahmed Patel (right) at an event in 2017

Ahmedbhai (AP to some) was truly unique. From Mathai to Dhawan, from Haksar to Dhar, from V George to Brajesh Mishra, from P K Misra to Nripendra Misra to Shakti Sinha, the go-to men of powerful people not only reflected in the glory of their boss, the Indian PM, but occupied powerful decision-making (including Cabinet) positions. Since Sonia Gandhi was clearly the PM candidate in 2004 and was the first (and possibly the last) sure shot PM to decline the post in India, AP was the first such de facto or de jure political secretary to revel in glorified anonymity. None of his predecessors had cultivated inconspicuousness and invisibility with such passion, many did not desire it, few had it thrust upon themselves. AP hated the limelight, detested official recognition and accolades and elevated namelessness to a fine art. I found that the best way to tease, indeed alarm him, was to congratulate him and attribute some Congress victory or successful strategy to him. He would pause, look grim and say, "Are you my friend or enemy?"

Ahmedbhai spoke the least in any gathering, discussion or committee meeting. But he had the uncanny knack of guiding the direction and momentum of that discussion with minimal speech in not only the right direction but also towards a pragmatic solution. Not for him the long-winded rhetoric, the pompous self-promotional prattle which so many of our colleagues are habituated to, the prefatory list of self-achievements which many speakers at such gatherings are wont to indulge in. A curt look, a wink to me, followed by a sarcastic interruption and the ruminations would turn back to focus and more importantly, towards a solution.

If there was a political crisis, there was no better person than AP to connect the dots, not merely between disparate persons, whether within or outside Congress, but more importantly, marry those names to the burning issue at hand. During the nuclear 123 deal, when in both the debates I was the lead speaker from the treasury benches in the upper House, I knew how much a phone call from him worked even for non-Congress parties and RS members, entirely out of lifelong contacts and fully knowing the psychology and inner thought process of the person he was calling.

When I chaired the parliamentary standing committee on law, and we were able to deliver a near unanimous report on the Lokpal Bill in 2011 within four months after hours of labour and long witness evidence of eminent persons, I frequently turned for advice to AP. Not only was our subject — Lokpal — inherently volatile and controversial, but my committee had many stalwarts (including Jethamalani, Lalu Prasad, Paswan, earlier Jaitley and many others), given to strong and frequently differing views. How to handle them and extract a large measure of convergence was a lesson in political management and diplomacy, in which AP was matchless.

> **Ahmedbhai spoke the least in any gathering, discussion or committee meeting. But he had the uncanny knack of guiding the direction and momentum of that discussion with minimal speech in not only the right direction but also towards a pragmatic solution**

Ahmedbhai's most relaxed time (and also sometimes the most irritating for the recipient of his call) was the post-midnight period. After my early years in public life, my wife would turn over half asleep and mutter that it must be AP whenever the phone rang after 1 am. I would always tell AP that his 1 am call was too early by his standards. But that was the time when he could be detailed about strategy, anecdotal about an issue or strategise more deeply than in the hurly burly of daytime meetings. Discussions about what I should focus upon as the lead speaker in the Ayodhya debate, or the two office of profit debates which I opened (involving Soniaji's LS resignation), or the cut and thrust of my main reply on vote of thanks to the presidential opening of a session or a particular legal strategy for the party, were frequently done in those sun-rising hours. By a strange coincidence, two of the Congress's most prominent troubleshooters — one backroom and the other batting on the front foot (Pranab Mukherjee) — with whom I have had close working relationships, were classic night owls. The only difference was one of degree — AP started after Pranabda slept, as also the fact that one had to physically spend the late hours with Pranabda at Talkatora Road while one did most of the work telephonically with Ahmedbhai.

AP's job was such that he had to disappoint many. In fact, the bad news to disappointed non-appointees in the political cauldron had to be broken by AP at senior levels. Sometimes, it also involved those close to him from Gujarat or, obversely, those whom he may secretly have wanted to disappoint. The point I want to make is that he would do this more ably than any other, bluntly breaking the bad news, yet holding out sincere hope for the future (howsoever insincerely) and never burning his bridges or those of Congress with the person concerned, many of whom could be rude, crude, occasionally even abusive. In this, he admirably insulated and protected the top leadership. AP also had the great habit of doing such unpleasant tasks himself but conversely, when people thanked him profusely for some benefit showered upon them by the party, he would always remonstrate at the threshold and attribute it to the top leadership, decline to take credit and ask that the blessed write directly to or meet the top leadership.

I must confess that not even for a moment did it enter my mind, even remotely, that death was knocking at Ahmedbhai's door with such proximity. In his first phase of Covid, he would talk to me personally, even in October, and more frequently, message me on WhatsApp. I told him jocularly that I was his Covid senior, having recovered from a bout in July, and that he should listen to me. When he proudly informed me how many virtual meetings he had done regarding Bihar elections, I was scathing, perhaps unreasonably critical while cautioning him. That was perhaps the last time we talked. When he regressed, I remember telling his son Faisal, with whom I talked several times till recently to ask about AP, that I was not sure whether sending him to a Faridabad hospital was a great idea. By then, AP was in Medanta and Faisal frequently assured me that he was on the mend. I never detected any doubt or apprehension in Faisal's tone and I was therefore shocked at the 4.30 am call today. AP was only 71, certainly not an ill man and boasted to me several times about managing to do his verandah treadmill reasonably regularly. God's will is mysterious but certainly untimely in this case.

*(The author is a third-term MP, eminent jurist and senior Congress spokesperson. Views are personal)*

# Ahmed Patel, the man who ran UPA from the backroom, dead

TIMES NEWS NETWORK

> I have lost an irreplaceable comrade, a faithful colleague and a friend. I mourn his passing and I feel deeply for his bereaved family to whom I offer my sincere feelings of empathy and support — **Sonia Gandhi**

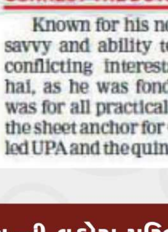
1949-2020

> Saddened by the demise of Ahmed Patel ji. He spent years in public life, serving society. Known for his sharp mind, his role in strengthening the Congress party would always be remembered. Spoke to his son Faisal and expressed condolences. May Ahmed Bhai's soul rest in peace —**PM Narendra Modi**

▶**IN A POLITICAL CRISIS, NO BETTER PERSON THAN AP TO CONNECT THE DOTS — TRIBUTE BY ABHISHEK SINGHVI, P 10**

**New Delhi:** The passing of veteran Congress leader Ahmed Patel, or 'AP' as he was referred to, on Wednesday morning at a Gurgaon hospital after a long battle with Covid-related complications brings the curtain down on an eventful phase in Congress's history in which he and Sonia Gandhi as party chief had an influential say in decision-making in the organisation and the UPA government.

Coming at a time when the party is faced with an ascendant BJP, and is having to grapple with a leadership void, dissidence and a growing crisis of confidence among its ranks and allies, the 71-year-old Rajya Sabha MP's departure spells a blow to Congress.

Known for his networking savvy and ability to manage conflicting interests, Babubhai, as he was fondly called, was for all practical purposes the sheet anchor for Congress-led UPA and the quintessential backroom manager. Designations can be misleading. Some convey an extravagant sense of authority about essentially ornamental perches.

▶**Had 'lethal' punch, P 10**

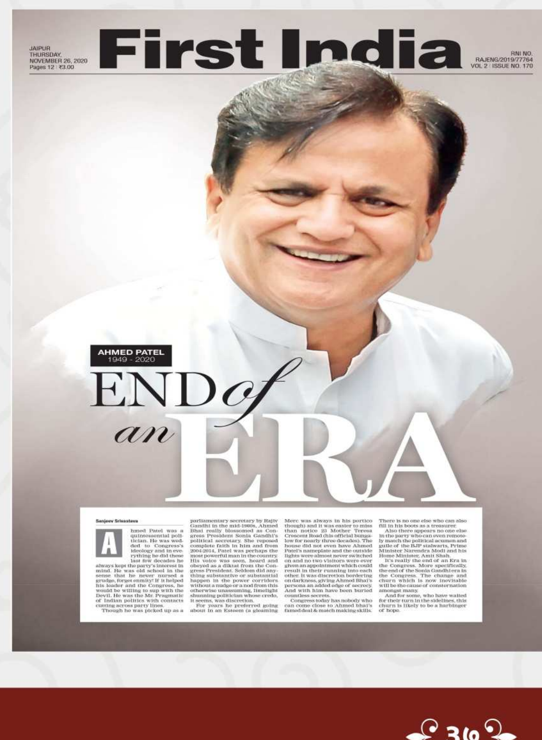

DAILY FROM: AHMEDABAD, CHANDIGARH, DELHI, JAIPUR, KOLKATA, LUCKNOW, MUMBAI, NAGPUR, PUNE, VADODARA

The Indian EXPRESS

JOURNALISM OF COURAGE

SINCE 1932

THURSDAY, NOVEMBER 26, 2020, NEW DELHI, LATE CITY, 20 PAGES

₹6.00 (₹8 BIHAR & RAIPUR, ₹12 SRINAGAR) WWW.INDIANEXPRESS.COM

Cong leaders at Vadodara airport to receive Ahmed Patel's body. He will be buried at his village Piraman. *Bhupendra Rana*

# Cong loses chief crisis manager, Gandhis their pillar in the backroom

**COOMI KAPOOR**
NEW DELHI, NOVEMBER 25

SONIA GANDHI described Ahmed Patel as an "irreplaceable companion" but, surprisingly, Rahul, who was often not on the same page as him, summed up the loss of Ahmed bhai – as he was widely known – more pithily. Rahul acknowledged him as "one of the pillars of the Congress" – not exactly an understatement from a dynast who assumes that without the first family the party is a hollow shell.

Indeed, Patel, 71, who passed away early Wednesday fighting multiple organ failure post-Covid, was the go-to man whenever the Congress faced trouble.

Which meant quite often.

Whether it was the modalities of tying up with the Shiv Sena for a grand alliance in Maharashtra or tamping down Sachin Pilot's anger against Chief Minister Ashok Gehlot in Rajasthan or allying with Pranab Mukherjee to ensure that Sonia was installed party president in 1997 despite Sitaram Kesri's refusal to step down gracefully, Ahmed Bhai was on hand to sort out the problem.

Party colleague Jairam Ramesh once described him as a 24X7 politician who had more than once come to the rescue of the Congress in the nick of time. He recalled how at well past midnight he put a call through to a Chief Minister who was bent on quitting the party next morning along with his supporters. After a good 50 minutes of humoring, cajoling, mollycoddling the veteran party leader, he saved the party's government in a north Indian state. As Ramesh noted, not many in the Congress were capable of pulling off such feats, mixing power with persuasion to good effect.

Ahmed Bhai's strength was his lack of personal ambition or a private agenda, attributes

CONTINUED ON PAGE 2

AHMED PATEL
1949-2020

BUSINESS AS USUAL

BY UNNY

LINK BETWEEN CONG PAST, PRESENT

A VILLAGE RECALLS A LEADER ALWAYS READY TO HELP

PAGE 6

## REMEMBERING AHMED PATEL

1949-2020

An astute Parliamentarian, Shri Patel combined the skills of a strategist and the charm of a mass leader. His amiability won him friends across party lines...
**RAM NATH KOVIND,**
PRESIDENT

He was an able parliamentarian and always maintained cordial relations with leaders across the political spectrum...
**M VENKAIAH NAIDU,**
VICE PRESIDENT

He spent years in public life, serving society. Known for his sharp mind, his role in strengthening the Congress Party would always be remembered...
**NARENDRA MODI,**
PRIME MINISTER

His faithfulness and dedication, his commitment to his duty, his always being there to help, his generosity were rare qualities that distinguished him from others. I have lost an irreplaceable comrade, a faithful colleague and a friend.
**SONIA GANDHI,**
CONGRESS PRESIDENT

We have lost a leader who dedicated his life to the Congress... Ahmed-ji epitomized courage and loyalty in public life. He stood by the Congress... through its most difficult times. I will miss his wisdom, his intellect and his unwavering commitment to the Congress...
**RAHUL GANDHI,**
CONGRESS LEADER

With his warm and pleasing manners he could reach out across the entire political spectrum. A big loss to Indian politics and Constitutional values.
**SITARAM YECHURY,**
CPM GENERAL SECRETARY

He was a Congressman who regularly worked with secular democratic forces... As a political activist he stood for positive, progressive values. His absence will make a difference...
**D RAJA,** CPI GENERAL SECRETARY

Saddened and shocked.. He was a quiet, affable person...
**MAMATA BANERJEE,**
TMC PRESIDENT

# Village recalls: He never expected anything for getting work done

**KAMAAL SAIYED**
PIRAMAN VILLAGE (BHARUCH), NOVEMBER 25

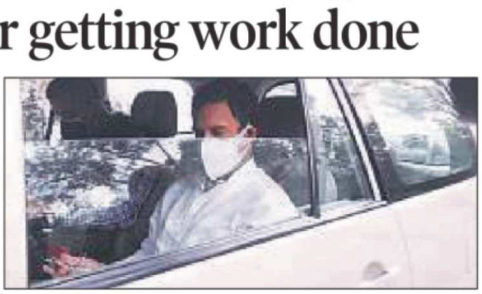

Rahul Gandhi outside Patel's residence in Delhi. *Anil Sharma*

A FIVE-MINUTE walk from his ancestral home, a grave has been readied in the wooded graveyard. On Wednesday, an ambulance from HMP Foundation in Piraman left for Vadodara airport to bring back the body of veteran Congress leader Ahmed Patel that arrived by a chartered flight from Delhi.

Patel had wished to be buried beside his parents, Halimabibi and Mohammedbhai Patel.

Classmates at the Gujarati-medium section of Mission School in the village of around 3,000 people, Abbas Mullah, 71, remembers Patel as a "shy student", who grew up to be a man of the people – for the village, "their man in Delhi". He would meet Mullah whenever he visited Piraman, chat with villagers late into the night, and sort out their issues, Mullah recalls.

What sets Piraman apart is its cement concrete internal roads and a helipad on the outskirts. It has two water distillation plants, set up with Patel's efforts. There is no open barren plot — all houses have gardens "so that people would not throw garbage", a villager says, crediting Patel for the plan.

For dealing with health emergencies, Patel had started a medical OPD centre run by a trust named HMP Foundation – named after his mother. The OPD centre is on the main street leading to his ancestral house.

All houses are concrete and the entire village is covered by CCTV camera. Most of its residents have settled in the US, the UK, Canada and South Africa, says former deputy sarpanch Salim Patel.

"He (Patel) was shy student; I was notorious. We sat together in classroom," Mullah says. "Later he shifted to another school in (adjacent) Ankleshwar town and I quit studies due to financial problems. The reason why he is loved by millions of people is for his service towards all sections; for helping them resolve their issues. He never expected anything from anybody for work (he) got done."

Congress leader Rahul Gandhi is expected to attend the burial here on Thursday.

देश का विश्वसनीय अखबार

# दैनिक भास्कर

झाँसी| वर्ष-72, अंक-11 | गुरुवार 26 नवंबर 2020 | कुल पृष्ठ 8 | मूल्य 2.50

समान अधिकार देता है संविधान पेज 6 >

'पठान' में दीपिका ने किये कई खतरनाक स्टंट्स! पेज 7 >

स्मृति शेष... कांग्रेस के वरिष्ठ नेता अहमद पटेल(71) का निधन, पैतृक गांव पिरामण में आज होंगे सुपुर्द-ए-खाक, पूर्व कांग्रेस अध्यक्ष राहुल गांधी भी होंगे शरीक

# अहमद पटेल के जाने से कांग्रेस अध्यक्ष तक बात पहुंचाने का सेतु टूट गया...

एजेंसी | नई दिल्ली

कांग्रेस के वरिष्ठ नेता अहमद पटेल (71) का निधन हो गया है। उन्होंने गुड़गांव के मेदांता अस्पताल में बुधवार तड़के 3:30 बजे अंतिम सांस ली। अहमद कुछ हफ्ते पहले कोरोना संक्रमित पाए गए थे। पटेल का जन्म 21 अगस्त 1949 को गुजरात के भरूच जिले के पिरामण गांव में हुआ था। पटेल की गुरुवार को पैतृक गांव में ही अंतिम संस्कार किया जाएगा। अंतिम संस्कार में शामिल होने के लिए कांग्रेस के पूर्व अध्यक्ष राहुल गांधी भी शामिल होंगे। राहुल सुबह 7:30 बजे सूरत एयरपोर्ट पहुंचेंगे। यहां से सड़क के रास्ते पिरामण जाएंगे।

अधीर रंजन चौधरी, कांग्रेस नेता (लोकसभा सांसद)

यह इत्तेफाक ही है कि मैं आज अहमद भाई की कर्मस्थली के एकदम पास खड़ा हूं। गुजरात की पावन भूमि में सरदार पटेल की विश्व में सबसे ऊंची प्रतिमा के साए में खड़े होकर यह संस्मरण आप तक पहुंचा रहा हूं। अहमद भाई के बारे में याद करते हुए यह स्थान बहुत मायने रखता है। दरअसल, हर संगठन में अपने-अपने समय में पटेल जैसे शख्स होते हैं। जो नेतृत्व और कार्यकर्ता के बीच मजबूत सेतु की भूमिका अदा करते हैं। यह भूमिका सरदार पटेल भी निभाते थे और अहमद पटेल भी। यह सच्चाई है कि पार्टी अध्यक्ष के पास वक्त बहुत कम होता है। वह हर नेता की बात को उतनी गहराई से सुनने का समय नहीं दे पाते। पार्टी अध्यक्ष सोनिया गांधी से सीधे मिलना और बात विस्तार से कह पाना न तो रोज संभव है और न ही इसकी जरूरत है। ऐसे में अहमद भाई की बहुत बड़ी भूमिका रही। ऐसे कई मौके आए जब पश्चिम बंगाल की राजनीति से जुड़ी कई समस्याएं सामने आईं और मैं अहमद भाई के पास उन्हें ले गया। पार्टी अध्यक्ष तक वह हमारी बात को बहुत करीने से ले जाते थे। सही मायने में कहूं तो वह कांग्रेस के ट्रबल शूटर थे। एक बार निर्वाचन आयोग से जुड़ी एक शिकायत मैं दर्ज कराना चाहता था। इसके लिए पार्टी अध्यक्ष की हरी झंडी की जरूरत थी। मैंने अहमद भाई को फोन लगाया। बोले डेढ़ बजे आ जाइए। मैंने यह फोन शाम 5 बजे किया था। मैंने हिचकते हुए पूछा- 'कल डेढ़ बजे तक तो देर हो जाएगी।' इस पर अहमद भाई ने ठहाका लगाया और बोले- 'अरे मैं आज रात डेढ़ बजे आने की बात कह रहा हूं।' यह बात हैरानी में डालने वाली थी। रात डेढ़ बजे भी कोई मिलने का वक्त देता है क्या। उसके बाद से मैं उनकी कार्यशैली को समझ गया। उनके लिए दिन-रात का कोई भी पहर मायने नहीं रखता था। टिकटों का बंटवारा हो या प्रदेश में किसी की नियुक्ति पर कोई झमेला, हर मसले का समाधान अहमद भाई ढूंढ लाते थे। उनके जाने से पार्टी में यह अहम सेतु टूट गया है।

### अमर, अकबर, एंथनी के अकबर कहे जाते थे अहमद पटेल

अहमद पटेल

जन्म- 21 अगस्त 1949
मृत्यु- 25 नवंबर 2020

तस्वीर 1985 की है। तब अरुण सिंह, ऑस्कर फर्नांडिस और अहमद पटेल ने पीएम राजीव गांधी के संसदीय सचिव के रूप में शपथ ली। तीनों को फिल्म अमर, अकबर, एंथनी के नाम से जाना जाता था। अमर के रूप में अरुण सिंह, अकबर के रूप में अहमद पटेल और एंथनी के रूप में ऑस्कर फर्नांडिस की चर्चा होती थी।

### सोनिया बोलीं- वफादार सहयोगी और दोस्त खो दिया

*अहमद पटेल के निधन से व्यथित हूं। उनके पास रणनीतिक कौशल के साथ-साथ जन नेता का आकर्षण था। मिलनसार व्यक्तित्व के चलते राजनीतिक दलों में उनके मित्र थे।*

**-रामनाथ कोविंद,** राष्ट्रपति

*'अहमदजी का निधन दुखद है। उन्होंने कई साल सार्वजनिक जीवन में बिताए और समाज की सेवा की। उनके तेज दिमाग और कांग्रेस को मजबूत करने में उनकी भूमिका के लिए उन्हें सदा याद किया जाएगा। उनके बेटे फैसल से बात की और संवेदना व्यक्त की। अहमद भाई की आत्मा को शांति मिले।'*

**-नरेंद्र मोदी,** प्रधानमंत्री

*'अहमद पटेल के रूप में मैंने वफादार सहयोगी खो दिया है, जिसका जीवन कांग्रेस को समर्पित था। उनकी ईमानदारी, समर्पण, अपने कर्तव्य के प्रति उनकी प्रतिबद्धता, हमेशा मदद करने के लिए तैयार रहते थे। मैंने एक अपरिवर्तनीय कॉमरेड, एक वफादार सहयोगी और एक दोस्त खो दिया है।'*

**-सोनिया गांधी,** कांग्रेस अध्यक्ष

*एक दुखद दिन। अहमद पटेल पार्टी के एक स्तंभ थे। वे कांग्रेस के सबसे कठिन दौर में भी पार्टी के साथ खड़े रहे और कांग्रेस में रहते हुए अंतिम सांस ली। वह पार्टी की अनमोल संपत्ति थे। वे हमेशा याद आएंगे।*

**-राहुल गांधी,** कांग्रेस सांसद

# कांग्रेस के संकटमोचक थे अहमद पटेल

के. पी. मलिक

देश के राजनीतिक इतिहास में सोनिया गांधी के नेतृत्व में कांग्रेस पार्टी ने जितने भी शानदार प्रदर्शन किए, उनमें अहमद पटेल का खासा योगदान माना जाता था। एक तरह से वह कांग्रेस पार्टी के वह सेनापति थे जो मुश्किलों का सामना करने के लिए आगे की पंक्ति में खडे रहते थे। साल 2004 का लोकसभा चुनाव हो या 2009 का, उन दोनों चुनावों में अहमद पटेल के योगदान को कांग्रेस के साथ-साथ इस देश ने देखा है। इसके अलावा भी किसी विधानसभा चुनाव में अभी अगर पार्टी विषम परिस्थिति में होती थी, तो अहमद पटेल ही एक ऐसे नेता थे, जिन पर सोनिया गांधी को पूरा भरोसा होता था कि वे इस संकट से पार्टी को उबार देंगे। उन्होंने अपनी रणनीतिक कौशल से कई बार अप्रत्यक्ष तौर पर कांग्रेस की सरकार बनवाई, मगर कभी मंत्री नहीं बने।

21 अगस्त 1949 को गुजरात के भरुच में जन्मे अहमद पटेल आठ बार सांसद रहे हैं। अहमद पटेल ने तीन बार लोकसभा सांसद के तौर पर भरुच का प्रतिनिधित्व किया और पांच बार राज्यसभा सांसद के तौर पर। गांधी परिवार के सबसे वफादार माने जाने वाले अहमद पटेल कांग्रेस में काफी ताकतवर नेता थे। ऐसा कहा जाता है कि जब पार्टी सत्ता में थी, तब उन्हें कई बार मंत्री बनने का प्रस्ताव मिला, मगर उन्होंने बार-बार ठुकरा दिया। कांग्रेस पार्टी के चाणक्य माने जाने वाले अहमद पटेल सोनिया गांधी के विश्वासपात्र थे और उनके संकटमोचक भी।

संसद भवन के प्रांगण में अक्सर अहमद पटेल से गाहे-बगाहे मुलाकात हो ही जाया करती थी। लेकिन उनका जो बहुत ही रोचक किस्सा जो मैं कभी भुला नहीं पाऊंगा। वह इस प्रकार है साल 2001 में कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधी का एक कार्यक्रम तालकटोरा स्टेडियम में हुआ, सहारा टीवी में काम करते हुए, मैं कवरेज करने वहां गया हुआ था। कार्यक्रम खत्म होने के बाद जब मैं बाहर निकला तो एसपीजी ने हमारी गाड़ियों को वहां से हटवा दिया था और मेरे पास कैमरा ट्राइपॉड और टीवी कवरेज का अन्य सामान था। यहां पर मैंने देखा कि अहमद पटेल अपनी मारुति स्टीम गाड़ी निकाल रहे थे। उन्होंने मेरे पास आकर पूछा कि मलिक साहब आपको कोई सहायता चाहिए? आपको कहीं जाना है? मैंने कहा नहीं मेरी गाड़ी आ रही है! तो उन्होंने कहा अरे नहीं आपकी गाड़ी पता नहीं कब आएगी और उन्होंने मेरा ट्राईपोर्ट और बैग खुद उठाकर अपनी कार में रखा और मुझे बैठने के लिए कहा। मैं सब कुछ आते हुए उनकी कार में बैठ गया, उन्होंने मुझे प्रेस क्लब ड्रॉप किया। यह घटना लगातार मुझे उनकी सहजता का एहसास कराती है। इसके अलावा दूसरी घटना यह है कि हमारे मुजफ्फरनगर के पूर्व सांसद हरेंद्र मलिक के बेटे पंकज मलिक को विधायक का टिकट दिलाने के लिए मेरे खास मित्र रात को साढ़े ग्यारह बजे उनकी कोठी 23 मदर टेरेसा मार्ग पर लेकर गए जिस सहजता से उन्होंने टिकट दिलवाने में मदद करने की बात कही वह काबिले तारीफ है। हालांकि कमाल की बात यह रही कि उस पंकज मलिक का टिकट हुआ और वह मुजफ्फरनगर की बघरा विधानसभा सीट से चुनाव जीता पश्चिमी यूपी में ऐसे कठिन समय में कांग्रेस की सीट आई जब वहां पर समाजवादी पार्टी, बहुजन समाज पार्टी और राष्ट्रीय लोकदल का बोलबाला था। ऐसे में कांग्रेस की सीट आना मैं मानता हूं कि अहमद पटेल की सूझबूझ और उनकी सहजता का ही नतीजा था।

बहरहाल अहमद पटेल का राजनीतिक अनुभव और कांग्रेस में उनका लंबा राजनीतिक जीवन रहा है अहमद पटेल साल 2001 से 2017 तक कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधी के राजनीतिक सचिव रहे थे। 2018 में राहुल गांधी ने अध्यक्ष बनने के बाद अहमद पटेल को कोषाध्यक्ष बनाया था। वैसे 1996 से लेकर 2000 तक पटेल इसी पद पर थे। हालांकि, राहुल गांधी के नेतृत्व के दौरान भी अहमद पटेल आलाकमान और नेताओं के बीच में एक अहम कड़ी बने रहे। 10 साल के यूपीए सरकार में भले ही वह लो प्रोफाइल में रहे, मगर उन्होंने इस दौरान अहम भूमिका निभाई। साल 1985 में राजीव गांधी ने अहमद पटेल को ऑस्कर फर्नांडीस और अरुण सिंह के साथ अपना संसदीय सचिव बनाया था। उस समय इन तीनों को 'अमर-अकबर-एंथनी' गैंग कहा जाता था। पहली बार अहमद पटेल तभी चर्चा में आए थे।

आज कांग्रेस संक्रमण काल से गुजर रही है। तमाम राजनीतिक संकटों से जूझ रही है। बार-बार चुनावी हार से गांधी परिवार के नेतृत्व पर प्रश्नचिन्ह लग गया है, जिससे परिवार की पकड़ पार्टी पर बहुत कमजोर पड़ गई है। ऐसे समय में 23 बड़े नेताओं ने गांधी परिवार के खिलाफ विद्रोह कर दिया है जिसके कारण पार्टी टूट भी सकती है। 2014 और 2019 के आम चुनावों में बेहद निराशाजनक प्रदर्शन के बाद राहुल गांधी के नेतृत्व पर तो कांग्रेसियों का विश्वास पूरी तरह से उठ चुका है। खराब सेहत की वजह से सोनिया गांधी भी ज्यादा कुछ कर पाने की स्थिति में नहीं हैं। आज कांग्रेस के पास ना तो संघर्षशील कार्यकर्ता हैं, ना वोट हैं, और ना नोट। ऐसे नाजुक वक्त में कांग्रेस के सबसे बड़े संकटमोचक और गांधी परिवार के सबसे बड़े विश्वासपात्र नेता और चाणक्य का चले जाना कांग्रेस के लिए बहुत बड़ा आघात है जिससे पार्टी का उबरना बहुत कठिन होगा।

# कांग्रेस के दिग्गज नेता अहमद पटेल का निधन

### • कोविंद, नायडू, मोदी व सोनिया ने दी श्रद्धांजलि

**नई दिल्ली।** कांग्रेस के वरिष्ठ नेता अहमद पटेल का बुधवार सुबह साढ़े तीन बजे दिल्ली में निधन हो गया। उनके बेटे फैसल पटेल ने ट्विटर पर अपने पिता के निधन की जानकारी साझा की। राष्ट्रपति कोविंद, उपराष्ट्रपति नायडू, प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी, अमित शाह, ओम बिरला, योगी आदित्यनाथ और सोनिया गांधी, राहुल गांधी, समेत कई राजनीतिक दिग्गजों ने पटेल के निधन पर शोक जताया है।

अहमद पटेल (71) को गुरुग्राम के मेदांता अस्पताल में भर्ती कराया गया था, जहां उन्होंने अंतिम सांस ली। उनके बेटे फैसल ने बताया कि एक साथ कई अंगों ने काम करना बंद कर दिया था, जिसकी वजह से उनका निधन हो गया। अपने सभी शुभचिंतकों से अनुरोध करता हूं कि इस वक्त कोरोना के नियमों का कड़ाई से पालन करें। पटेल अक्टूबर में कोरोना से संक्रमित हुए थे। उनकी तबीयत अचानक बिगड़ने पर उन्हें 15 नवंबर को मेदांता अस्पताल के आईसीयू में भर्ती कराया गया था। राष्ट्रपति कोविंद ने कहा कि पटेल न केवल दक्ष सांसद थे, बल्कि उनमें कुशल रणनीतिकार का कौशल और जननेता का जादू भी समाहित था। नायडू ने कहा कि वरिष्ठ सांसद पटेल अपने संसदीय अनुभव, सद्भाव और सौहार्दपूर्ण सम्बन्धों के लिए जाने जाते थे। मोदी ने कहा कि पटेल ने सार्वजनिक जीवन में लंबे समय तक समाज की सेवा की। पटेल का कांग्रेस पार्टी को मजबूत करने में योगदान हमेशा याद किया जाएगा। शाह ने कहा कि पटेल का कांग्रेस पार्टी और सार्वजनिक जीवन में बड़ा योगदान रहा।

केंद्र में मंत्री बनने का आमंत्रण ठुकरा कर किया था कांग्रेस संगठन की मजबूती के लिये काम करने का निर्णय

# कांग्रेस के आधुनिक 'चाणक्य' थे अहमद पटेल

### • कई मौकों पर कांग्रेस को संकट से उबारा

**नई दिल्ली।** गुजरात में तालुक स्तर से राजनीति शुरू कर अहमद पटेल कांग्रेस के लिए चाणक्य ही नहीं बने अपितु संकटमोचक बनकर पार्टी को मजबूत बनाने में अपना जीवन समर्पित कर दिया। कांग्रेस अध्यक्ष के राजनीतिक सलाहकार रहे पटेल केंद्र में मंत्री बनने के आमंत्रण को ठुकराते हुए कांग्रेस संगठन की मजबूती के लिए आजीवन काम करते रहे।

कांग्रेस के चाणक्य कहे जाने वाले अहमद पटेल ने कई मौकों पर पार्टी को संकट से उबारने का काम किया। पार्टी में महत्वपूर्ण पदों पर काम करते हुए वह हमेशा कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधी के विश्वास पात्र बने रहे। वह वर्तमान में कांग्रेस के कोषाध्यक्ष थे और यह जिम्मेदारी उन्हें दूसरी बार मिली थी। आपातकाल के समय जब पूरा देश पूर्व प्रधानमंत्री इंदिरा गांधी के खिलाफ था और 1977 के आम चुनाव में जब लहर इंदिरा गांधी के विरुद्ध चल रही थी, उस समय पटेल ने महज 26 साल की उम्र में लोकसभा का सदस्य बनकर राजनीति में अपनी अलग पहचान स्थापित कर ली थी। उसके बाद वह कभी रुके नहीं और हमेशा कांग्रेस के संकट मोचक के रूप में अपनी सेवाएं देते रहे।

### पीएम के सचिव के रूप में भी किया काम

जनवरी से सितंबर 1985 तक उन्होंने प्रधानमंत्री के संसदीय सचिव के रूप में कार्य किया और फिर जनवरी 1986 तक अखिल कांग्रेस महासचिव के रूप में कार्य किया। जनवरी 1986 से अक्टूबर 1988 तक वह गुजरात प्रदेश के अध्यक्ष रहे और फिर अप्रैल 1992 में कांग्रेस कार्य समिति के सदस्य बने। वह मई 1992 से अक्टूबर 1996 तक कांग्रेस महासचिव रहे।

गुजरात के भरूच जिले के अंकलेश्वर में 1949 में जन्मे अहमद पटेल प्रदेश युवक कांग्रेस के अध्यक्ष रहे। वह तीन बार लोकसभा और चार बार राज्य सभा के सदस्य रहे।

उन्होंने पहला चुनाव 1977 में भरूच लोकसभा सीट से लड़े और पूरे देश मे कांग्रेस के खिलाफ लहर के बावजूद 62 हजार 879 वोटों से चुनाव जीते थे। वह 1980 में भी इसी सीट से लड़े और 82 हजार 844 वोटों से जीते। जीत के अंतर का यह सिलसिला आगे बढ़ते हुए उन्होंने 1984 में तीसरी बार लोकसभा चुनाव लड़ा और एक लाख 23 हजार 69 वोटों से जीत दर्ज की। पटेल 1993 में राज्यसभा के लिए चुने गए और लगातार चार बार राज्यसभा सदस्य के रूप में अपनी सेवाएं देते रहे।

# દિવ્ય ભાસ્કર

આપ વાંચી રહ્યા છો દેશનું સૌથી વિશ્વસનીય અને સૌથી ઝડપી વિકસતું અખબાર

કુલ પાનાં 18 + 4 (ધર્મદર્શન) = 22 **ગુજરાત** કિંમત ₹ 4.00, વર્ષ 17, અંક 239, મહાનગર

સુરત, ગુરુવાર, 26 નવેમ્બર, 2020 | કારતક સુદ - 11, વિક્રમ સંવત 2077

દિવ્ય ભાસ્કર divyabhaskar.com | અહેમદ પટેલ (1949-2020) | **પડદા પાછળના ખરા ખેલાડીની અલવિદા**

# કોંગ્રેસના સૌથી વફાદાર 'હાથ'ની ચિરવિદાય...

## ઈન્દિરા ગાંધીએ 28 વર્ષના અહેમદ પટેલને પહેલીવાર ટિકિટ આપી હતી

અહેમદ પટેલના અકાળે નિધનને સોનિયા ગાંધીએ 'કદી ન પૂરાય એવી ખોટ' ગણાવી છે. તેનું કારણ એ છે કે પટેલ કોંગ્રેસના એકમાત્ર એવા નેતા હતા જેમનો કોઈ વિકલ્પ નહોતો. સમગ્ર રાજકીય કારકિર્દીમાં અહેમદ પટેલ એક પણ વખત મંત્રીપદે નહોતા છતાં પણ યુપીએની સરકાર વખતે તેમનો દબદબો સરકારના કોઈ પણ મંત્રી કરતા વધારે હતો. તેઓ કોંગ્રેસ પાર્ટી અને સરકાર વચ્ચે સેતુ સમાન હતા. અને પાર્ટીના સંગઠનને મજબૂત બનાવવામાં અહેમદ પટેલની મહત્ત્વની ભૂમિકા રહી હતી.

### ઇન્દિરા ગાંધીએ પ્રતિભા પારખીને યુવાવયે ટિકિટ આપી

1949ની 21 ઓગસ્ટે ભરૂચના ખેડૂત પરિવારમાં જન્મેલા અહેમદ પટેલ યુવાવસ્થામાં યૂથ કોંગ્રેસ સાથે સંકળાયા હતા. પટેલના પિતા મોહમ્મદભાઈ સ્થાનિક સામાજિક કાર્યકર પણ હતા. 1976માં અહેમદ પટેલે સ્થાનિક સ્વરાજની ચૂંટણીમાં ભાગ લીધો હતો. એ પછી 1977માં ઈન્દિરા ...

... નહોતી ત્યારે પાર્ટીના કાર્યકરોને એકજૂટ રાખવામાં તેમણે મોટી ભૂમિકા ભજવી હતી.

### માગો તે હાજર કરી દેવામાં માહેર મેનેજર

અહેમદ પટેલ રાજકીય કટોકટીઓનું સમાધાન લાવનાર નિષ્ણાંત ક્રાઈસીસ મેનેજરની સાથોસાથ અસરકારક ઈવેન્ટ મેનેજર પણ હતા. તેઓ પાર્ટીના કાર્યક્રમો, યોજના માટેના સંસાધનો ઊભા કરવામાં માહેર હતા. એટલે કે ગણતરીના કલાકોમાં ફંડ મેળવવાનું હોય, ...

### સોનિયા ગાંધીના સૌથી વિશ્વાસુ

અહેમદ પટેલની ગણના સોનિયા ગાંધીની સૌથી નજીકની વ્યક્તિઓમાં થતી હતી. તેઓ સોનિયા ગાંધીના રાજકીય સલાહકાર હતા. આ નજદીકીઓના કારણે જ યુપીએના કાર્યકાળ વખતે અહેમદ પટેલનું ...

... સમાધાન માટે મધ્યસ્થી કરી હતી. દેશભરમાં જિલ્લા સ્તરના કોંગ્રેસ કાર્યકરો સાથે સીધો સંપર્ક કહેવામાં આવે છે કે અહેમદ પટેલ કોંગ્રેસના એકમાત્ર એવા નેતા હતા જે દેશભરમાં જિલ્લા સ્તરના ઘણા કોંગ્રેસી કાર્યકરોને વ્યક્તિગત રીતે જાણતા હતા તથા નિયમિત તેમના સંપર્કમાં રહેતા હતા. ખાસ કરીને 2019ની ચૂંટણીમાં સ્થિતિ રાહુલ ગાંધીની તરફેણમાં ...

**કોંગ્રેસ સંગઠનને મજબૂત કરવા ક્યારેય મંત્રીપદ સ્વીકાર્યું નહીં**

### વતન પિરામણથી ગ્રાઉન્ડ રિપોર્ટ

### વતનમાં સ્વયંભૂ બંધ, માતા-પિતાની કબર પાસે દફનાવવાની તૈયારીઓ

અંકલેશ્વરનું પિરામણ ગામ અહેમદ પટેલનું વતન છે. અહેમદભાઈની અણધારી વિદાયથી ગામમાં ચીર શાંતિ પ્રસરી જવા સાથે ઘેરા શોકનો માહોલ નજરે પડ્યો હતો. સમગ્ર ગામે તથા આસપાસના વિસ્તારે સ્વયંભૂ બંધ પાળ્યો હતો. અહેમદ પટેલનો પાર્થિવ દેહ બપોર સુધી વતનમાં આવે તેવી શક્યતાઓ હતી. જેના કારણે લોકો મોટી સંખ્યામાં સવારથી જ પિરામણ ગામે આવી પહોંચ્યા હતા. જોકે, તેમના પુત્રએ પણ સૌને કોવિડ-19ની ગાઈડલાઈનનું પાલન કરવા અપીલ કરતાં લોકો એક બાદ એક પરિવારજનોને મળીને ત્યાંથી પરત થયા હતા. ગુરુવારે સવારે ગામના જ કબ્રસ્તાનમાં તેમના માતા - પિતાની કબર પાસે જ તેમની અંતિમ ઈચ્છા મુજબ દફનવિધિ કરવામાં આવશે. ગામના હેલિપેડ ખાતે પણ પાર્કિંગ વ્યવસ્થાની તૈયારીને અંતિમ ઓપ આપવામાં આવ્યો હતો.

### જ્યારે 'નરેન્દ્ર મોદી'ના પરિવારની મદદ માટે આગળ આવ્યા હતા અહેમદ પટેલ

અંકલેશ્વરના એક વેપારી છે જેમનું નામ પણ યોગાનુયોગ નરેન્દ્ર મોદી છે. પાંચ વર્ષ પહેલા તેમનો પુત્ર ઘર છોડીને ચાલ્યો ગયો હતો. ઘણા પ્રયત્નો છતાં બે મહિના પછી પણ પુત્રનો કોઈ જ પત્તો નહોતો. પુત્ર દિલ્હીમાં હોવાની જાણ થયા બાદ નરેન્દ્રભાઈએ પુત્રને શોધવા અહેમદ પટેલની મદદ માગી હતી. અહેમદભાઈએ એજન્સીઓને કામ લગાડીને નરેન્દ્રભાઈના પુત્રને શોધી આપ્યો હતો.

### શ્રદ્ધાંજલિ...

... કાર્યો થકી લોકોના હૃદયમાં આગવું સ્થાન અંકિત કર્યું હતું. તેમના નિધનથી જાહેર જીવનમાં ન પૂરી શકાય તેવી ખોટ પડી છે. • આચાર્ય દેવવ્રત, રાજ્યપાલ

અહેમદ પટેલના શ્વાસમાં કોંગ્રેસ વસેલી હતી. સૌથી મુશ્કેલ સમયમાં તેઓ પાર્ટીની પડખે રહ્યા હતા. અમે હંમેશા તેમને મીસ કરીશું. • રાહુલ ગાંધી, ભૂતપૂર્વ કોંગ્રેસ પ્રમુખ

અહેમદભાઈની અલવિદા કોંગ્રેસ પાર્ટી અને કાર્યકર્તાઓ માટે મોટું નુકસાન છે. પણ માટે તેમનું યોગદાન હંમેશા યાદ રહેશે. • અશોક ગેહલોત, રાજસ્થાનના મુખ્યમંત્રી

અહેમદ પટેલના અકાળે નિધનથી આઘાત અનુભવું છું. તેમના પરિવાર, પ્રશંસકો અને ટેકેદારો પ્રત્યે સંવેદના. • સ્મૃતિ ઈરાની, કેન્દ્રીય કાપડ મંત્રી

અહેમદ પટેલ પાકટ નેતા હતા. તેમણે પોતાના પક્ષ અને જાહેર જીવન માટે નોંધપાત્ર યોગદાન આપ્યું હતું. દરેક પક્ષોમાં તેમના ગાઢ મિત્રો હતા. • રાજનાથસિંહ, સંરક્ષણ મંત્રી

મારા પ્રિય મિત્ર અહેમદ પટેલના નિધનથી અત્યંત આઘાતની લાગણી અનુભવી રહ્યો છું. • પી.ચિદમ્બરમ, ભૂતપૂર્વ નાણામંત્રી

સફળ રાજનેતા, મૃદુભાષી, વિનમ્ર વ્યક્તિત્વ, પોતાના રાજકીય જીવનની એક આગવી છાપ છોડનારું વ્યક્તિત્વ અહેમદભાઈ પટેલનું હતું. • સીઆર પાટીલ, ભાજપના પ્રદેશ પ્રમુખ

પટેલ સાહેબના વિદાયના ખબર મળ્યા. મારા પરમ સ્નેહી પટેલ સાહેબને મારી શ્રદ્ધાંજલિ અને તેમના પરિવારજને દિલસોજી પાઠવું છું. • મોરારિ બાપુ, રામાયણ કથાકાર

સંયમ, સાદગી, સંઘર્ષ અને સમર્પણનું સાક્ષાત સ્વરૂપ એવા અહેમદ પટેલ કેટલાયને અનાથ બનાવી અને અનંત યાત્રાએ આગળ ધપી ગયા • પરેશ ધાનાણી, કોંગ્રેસ ધારાસભ્ય

આપણા સૌના પથદર્શક અહમદભાઈ પટેલ સાહેબે ચીર વિદાય લીધી છે. કોરોના મહામારીની માર્ગદર્શિકાનું આપણે સૌએ કડક પાલન કરી શ્રદ્ધાંજલિ આપવા રૂબરૂ જવાનું ટાળીએ. • અમિત ચાવડા, ગુજરાત કોંગ્રેસના પ્રદેશ અધ્યક્ષ

---

**કોંગ્રેસના ટ્રબલ શૂટર અહેમદ પટેલનું કોરોનાથી અવસાન**

# 'ગાંધી'વાદના પડછાયાનો અસ્ત

## આજે વતન પિરામણમાં અંતિમ વિધિ, રાહુલ ગાંધી, અશોક ગેહલોત, કમલનાથ સહિતના નેતા હાજર રહેશે

ભાસ્કર ન્યૂઝ | નવી દિલ્હી

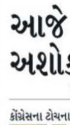

જન્મ: 21 ઓગસ્ટ 1949 નિધન: 25 નવેમ્બર 2020

કોંગ્રેસના ટોચના નેતા અને પક્ષના ટ્રબલ શૂટર ગણાતા સાંસદ અહેમદ પટેલનું કોરોનાથી નવી દિલ્હીમાં મંગળવારે મોડી રાત્રે અવસાન થયું છે. તેઓ 71 વર્ષના હતા. તેમની અંતિમ વિધિ તેમના વતન પિરામણ ખાતે ગુરુવારે સવારે થશે. કોંગ્રેસના રાહુલ ગાંધી, અશોક ગહેલોત, કમલનાથ સહિતના ટોચના નેતાઓ પણ આ પ્રસંગે હાજર રહેશે. પટેલના પાર્થિવ શરીરને અંતિમવિધિ માટે દિલ્હીથી વડોદરા રાત્રે 8 કલાકે પ્લેન મારફત લાવવામાં આવ્યો હતો. વડોદરા એરપોર્ટ પર ગુજરાત પ્રદેશ કોંગ્રેસ પ્રમુખ અમિત ચાવડા, પ્રભારી રાજીવ સાતવ સહિતના ...અનુસંધાન પાના નં. 7

કોંગ્રેસના અમર, અકબર, એન્થોની...

1985માં તે સમયના વડાપ્રધાન રાજીવ ગાંધીએ અરુણસિંહ, અહમદ પટેલ અને ઓસ્કાર ફર્નાન્ડિઝની સંસદીય સચિવ તરીકે નિમણૂક કરી હતી. તે સમયે આ ત્રણની જોડી અમર, અકબર અને એન્થોની તરીકે જાણીતી થઈ હતી. રાજીવ ગાંધીએ તેમને શપથ લેવડાવ્યા ત્યારની ફાઈલ તસવીર.

**સ્મૃતિ શેષ**

## કોંગ્રેસને કોઇ જ્ઞાતિના નહીં, લોકોના નેતાની જરૂર છે અને અહેમદ પટેલ તેવા નેતા હતા...

મધુસુદન મિસ્ત્રી (રાજ્યસભાના સાંસદ)

અહેમદ પટેલના નિધનથી કોંગ્રેસમાં ખાલીપો રહેશે જ પણ પક્ષ ચાલતો રહેશે, યુવા પેઢી આ પાર્ટીને કેવી રીતે ચલાવે છે તે જોવાનું રહેશે. પરંતુ વર્તમાન નેતાઓએ અહેમદભાઈના જીવનમાંથી ઘણું શિખવાનું છે. દરેક લોકોની વચ્ચે પહોંચવાનું છે. તેમનામાં એ ભાવના જગાડવાની છે કે કોંગ્રેસ તેમના માટે જ કામ કરે છે. આજે જે-તે જ્ઞાતિમાંથી આવતા નેતા છે અને તેઓ પોતાને કોઈ જ્ઞાતિના નેતા તરીકે જ ઓળખાવે છે, પણ કોંગ્રેસને લોકનેતાની જરૂર છે. અહેમદભાઈ તેવા જ એક લોકનેતા હતા. જ્ઞાતિના નેતા તરીકે પ્રસ્થાપિત થવું સરળ છે પરંતુ લોકનેતા થવાનું અઘરું કામ અહેમદભાઈએ કરી બતાવ્યું હતું. તમારે જ્યારે ખરેખર તમારા પક્ષને ઊંચો લઈ જવો હોય ત્યારે તમારે તમારી ...અનુસંધાન પાના નં. 7

---

**कोरोना के इलाज के लिए डेढ़ माह से भर्ती थे**

# कांग्रेस के कद्दावर नेता अहमद पटेल नहीं रहे

- सोनिया गांधी के राजनीतिक सलाहकार और गांधी परिवार के करीबी रहे
- गृहगांव पीरामल में आज होगी दफन विधि

पत्रिका न्यूज नेटवर्क
patrika.com

**भरूच.** गुजरात के भरूच संसदीय क्षेत्र से तीन बार सांसद रह चुके और पांच बार राज्यसभा सदस्य रहे कांग्रेस के वरिष्ठ नेता और सोनिया गांधी के राजनीतिक सलाहकार अहमद पटेल का 25 नवंबर बुधवार तड़के साढ़े तीन बजे गुरुग्राम के मेदांता अस्पताल में निधन हो गया। वे 71 वर्ष के थे और 8 अक्टूबर यानी पिछले डेढ़ माह से कोरोना के उपचार के लिए भर्ती थे।

अहमद पटेल की अंतिम संस्कार उनके गृह गांव अंकलेश्वर तहसील के पीरामल में गुरुवार की सुबह दस बजे किया जाएगी। पटेल की अंतिम इच्छा थी कि उनके निधन पर उनके शव को उनके गांव के कब्रिस्तान में दफनाया जाए। पटेल की कब्र उनके पिता व माता की कब्र के बगल ही बनाई गई है। पटेल को कोविड-19 जांच के बाद अस्पताल से एयर एंबुलेंस से बुधवार रात अंकलेश्वर लाया गया। उन्हें यहां उनके ही अस्पताल में रखा गया।

पटेल के निधन की सूचना उनके पुत्र फैजल पटेल ने बुधवार अलसुबह ट्वीट कर साझा की। उसमें बताया गया कि अहमद पटेल के अंगों ने कार्य करना बंद कर दिया था। गौरतलब है कि तीन तीन-चार दिन पहले ही मेदांता अस्पताल में उन्हें नर्सिंग स्टाफ की मदद से चलने फिरने की एक्सरसाइज करवाई जा रही थी। उस दौरान भी वे काफी कमजोर नजर आ रहे थे। उन्हें डायबिटीज के अलावा अन्य समस्याएं भी थीं।

### पटेल का राजनीतिक सफर

**अहमद मो. ईशाजी पटेल** का जन्म 24 अगस्त 1949 में हुआ था। उनके पिता भी भरुच तहसील के पंचायत प्रतिनिधि थे। अहमद पटेल ने पहला लोकसभा चुनाव 28 वर्ष की उम्र में भरुच सीट से 1977 में 62 हजार से अधिक मतों से जीता। उसके बाद 1980 व 84 में भी लगातार भारी मतों से जीतते रहे। वे 1993 से सोनिया गांधी व कांग्रेस के राजनीतिक सलाहकार रहे। वे कांग्रेस पार्टी के कोषाध्यक्ष, संसदीय सचिव व पार्टी के संयुक्त व महासचिव पद पर भी रहे। उनका ना केवल गुजरात बल्कि राष्ट्रीय स्तर पर भी कांग्रेस पार्टी में काफी दबदबा था। अपने चार दशकों के राजनीतिक सफर के दौरान वे इंदिरा गांधी, राजीव गांधी के भी करीबी रहे। वे कांग्रेस में ट्रबलशूटर माने जाते थे। उनकी पुत्री का रिश्ता जम्मू कश्मीर के पूर्व मुख्यमंत्री फारूक अब्दुल्ला के परिवार से भी है।

### राहुल गांधी भी पहुंचेंगे पीरामल

**मिली** जानकारी के अनुसार अहमद पटेल कि दफन विधि में शामिल होने के लिए राहुल गांधी भी पीरामल गांव आएंगे।

---

**जन गण मन अधिनायक जय हो...** पत्रिका

# राजस्थान पत्रिका

संविधान ... स आज | **26 नवम्बर, 1949** को तैयार हुआ भारतीय गणतंत्र का संविधान | **26 नवम्बर, 1950** से संविधान पर अमल शुरू | THE CONSTITUTION OF INDIA | **26 नवम्बर, 2015** से डॉ. भीमराव अम्बेडकर के 125वीं जयंती वर्ष से संविधान दिवस मनाने की शुरुआत

## कांग्रेस के अमर अकबर एंथोनी में शामिल अहमद राजीव के बाद सोनिया के भी चाणक्य बने

पत्रिका न्यूज़ नेटवर्क
patrika.com

**भरुच.** कांग्रेस नेता अहमद पटेल महज 26 साल की उम्र में पहली बार लोकसभा पहुंचे थे और लगातार तीन बार सांसद चुने जाने के बाद लगातार पांच बार वह राज्यसभा सदस्य चुने गए। अहमद पटेल राजीव गांधी के बाद सोनिया गांधी के भी चाणक्य बने रहे। राज्यसभा का उनका अंतिम चुनाव काफी दिलचस्प रहा था। इस चुनाव में पटेल ने कुल 176 वोट हासिल किए थे, जिसमें दो वोट रद्द होने से कुल 174 मतों की गणना की गई थी। उन्होंने 44 वोट हासिल कर जीत दर्ज की थी।

गुजरात में तीन सीटों पर हुए राज्यसभा चुनाव में से दो सीट बीजेपी के नाम रही, लेकिन जिस एक सीट को जीतने के लिए बीजेपी ने एड़ी - चोटी का जोर लगाया था, उसमें बीजेपी सफल नहीं हो पाई थी। कांग्रेस नेता सोनिया गांधी के राजनीतिक सलाहकार अहमद पटेल इस लड़ाई में सबसे बड़े लड़ैय्या साबित हुए। इस लड़ाई में सीधी टक्कर बीजेपी के तत्कालीन अध्यक्ष अमित शाह और अहमद पटेल के बीच थी। अहमद पटेल ने बीजेपी के उम्मीदवार बलवंत राजपूत को शिकस्त दी थी। अहमद पटेल कांग्रेस के बड़े रणनीतिकारों में से भी एक रहे। कांग्रेस की सरकार बनवाने, बचाने में उनकी बड़ी भूमिका मानी जाती है। सभी दलों के प्रमुख नेताओं के साथ उनका सीधा संपर्क था।

अहमद पटेल वर्ष 1977 में 26 साल की उम्र में भरुच से लोकसभा चुनाव जीतकर तब के सबसे युवा सांसद बने थे। वे 1993 से लेकर अभी तक राज्यसभा के सदस्य बने रहे। अहमद पर्दे के पीछे की राजनीति में भरोसा करते थे। इसलिए उन्होंने कभी भी सामने आकर राजनीति नहीं की। वे वर्ष 1977 से 1982 तक गुजरात यूथ कांग्रेस कमेटी के अध्यक्ष रहे। सितंबर 1983 से दिसंबर 1984 तक लॉ ऑल इंडिया कांग्रेस कमेटी के ज्वॉइंट सेक्रेटरी रहे। 1985 में जनवरी से सितंबर तक पटेल तत्कालीन प्रधानमंत्री राजीव गांधी के संसदीय सचिव भी रहे। सितंबर 1985 से जनवरी 1986 तक ऑल इंडिया कांग्रेस कमेटी के जनरल सेक्रेटरी रहे। जनवरी 1986 में वे गुजरात कांग्रेस के अध्यक्ष बने और अक्टूबर 1988 तक इस पद पर बने रहे। वर्ष 1991 में जब नरसिंहा राव प्रधानमंत्री बने तो अहमद पटेल को कांग्रेस वर्किंग कमेटी का सदस्य बनाया गया। 1996 में उन्हें ऑल इंडिया कांग्रेस कमेटी का कोषाध्यक्ष बनाया गया। उस समय सीताराम केसरी कांग्रेस के अध्यक्ष थे। वर्ष 2000 में सोनिया गांधी के निजी सचिव वी जार्ज से मनमुटाव होने के बाद उन्होंने ये पद छोड़ दिया था। बाद में 2001 में सोनिया गांधी के राजनीतिक सलाहकार बन गए। पटेल को 2004 व 2009 के लोकसभा चुनावों में यूपीए को जीत दिलाने का अहम रणनीतिकार माना जाता है। मनमोहन सिंह सरकार के कई अहम फैसलों में निर्णायक भूमिका भी उन्होंने निभाई।

### निधन से पैतृक गांव में लोग गम में डूबे

**भरुच.** कांग्रेस के कद्दावर नेता अहमद पटेल के निधन की खबर मिलने के बाद उनके पैतृक गांव पीरामल में बुधवार सुबह से ही लोगों की भीड़ इकट्ठी होने लगी। अहमद पटेल ने इच्छा व्यक्त की थी उन्हें माता-पिता की कब्र के पास ही दफनाया जाए, जिससे बुधवार दोपहर तक कब्रिस्तान में कब्र तैयार की गई। - पटेल के निधन की खबर के बाद उनके पैतृक गांव पीरामल में हर कोई इस खबर पर विश्वास नही कर पा रहा था। कई रो भी रहे थे।

### कांग्रेस की चर्चित तिकड़ी में थे पटेल

कांग्रेस ने बुधवार को अहमद पटेल की याद में वर्ष 1985 में खींची गई एक तस्वीर जारी की। जिसमें अरुण सिंह, अहमद पटेल और ऑस्कर फर्नांडिज संसदीय सचिव की शपथ ले रहे हैं। इस समय प्रधानमंत्री राजीव गांधी थे। उनकी तिकड़ी को अमर, अकबर, ऐंथोनी के नाम से जाना जाता था।

### आज बंद रहेंगी दुकानें

अंकलेश्वर व्यापारी मंडल की ओर से गुरुवार को पटेल के निधन पर अनाज, तेल, चीनी, गुड़ व चाय की थोक दुकानें बंद रखी जाएंगी। स्व.पटेल को व्यापारियों की ओर से श्रध्दांजलि दी जाएगी व पेढ़ी का कामकाज बंद रखा जायेगा।

# Ahmed Patel, Congress' man for all seasons, dies

"Saddened by the demise of Ahmed Patel ji. He spent years in public life, serving society. Known for his sharp mind, his role in strengthening the Congress party would always be remembered. Spoke to his son Faisal and expressed condolences. May Ahmed Bhai's soul rest in peace
—PM Narendra Modi

I have lost an irreplaceable comrade, a faithful colleague and a friend. I mourn his passing and I feel deeply for his bereaved family to whom I offer my sincere feelings of empathy and support
—Sonia Gandhi

1949-2020

TIMES NEWS NETWORK

**New Delhi:** The passing of veteran Congress leader Ahmed Patel, or 'AP' as he was referred to, on Wednesday morning at a Gurgaon hospital after a long battle with Covid-related complications brings the curtain down on an eventful phase in Congress's history in which he and Sonia Gandhi as party chief had an influential say in decision-making in the organisation and the UPA government.

Coming at a time when the party is faced with an ascendant BJP, and is having to grapple with a leadership void, dissidence and a growing crisis of confidence among its ranks and allies, the 71-year-old Rajya Sabha MP's departure spells a blow to Congress.

Known for his networking savvy and ability to manage contradictions and conflicting interests, Babubhai, as he was fondly called, was for all practical purposes the sheet anchor for the Congress-led UPA and the quintessential backroom manager. Designations can be misleading. Some convey an extravagant sense of authority about essentially ornamental perches. Yet few could be as off-target as the one Patel sported during the Congress-dominated decade. P7

▶Continued on P 8

---



FLASHBACK

# Gandhis' loyal guard, Bharuch's Babubhai

**FROM PIRAMAN TO 10, JANPATH**

- **1976:** Elected member of Bharuch taluka panchayat
- **1977:** Elected LS MP at the age of 28
- **1977-1982:** President of Gujarat Youth Congress
- **1985 to 1986:** Appointed general secretary of AICC by then PM Rajiv Gandhi
- **1985:** Appointed parliamentary secretary to Rajiv Gandhi
- **1986:** Appointed president of GPCC
- **1996:** Appointed AICC treasurer
- **2000:** Takes over as political advisor to Sonia Gandhi
- **2006:** Appointed member of Joint Wakf Parliamentary Committee
- **Since 1993,** he has been a five-time RS MP from Gujarat
- **2017:** Wins RS seat from Gujarat by one vote

Tushar.Prabhune
@timesgroup.com

Ahmed Patel helping trace Narendra Modi's only son, who was missing for three months, is one of the most talked about goodwill gestures shown by this Congress' leader in his native town of Bharuch. Albeit, this Modi is a local businessman, whose son had gone missing from Rajkot engineering college in 2010 and fled to Delhi.

"I had approached everyone here... from police to politicians. But all failed me. Finally, I went to Delhi where Ahmedbhai spoke to an ACP. Police traced my son within 24 hours," recalls Modi, a stock broker.

This is just one of the personal favours that people list out while talking about 'Babubhai,' as Patel was fondly called in his native village Piraman, adjoining Bharuch.

The political journey of this Gandhi family' staunch loyalist began when Indira Gandhi herself handpicked a young Ahmed during her visit to Bharuch in 1976. Indira was impressed by the oratory skills of this 27-year-old as he addressed the gathering in her presence. Patel had just set his foot in the politics by winning the local body elections in Bharuch district. Then state revenue minister Harisinh Mahida introduced him to Indira.

Patel was the first in his family to join mainstream politics. His father Mohammad Ishaq Patel, fondly called 'Kantibhai' was a chairman of Ankleshwar Taluka Sales & Purchase Union for several years. Congressmen say he never tried to project his son Faisal, 42, as his natural political heir. Faisal handles his father's HMA Foundation, a voluntary organization working in skill development and health sector.

Patel's political career took off and he went on to occupy every major position in the party's state and central wings. Chandresh Joshi, his close friend for over four decades, said Patel was completely unaware of being given the Lok Sabha ticket in 1977 when he was the party's taluka president. At 28, he was the youngest MP then.

From January to September 1985, Patel served as the parliamentary secretary to then PM Rajiv Gandhi in 1987 and later became the political secretary of Sonia Gandhi when the Congress-led UPA won two successive terms from 2004 to 2014.

After losing the Lok Sabha in 1989 and 1991, Patel took the Rajya Sabha route to Parliament and won four times since 1993. He was the last Muslim leader after Ehsan Jafri to get elected to the Lower House from Gujarat, which turned into a Hindutva bastion post Godhra riots.

**AHMED PATEL**
**1949-2020**

Over the past many years, the Bharuch district Congress would pass a resolution seeking LS ticket for Patel, but he declined everytime. Though he could not resurrect factionalism-hit state Congress, Patel clinched a cliff-hanger of a Rajya Sabha election by one vote in Gujarat in 2017 after a Congress rebellion engineered by former CM Shankersinh Vaghela.

But Patel, known to be a silent worker, did not grandly celebrate this hard-fought poll. Instead, he was content with a terse tweet: Satyamev Jayate (Truth Always Wins), at his detractors.

Though media shy, Patel was always accessible to the journalists even at odd hours.

Once, a news agency journalist covering Sonia Gandhi's 2004 LS campaign trail in south Gujarat complained that his vehicle was far too behind the entourage to report her extempore stoppages. Patel immediately accommodated him in his car that was the second behind then Congress president.

Scribes in his hometown Bharuch have similar stories to share. "A group of journalists had enthusiastically gone to Delhi to congratulate a BJP MP on his LS victory. But on reaching there, we were stranded as there was no arrangement for us. One of us called up Ahmedbhai who ensured we had a comfortable stay," a senior journalist said. Notably, Patel extended this gesture without harbouring any grudge about a relentless campaign against him in the local media.

Patel played a role in the industrial development in Bharuch-Ankleshwar which has the presence of most big corporate houses. But his associates say, Patel refrained from blowing his own trumpet.

"Ahmedbhai hated taking credit for whatever he has done for Bharuch. We had to make extra effort to tell people about his contribution" said Rajendrasinh Rana, former Bharuch District Congress president.

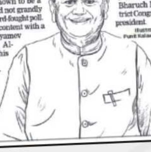

Illustration: Punit Kalawadia

## Piraman grieves death of its son

Vijaysinh.Parmar
@timesgroup.com

**Surat/Bharuch:** The usually quiet Piraman, 14 km from Bharuch, was a bustling place on Thursday but the mood was sombre as villagers woke up to the sad news of their son of the soil Ahmed Patel passing away.

Large number of people from near-by villagers started trooping into Piraman, inquiring about Patel's last rites, near his bungalow. Locals had a tough time convincing them not to crowd the roads in wake of the Covid-19 pandemic.

Patel will be buried on Thursday besides his parents' graves, local Congress leader Nazu Fadwala said. "He was particularly close to his mother and would sit at her grave for long every time he visited," he said. Patel's mortal remains were flown to Vadodara on Wednesday evening and kept at Ankleshwar's Sardar Patel Hospital. Congress leader Rahul Gandhi will also be present at the final rites.

Despite hectic national engagements, Patel ensured that he doesn't overlook his native's needs. The village with a population of around 4,800, not only has adequate health and education infrastructure but also a helipad'. Locals said Patel used to visit Piraman during Eid and ahead of all major elections. He would keep awake up to 4am to meet people, offer namaz and then go to sleep. "For us, Babubhai was just a phone call away to solve our problems. He was loved by all, irrespective of caste or religion," said Noor Mohmmed, a trader in Piraman.

Around two years ago, Patel had raised Rs 15 lakh to rebuild two dilapidated temples on villagers request.

During lockdown, Patel arranged ration kits for over 12,000 people, said Wasim Raja, who is engaged with HMP Foundation. Some markets in Bharuch also downed shutters as a mark of respect to departed Congress stalwart.

**HOMING IN ON HOMETOWN**

- IPCL set up at Dahej in 1996, foundation stone for which was laid in 1991-92
- Industrial estates in Ankleshwar and Panoli
- Facelift to 1960 Sevashram Hospital giving access to modern medical facilities to poor
- 200-bed ESIC Hospital for poor in Piraman built with funding/donations worth Rs 124 cr
- National Leather Development Institute of India set up in Ankleshwar with a funding of Rs.80 crore
- Stoppages of all major trains at Bharuch, Ankleshwar
- Funded renovation of ancient temples in Bharuch district
- Rs 50 crore to develop Kabirvad as tourism destination
- Abolishing toll tax at Sardar Bridge, ending daily traffic snarls
- Getting central nod for a new bridge over Narmada

---

---

# The power he wielded directly proportional to the toil he put in

▶Continued from P1

Congress president Sonia and Rahul Gandhi with Ahmed Patel in this May 2016 file photo

The innocuous sounding 'political secretary to Congress president' was an utterly inadequate job description for someone who was arguably the most powerful person during the decade-long UPA regime.

The perception was derived from the lived experience of the influential and the rich. On paper, it was Manmohan Singh who held the office of PM, while Sonia was the power-behind-the throne. In reality, however, the reins were held by AP. It was the veteran from Gujarat who decided the make-up of the cabinet and Sonia's team, worked out the terms of power sharing with coalition partners and, very often, influenced key bureaucratic appointments, including those in the PMO.

After Rajiv Gandhi, nobody had so many Union ministers, CMs, governors and others comprising the powerful set reporting to one person. He could pick unfancied figures, languishing on the middle benches and reconciled to an "also ran" existence, and get them appointed as CMs. Political has-beens were similarly plucked out of obscurity for Raj Bhavans.

All the choices were supposed to reflect Sonia's judgment and Patel would make it sure that is how they appeared. But few had doubts as to who had shaped the preferences.

When asked to explain some unexpected decisions, Patel would put it all down to the beneficiary's luck. Few were taken in by the disclaimer and 23, Mother Teresa Crescent, the official residence he stuck to despite being entitled to a bigger bungalow, was the fount of power. The politically influential, as well as top corporate honchos, made a beeline to the modest-sized 'kothi' where he would receive visitors until 2am. Very often, he had five different visitors, some of them rivals, seated in different corners, with none getting a clue about the others' presence.

The power he wielded was directly proportional to the toil he put in to keep the coalition going, reconciling the competing demands of factions and ambitions within Congress and getting coalition partners to yield on their demands that he, an ardent Congress loyalist, believed the party should not acquiesce to.

It was he who could get Shibu Soren to resign from the cabinet when his name figured in a murder case and, in 2009, persuade M Karunanidhi to retreat from DMK's expansionist claims for portfolios. When Pranab Mukherjee, a close friend and confidante, pressed his claim for Rashtrapati Bhavan, it fell to Patel to bluntly tell him to back off. His adroitness came in handy in handling Samajwadi Party, which had crossed over from the rival column to support the nuclear deal with the US in lieu of a promise for help with Mulayam Singh Yadav's legal troubles. It was AP who told Manmohan Singh that he had crossed a line over the Sharm El-Sheikh fiasco.

From conjuring missing numbers during the trust vote over the N-deal to thrashing out power-sharing with NCP in Maharashtra when Sharad Pawar finished with better numbers or aligning with Babulal Marandi for Jharkhand polls — a call which helped Congress snatch a narrow victory from defeat — it all came down to Ahmedbhai.

*Full report on www.toi.in*

કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતા મર્હુમ અહેમદ પટેલનો શ્રદ્ધાંજલિ કાર્યક્રમ યોજાયો

# અહેમદભાઈ આપણી વચ્ચે નથી એમ કહેવાનું મન માનતું નથી : અર્જુન મોઢવાડિયા

**અહેમદભાઈએ** પદ અને પ્રતિષ્ઠાને સેવાના ભાવથી જોયો છે : ધારાસભ્ય દુષ્યંત પટેલ

**અમે રાજકીય** અનાથ થઈ ગયા : તુષાર ચૌધરી

ભરૂચ, અંકલેશ્વર: ભરૂચ જિલ્લા કોંગ્રેસ દ્વારા મર્હુમ અહેમદભાઈ પટેલને શ્રધ્ધાંજલિ આપવાનો કાર્યક્રમ ભરૂચના રોટરી હોલ ખાતે યોજાયો હતો. જેમાં તેમની પુત્રી મુમતાઝ સિદ્દીકીની ઉપસ્થિતિમાં ભાજપ અને કોંગ્રેસના આગેવાનો સહિત મોટી સંખ્યામાં લોકોએ દિગ્ગજ નેતાને શ્રધ્ધાંજલિ આપી હતી.

આ કાર્યક્રમમાં કોંગ્રેસના અગ્રણી નેતા અર્જુન મોઢવાડિયાએ જણાવ્યું હતું કે, ભાગ્યે જ મળે એવું વ્યક્તિત્વ દેશને, ગુજરાતને, ભરૂચને મળ્યું હતું. જેટલી સહજતાથી તેઓ વડાપ્રધાન સાથે વાત કરી શકતા હતા તેટલી જ સહજતાથી નગરપાલિકાના સભ્યો સાથે પણ વાત કરી શકતા હતા. દરેક વ્યક્તિ સાથે સરખા પ્રેમ અને ભાવથી વાત કરી શકે એવું વ્યક્તિત્વ આપણે ભાગ્યે જ જોયું છે. અને એટલે એમની યાદ વારંવાર સતાવે છે. અહેમદભાઈ પટેલ આપણી વચ્ચે નથી એમ કહેવાનું પણ મન માનતું નથી. હમણાં જ આપણી વચ્ચે આવીને સાદ પાડશે એવા ભણકારા સૌને વાગે છે. અરૂણસિંહ રણાએ જણાવ્યું હતું કે અહમદભાઈ પટેલ એક ઉમદા વ્યક્તિત્વ હતા. તેઓ ભરૂચ જિલ્લાનું ગૌરવ હતા. અહેમદ પટેલે ગરીબો ઉપરાંત તમામ વર્ગના લોકોને સાથે રાખવાનું કાર્ય કર્યું છે.

ધારાસભ્ય દુષ્યંત પટેલે જણાવ્યું હતું કે, અહેમદભાઈ પટેલના સ્વરૂપમાં એક ઉમદા સમાજ સેવક આપણે ગુમાવ્યા છે. મુઠ્ઠી ઊંચેરા માનવી, સાલસ વ્યક્તિત્વ, સેવાકીય ભાવ, છેવાડાના માનવીને કઈ રીતે મદદરૂપ થવું તેવી તેમની ભાવના હતી. તેમણે હંમેશા પદ અને પ્રતિષ્ઠાને સેવાના ભાવથી જોયા છે. તુષાર ચૌધરીએ જણાવ્યું હતું કે, ભરૂચ જિલ્લાના હજારો આદિવાસી પરીવારો અને અહેમદભાઈ પટેલ સાથે જોડાયેલા કોંગ્રેસના કાર્યકરો અને આગેવાનો તેમના નિધનથી રાજકીય રીતે અનાથ થઈ ગયા છે. જે છત્રછાયામાં અમે આગળ વધ્યા હતા. તે છાંયડો અમે ગુમાવ્યો છે. આ પ્રસંગે ભરૂચ જિલ્લા કોંગ્રેસના પ્રમુખ પરિમલસિંહ રણા, પૂર્વ પ્રમુખ રાજેન્દ્રસિંહ રણા સહિત કોંગ્રેસ અગ્રણીઓ અને કાર્યકરો મોટી સંખ્યામાં ઉમટ્યા હતા.

## નજર-નજર મેં ઉતરના કમાલ હોતા હૈ, નફસ નફસ મેં બિખરના કમાલ હોતા હૈ બુલંદીયોં પે પહોંચના કોઈ બાત નહિ, બુલંદીયો પર ઠહરના કમાલ હોતા હૈ

અહેમદભાઈ પટેલના પુત્રી મુમતાજ સિદ્દીકીએ અહેમદભાઈ પટેલની જ ગમતી પંક્તિઓ 'નજર-નજર મેં ઉતરના કમાલ હોતા હૈ, નફસ નફસ મેં બિખરના કમાલ હોતા હૈ, બુલંદીયોં પે પહોંચના કોઈ બાત નહિ, બુલંદીયો પર ઠહરના કમાલ હોતા હૈ' દોહરાવી હતી. તેમણે ભરૂચમાં પોતાના પિતા સાથે દોહરાવેલી પળોને યાદ કરી ભરૂચવાસીઓના પ્રેમ અને લાગણીએ તેમને ઊંચાઈ ઉપર પહોંચાડ્યા હોવાનું અને એ જ પ્રેમ અને લાગણી આજે તેમને મળી હોવાની વાત કહી હતી. તેમના પિતાએ સમાજસેવાના જે કાર્યો કર્યા છે. અને જે અધૂરા કાર્યો રહ્યા છે તે કાર્યો પૂર્ણ કરવા માટે પણ બધાના પ્રેમ અને આશીર્વાદ મળશે તેવો આશાવાદ વ્યક્ત કર્યો હતો.

---

ગુજરાતમિત્ર
તથા ગુજરાતદર્પણ સ્થાપના:૧૮૬૩
સંવર્ધક તંત્રી : સ્વ. પ્રવીણકાન્ત ઉત્તમરામ રેશમવાળા
તંત્રી: મુદ્રક : પ્રકાશક : ભરત પ્રવીણકાન્ત રેશમવાળા
સ્ટાન્ડર્ડ પ્રેસ, ગુજરાતમિત્ર ભવન, સોની ફળિયા, સુરત-૩૯૫૦૦૩ | e-mail:mitra@gujaratmitra.in | ટે.નં.: જા.ખ. વિભાગ: ૨૫૯૯૯૯૧, ફેક્સ
વર્ષ: ૧૫૮ * * * સંવત ૨૦૭૭ કારતક સુદ બારસ , શુક્રવાર ૨૭ નવેમ્બર, ૨૦૨૦ * * * દૈનિક : ૮૫ - અ

અંકલેશ્વરના પીરામણ ગામ સ્થિત કબ્રસ્તાનમાં અહેમદ પટેલની દફન વિધિ કરવામાં આવી હતી, અને તેમના સમર્થકોએ અશ્રુભીની આંખે તેમને વિદાય આપી હતી, આ પ્રસંગે રાહુલ ગાંધી સહિતના દિગ્ગજ કોંગી નેતાઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા, જ્યારે શક્તિસિંહ ગોહિલ અને પરેશ ધાનાણીની આંખો આંસુઓથી છલકાય હતી.તસવીરમાં અહેમદ પટેલની અંતિમ વિદાય, દફનવિધી તેમજ કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતાઓ નજરે પડે છે.

# અહેમદ પટેલની દફનવિધિ સંપન્ન જનાજાને રાહુલ ગાંધીએ કાંધ આપી

**અહેમદભાઈની** અંતિમ ઈચ્છા પ્રમાણે વતન પિરામણ ગામના કબ્રસ્તાનમાં તેમના માતા-પિતાની કબરની બાજુમાં જ પાર્થિવ દેહને દફનાવાયો

**અંકલેશ્વર, ભરૂચ :** દુનિયાને અલવિદા કરી જનાર દિગ્ગજ કોંગ્રેસી નેતા અહેમદભાઈ પટેલના જનાજામાં રાહુલ ગાંધીએ ઉપસ્થિત રહી કાંધ આપી હતી. આ ઉપરાંત અનેક દિગ્ગજ નેતાઓ જનાજામાં જોડાયા હતા. અહેમદભાઈની અંતિ ઈચ્છા પ્રમાણે પિરામણ ગામના કબ્રસ્તાનમાં તેમના માતા-પિતાની કબરની બાજુમાં જ અહેમદભાઈના પાર્થિવ દેહની દફન વિધિ કરાઈ હતી. દિલ્હીની હોસ્પિટલમાં કોંગ્રેસના વરિષ્ઠ નેતા

અનુસંધાન પાના ૨ પર

## સ્વ. અહેમદ પટેલના અંતિમ દર્શને કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતાઓ ઉપસ્થિત રહ્યા

અહેમદભાઈના પરિવારજનોને રાહુલ ગાંધીએ સાંત્વના પાઠવી

**અહમદભાઈની** દફનવિધી બાદ રાહુલ ગાંધીએ અહમદભાઈના પત્ની, બહેન, પુત્ર ફૈઝલ તથા પુત્રી મુમતાઝ જોડે મુલાકાત કરી હતી અને તેમને સાંત્વના આપી હતી.

**કોંગ્રેસના** રાષ્ટ્રીય નેતા અને રાજ્યસભાના સાંસદ અહેમદ પટેલની સાથે રહીને કોંગ્રેસ માટે જીવન સમર્પિત કરનાર કોંગી અગ્રણીઓ પણ મરહુમ અહેમદ પટેલના અંતિમ દર્શન માટે ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. જેમાં કોંગ્રેસના પૂર્વ રાષ્ટ્રીય અધ્યક્ષ રાહુલ ગાંધી, રાજ્યસભાના સાંસદ અને બિહાર કોંગ્રેસના પ્રભારી શક્તિસિંહ ગોહિલ તેમજ ગુજરાત વિધાનસભાના વિરોધ પક્ષના નેતા પરેશ ધાનાણી, મધ્યપ્રદેશના પૂર્વ મુખ્યમંત્રી કમલનાથ, કોંગ્રેસના રાષ્ટ્રીય પ્રવક્તા રણદીપ સુરજેવાલા, કર્ણાટક કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ ડી કે શિવકુમાર સહિતના કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતાઓ અહેમદ પટેલની અંતિમ વિદાયમાં હાજર રહ્યા હતા. રાજ્યસભાના સાંસદ અને બિહાર કોંગ્રેસના પ્રભારી શક્તિસિંહ ગોહિલ તેમજ ગુજરાત વિધાનસભાના વિરોધ પક્ષના નેતા પરેશ ધાનાણીની અત્યંત ભાવુક

અનુસંધાન પાના ૨ પર

---

બાંધકામ - સળીયા
થર્મોમીકેનીકલ ટ્રીટેડ TMT / QST સળીયા
ભાવ વજન અને ક્વોલીટી માટે
એમ. લોખંડવાલા એન્ડ કાં.
(એમ. લોખંડવાલા લોખંડવાલા)
(એચ. ઝીણાભાઈ ટેકીઝની ગલી, બેગમપુરા, સુરત.
તીલક મેદાન, વસંત ટેકીઝની ગલી, PH. 2426592, M. 99789 77620, M. 93745 34045 / 90993 99933
Email : Pawan.lokhandwala@gmail.com
અમારી કોઈ શાખા બુકિંગ ઓફિસ કે ગોડાઉન અન્યત્ર નથી.

ગુજરાતમિત્ર
તથા ગુજરાતદર્પણ સ્થાપના:૧૮૬૩
સંવર્ધક તંત્રી : સ્વ. પ્રવીણકાન્ત ઉત્તમરામ રેશમવાળા
તંત્રી: મુદ્રક : પ્રકાશક : ભરત પ્રવીણકાન્ત રેશમવાળા
પ્રકાશન સ્થાન: ગુજરાત સ્ટાન્ડર્ડ પ્રેસ, ગુજરાતમિત્ર ભવન, સોની ફળિયા, સુરત-૩૯૫૦૦૩ | e-mail:mitra@gujaratmitra.in | ટે.નં.: જા.ખ. વિભાગ: ૨૫૯૯૯૯૧, ફેક્સ: ૨૫૯૯૯૯૦, વ્યવસ્થા, તંત્રી વિભાગ: ૨૫૯૯૯૯૨/૩/૪
પાનાં ૧૨+૪ કિંમત ₹ ૪.૦૦
વર્ષ: ૧૫૮ * * * સંવત ૨૦૭૭ કારતક સુદ બારસ , ગુરુવાર ૨૬ નવેમ્બર, ૨૦૨૦ * * * દૈનિક : ૮૫ - અંક : ૦૬
માલિક: ગુજરાતમિત્ર પ્રા.લિ.
GUJARATMITRA AND GUJARATDARPAN Regd.No. SRT-006/2018-20 ★ RNI No.1597/57

PRESSURE BOOSTER SYSTEM
APPLICATIONS
Multi-Storied Buildings, Shopping Malls, Farm Houses, Bunglows, Industrial Units.
Pooja
POOJA AGENCIES
"POOJA HOUSE" 2/860, Ring Road, Opp. Sub-Jail, Surat-395002.Tel : 0261-2313450 Fax : 0261-2311823
E-mail: surat@poojagroup.com

# કૉંગ્રેસના પીઢ નેતા અહેમદ પટેલનું નિધન

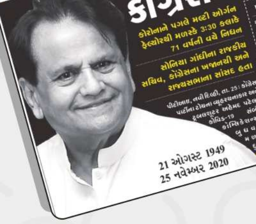

21 ઓગસ્ટ 1949
25 નવેમ્બર 2020

કોરોનાને પગલે મલ્ટી ઓર્ગન ફેલ્યોરથી મળસ્કે 3:30 કલાકે 71 વર્ષની વયે નિધન

સોનિયા ગાંધીના રાજકીય સચિવ, કોંગ્રેસના ખજાનચી અને રાજ્યસભાના સાંસદ હતા

પીટીઆઈ, નવી દિલ્હી, તા. 25: કોંગ્રેસ પાર્ટીના ટોચના વ્યૂહરચનાકાર અને ટ્રબલશૂટર અહેમદ પટેલનું કોવિડ-19 સંબંધી કોમ્પ્લિકેશન્સથી બુધવારે મળસ્કે દુઃખદ

## પાંચ વાર રાજ્યસભામાં અને ત્રણ વાર લોકસભામાં ચૂંટાયા

અહેમદભાઈ ગુજરાતથી રાજ્યસભાના સાંસદ હતા. તેઓ આઠ વાર સંસદ રહ્યા. પાંચ વખત રાજ્યસભામાં અને ત્રણ વાર લોકસભામાં ચૂંટાયા. 2017માં તેઓ છેલ્લી વાર રાજ્યસભામાં ચૂંટાયા ત્યારે એ ચૂંટણી બહુ રસાકસીવાળી બની હતી. તેઓ કોંગ્રેસના ખજાનચી પણ હતા અને આ પદે ત્રણ વાર રહ્યા. કોરોનાના કોમ્પ્લિકેશનથી મૃત્યુ પામનારા તેઓ કોંગ્રેસના બીજા સિનિયર નેતા છે. સોમવારે આસામના પૂર્વ મુખ્યમંત્રી તરૂણ ગોગોઈ મૃત્યુ પામ્યા હતા.

## પહેલી ઓક્ટોબરે કોરોના થયો હતો

કોંગ્રેસના પીઢ આગેવાન અહેમદભાઈએ પહેલી ઓક્ટોબરે ટ્વિટ કર્યું હતું કે એમનો કોરોના ટેસ્ટ પોઝિટિવ આવ્યો છે.

નિધન થયું હતું. તેઓ 71 વર્ષના હતા. તેમની નિકટના પારિવારિક વર્તુળોના જણાવ્યા મુજબ એમની અંતિમવિધિ એમના વતન ભરૂચમાં થશે. વેદાંતા હોસ્પિટલમાં એમણે મળસ્કે 3:30 કલાકે અંતિમ શ્વાસ લીધા હતા. એમના પાર્થિવ દેહને હોસ્પિટલથી ખાસ વિમાનમાં એમના વતન લઈ જવાશે. પરિવારજનો અલગ વિમાનમાં રવાના થશે. તેઓ એમનાં પત્ની, પુત્ર અને પુત્રીને છોડી ગયા છે. તેમને 15મીએ હોસ્પિટલમાં

અનુસંધાન પાના 11 પર

## અહેમદભાઈને એમની ઈચ્છા મુજબ આજે પિરામણ ગામમાં માતા-પિતાની કબર પાસે જ સુપુર્દ-એ-ખાક કરાશે

અહેમદ પટેલના અંતિમ સંસ્કારના સમયે કોંગ્રેસના નેતા રાહુલ ગાંધી હાજર રહેશે

અંકલેશ્વર,તા. 25 : કોંગ્રેસના રાષ્ટ્રીય નેતા અને કોષાધ્યક્ષ રાજ્યસભાના સાંસદ અહેમદ પટેલના દુઃખદ નિધનથી તેમના માદરે વતનમાં ઘેરા શોકની કાલિમા છવાઈ ગઈ છે, તેમની ઈચ્છા અનુસાર તેમના પાર્થિવ દેહને પીરામણ ગામના કબ્રસ્તાનમાં તેમના માતા પિતાની કબરની બાજુમાં સુપુર્દ-એ-

અનુસંધાન પાના 11 પર

**રાહુલ ગાંધી દિલ્હીથી સુરત ઉતરીને બાય રોડ પીરામણ જશે**

અહેમદ પટેલના અંતિમ સંસ્કારમાં હાજર રહેવા માટે રાહુલ ગાંધી વહેલી સવારે 6.15

અનુસંધાન પાના 11 પર

---

ધબકાર
દૈનિક અખબાર
ઈ-પેપર :www.dhabkar.in
REGD NO.SRT/197/2018-2020 • RNI NO.32066/76 DHABKAR SURAT 26-11-2020 • E-mail : dhabkar_mytv@yahoo.com
• પાના: ૮ • કિંમત રૂા.૨
• તા.૨૬-૧૧-૨૦૨૦, • ગુરૂવાર
વર્ષ : ૨૩, અંક : ૧૮૮ • સંવત ૨૦૭૭, કારતક સુદ-૧૨, તા.૨૬-૧૧-૨૦૨૦ ગુરૂવાર

# કોંગ્રેસના ચાણક્ય સમાન નેતા અહેમદ પટેલનું નિધન

## ઓક્ટોબરમાં કોરોના થયા બાદ અહેમદ પટેલની તબિયત લથડી હતી : ૭૧ વર્ષની વયે નિધન : આજે વતન પીરામણ ખાતે દફનવિધિ થશે

ગુરુગ્રામ,તા.૨૫ કોંગ્રેસના સિનિયર નેતા અને ગુજરાતના રાજ્યસભાના સાંસદ અહેમદ પટેલનું ગુરુગ્રામની એક પ્રાઈવેટ હોસ્પિટલમાં અવસાન થયું છે. ૭૧ વર્ષીય અહેમદ પટેલને એક મહિના પહેલા કોરોનાનો ચેપ લાગ્યો હતો, અને ત્યારથી તેમની સ્થિતિ સતત વણસી રહી હતી. પ્રાપ્ત વિગતો અનુસાર, તેમના શરીરના અંગોએ કામ કરવાનું બંધ કરી દેતા બુધવારે સવારે તેમણે અંતિમ શ્વાસ લીધા હતા. એક ટ્વીટમાં તેમના દીકરા ફૈઝલ શેખે અહેમદ પટેલ બુધવારે સવારે ૩.૩૦ કલાકે અવસાન પામ્યા હોવાનું જણાવ્યું હતું. તેમણે દિવંગત નેતાને શ્રદ્ધાંજલિ આપવા માટે કોવિડ પ્રોટોકોલ અનુસાર લોકોને મોટી સંખ્યામાં ભેગા ના થવા માટે પણ અપીલ કરી હતી. અહેમદ પટેલ મૂળ ભરુચના છે, અને તેઓ ભરુચ લોકસભા બેઠકના પૂર્વ સાંસદ પણ રહી ચૂક્યા છે. અહેમદ પટેલ કોંગ્રેસના ખજાનચી પણ હતા, તેમજ સોનિયા ગાંધીના રાજકીય સલાહકાર પણ. ૧ ઓક્ટોબરના રોજ તેમને કોરોનાનો ચેપ લાગ્યો હતો, અને ૧૫ નવેમ્બરે તેમને મેદાંતા હોસ્પિટલના આઈસીયુમાં એડમિટ કરાયા હતા. મોદીએ સ્વર્ગીય નેતાને શ્રદ્ધાંજલિ આપતા જણાવ્યું હતું કે હું તેમના અવસાનથી દુઃખી છું. તેમણે જાહેરજીવનમાં વર્ષો વિતાવ્યા, અને સમાજની સેવા કરી. તેઓ પોતાની વિચક્ષણ બુદ્ધિ માટે જાણીતા હતા અને કોંગ્રેસને મજબૂત બનાવવા માટે તેમણે નીભાવેલી ભૂમિકા માટે તેમને યાદ રખાશે. અહેમદ પટેલ સોનિયા ગાંધીના પોલિટિકલ સેક્રેટરી તરીકે કોંગ્રેસમાં ખૂબ જ લાંબો સમય સુધી પાવર સેન્ટર રહ્યા હતા. તેમણે રાજીવ ગાંધીના પોલિટિકલ સેક્રેટરી તરીકે પણ ૧૯૮૫માં ફરજ બજાવી હતી. ૨૦૧૮માં તેમની પક્ષના ખજાનચી તરીકે નિમણૂંક કરાઈ હતી. આઠવાર સાંસદ રહી ચૂકેલા અહેમદ પટેલ ત્રણવાર લોકસભા અને પાંચવાર રાજ્યસભા ચૂંટણી લડીને વિજેતા બન્યા હતા. ૨૦૧૭માં તેમણે રાજ્યસભાની ચૂંટણીમાં ખૂબ જ આકરી લડત આપીને જીત મેળવી હતી. તેમની ગણના કોંગ્રેસના ટ્રબલશૂટર તરીકે તેમજ અન્ય પક્ષો સાથેના કો-ઓર્ડિનેટર તરીકે પણ કરાતી હતી. કોરોના સંક્રમિત થયા બાદ ૭૧ વર્ષના અહેમદ પટેલના ઘણાં અંગોએ કામ કરવાનું બંધ કરી દીધું હતું. અહેમદ પટેલનું બુધવારે વહેલી સવારે ગુરુગ્રામની મેદાંતા હોસ્પિટલમાં નિધન થઈ ગયું હતું. નિધનની જાણકારી મળ્યા બાદ અલગ-અલગ પક્ષના નેતા અહેમદ પટેલને શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરી રહ્યા છે. જેમાં નરેન્દ્ર મોદી સહિત રાહુલ ગાંધી, પ્રિયંકા ગાંધી સહિત અન્ય પાર્ટીઓ અને ભાજપ સહિત અન્ય નેતાઓનો સમાવેશ થાય છે. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ અહેમદ પટેલના નિધન પર શોક વ્યક્ત કર્યો છે. તેઓ લખે છે કે, તેમ

અનુ. પાના ૭ પર

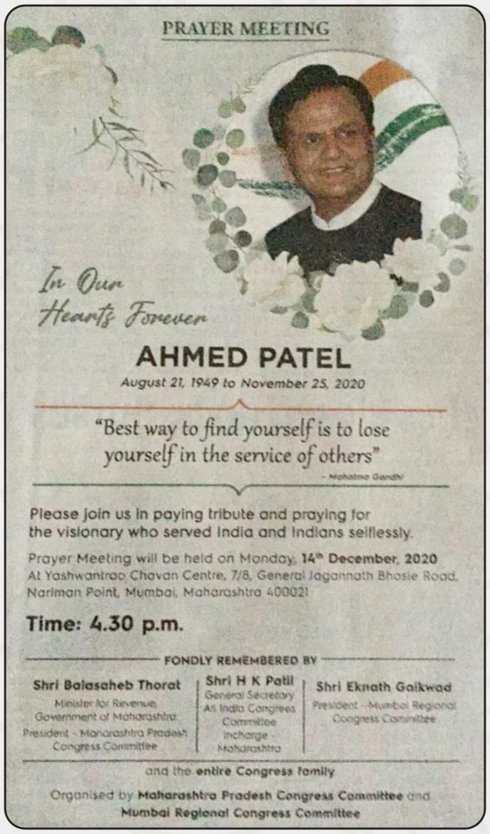
PRAYER MEETING

*In Our Hearts Forever*

**AHMED PATEL**

*August 21, 1949 to November 25, 2020*

"Best way to find yourself is to lose yourself in the service of others"

- Mahatma Gandhi

Please join us in paying tribute and praying for the visionary who served India and Indians selflessly.

Prayer Meeting will be held on Monday, 14th **December, 2020**
At Yashwantrao Chavan Centre, 7/8, General Jagannath Bhosle Road, Nariman Point, Mumbai, Maharashtra 400021

**Time: 4.30 p.m.**

FONDLY REMEMBERED BY

**Shri Balasaheb Thorat**
Minister for Revenue, Government of Maharashtra
President - Maharashtra Pradesh Congress Committee

**Shri H K Patil**
General Secretary All India Congress Committee
Incharge - Maharashtra

**Shri Eknath Gaikwad**
President - Mumbai Regional Congress Committee

and the **entire Congress family**

Organised by **Maharashtra Pradesh Congress Committee** and **Mumbai Regional Congress Committee**

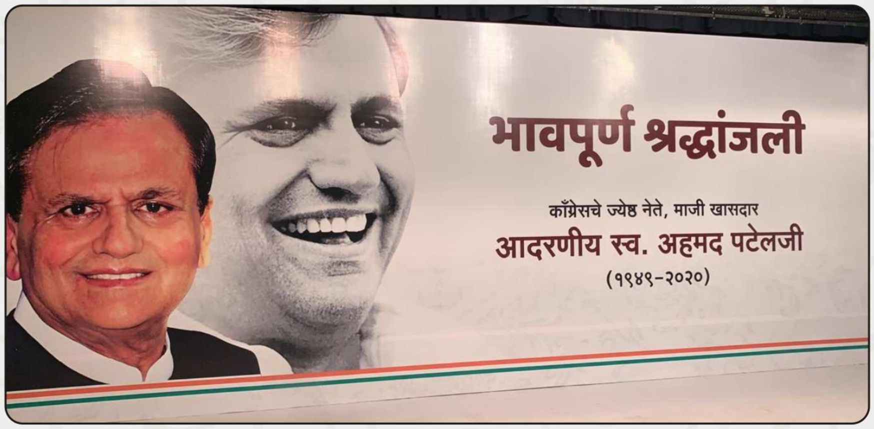

**મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશ કોંગ્રેસ કમિટી અને મુંબઈ રિજયોનલ કોંગ્રેસ કમિટી દ્વારા મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ માટે પ્રેયર મિટીંગનું આયોજન તા. ૧૪ ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ ના રોજ બપોરે ૪-૩૦ કલાકે યશવંતરાવ ચૌહાણ સેન્ટર, નરીમાન પોઈન્ટ, મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર) ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રેયર મિટીંગમાં મહારાષ્ટ્રના હાલના મુખ્યમંત્રી શ્રી ઉધ્ધવ ઠાકરે સાહેબ, કોંગ્રેસ અને નેસનાલિસ્ટ કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતાઓ અને કાર્યકરો હાજર રહી દુ:ખની આ ઘડીમાં ભાગીદાર રહયા હતા. મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલના બન્ને સંતાનો જનાબ ફૈઝલ પટેલ અને મુમતાઝ પટેલ સિદ્દીકી પણ આ પ્રેયર મિટીંગમાં હાજર રહી પોતાના મર્હુમ પિતાની અમુક યાદ કરી ભાવુક થયા હતા.**

ck **ગુજરાત મિત્ર વડોદરા.pdf**

૧૪ બુધવાર ૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦

# કોંગ્રેસના એક માત્ર બત્રીસ લક્ષણા નેતાની વિદાય

રાજનીતિ ખૂબ અટપટી ચીજ છે. લોકોના વિચારો, સ્વભાવ, ઈરાદાઓ અને અગ્રતાક્રમો સતત બદલાતા રહે છે. સાથી રાજકારણીઓમાં પણ કોઈને ક્યારે વાંકુ પડે તે કહેવાય નહીં. ઉપરીઓનો નિર્ણય ઈચ્છા ન હોય તો પણ નતમસ્તકે સ્વીકારવો પડે. ઘણાને નારાજ કરવા પડે. તેમાં પણ, જે માણસ અજાતશત્રુ બનીને મહત્વના સ્થાનને કાયમ માટે શોભાવી જાય એ અહેમદ પટેલ બની શકે. સોનિયા ગાંધી કહે કે અહેમદ પટેલની ચિરવિદાયથી એમણે 'જેમની જગ્યા પૂરી ન શકાય' તેવા સાથી ગુમાવ્યા છે તો તે સંપૂર્ણ સત્ય છે.

ગુજરાતી ભાષાનાં પ્રખર અને તેજસ્વી પત્રકાર શીલાબેન ભટ્ટ સાથે પચ્ચીસેક વરસ અગાઉ અહેમદભાઈને મળવાનું થયું હતું. પંજાબની ચૂંટણીઓના સિલસિલામાં મળ્યો હતો અને ત્યારબાદ ત્રણ દિવસ અમે પંજાબ અને દિલ્હીમાં સાથે રહ્યા. સાચી અને સરળ વાત. જુઠાણું ફેલાવવાનો કોઈ ઈરાદો નહીં, કોઈ ધાર્મિક ભેદભાવ ન જણાય. જે કોઈ એમને નામથી ઓળખતો ન હોય અને કામથી જુએ તો એ એક હિન્દુ જ જણાય. તમારી એટલી સંભાળ રાખે કે મા જેવા લાગે. માણસ કામનો ન હોય તો પણ સલુકાઈથી જ જવાબ આપે. ખડખડાટ ન હસે પણ ચહેરા પર મંદ હાસ્ય હોય. દિલ્હની એક મહત્વની ક્લબમાં અમે જમવા ગયા તો દેશના ભૂતપૂર્વ ફોરિન સેક્રેટરી સાથે મારી મુલાકાત કરાવી.તીવ્ર યાદશક્તિ. છેલ્લે કઈ વાત થઈ હતી તે યાદ અપાવવું ન પડે. ચીવટ, સુજ્ઞતા, ગરિમા એ અહેમદ પટેલનાં બીજા નામો. વાસ્તવમાં રાજીવગાંધી વડાપ્રધાન બન્યા ત્યારે હિન્દી આવડતું ન હતું, ભોળા હતા. વિશ્વાસ મૂકી દેતા. એ સમય અહેમદભાઈએ જ એમને સાચવી લીધા હતા. જો કે અહેમદભાઈ ત્યારે યુવાન હજી સો ટકા પુરવાર થયા ન હતા. જો આજે કોંગ્રેસ શાહબાનુ ખરડો લાવવાની હોય તો અહેમદભાઈ કોંગ્રેસને જરૂર રોકી દે. દિગ્વિજયસિંહ મુસ્લિમોનું તુષ્ટીકરણ કરવા, અમુક કોમની માફક ખૂંચે તેવા કાનૂન લાવવા, સોનિયાને ઉશ્કેરતા, પણ અણખામણા થઈને પણ અહેમદભાઈ રોકી દેતા. એક વખત અહમદભાઈને ત્યાં શક્તિસિંહ ગોહિલ મળી ગયા. શક્તિસિંહે અમને એક મેટર આપી અને કહ્યું કે આ છાપવા જેવી છે. હું કશું બોલું તે પહેલા જ અહેમદભાઈ બોલી ગયા કે, ના બીજા પેપરોમાં આવી ગઈ છે. સાપ્તાહિક માટે હવે મોડું ગણાય. એમના વિરુદ્ધ લખાય તો ક્યારેય નારાજ ન થાય. એ જ ખેલદિલી સાથે વાત કરે. સંબંધોમાં આત્મીયતા એ એમનો હોલમાર્ક લાગે કે આ માણસ ખોટા રાજનીતિમાં આવી ગયા છે. આથી જ એ વરસોથી રાજીવ, સોનિયાના રહસ્યમંત્રી અને સૌથી નિકટના જન બની રહ્યાં. બે વખત પક્ષના ખજાનચી પણ બન્યાં. મસમોટું ફંડ ધરાવતા પક્ષના નેતાઓના રાજકીય સચિવ રહસ્યમંત્રી અને ખજાનચી પદે પહોંચવું તે આસાન વાત નથી અને પહોંચ્યા પછી સાતત્યભેર ટકી રહેવું તે તો એનાથી વધુ દુષ્કર બાબત છે. જો કે એ પણ નોંધવું પડે કે કોંગ્રેસની ટોચની નેતાગીરી પણ વરસોથી બદલાઈ નથી તેથી સાતત્ય જાળવવાનું શક્ય છે. અહેમદ ભાઈના સાનિધ્યમાં ગાંધી પરિવારે ઘણા ગોટાળા કર્યા અને ઘણા લોચા માર્યા. એ સમયમાં અહેમદભાઈની શી ભૂમિકા રહી હશે તે કળવું મુશ્કેલ છે. એક સમયે મનમોહનસિંહ સાથે અને એક સમયે રાહુલ ગાંધી સાથે એમને રકઝક થઈ હતી તેવા અહેવાલો પ્રસિદ્ધ થયા હતા. અહેમદ પટેલથી કોંગ્રેસનું એક મોટું જુથ નારાજ હતું પણ માણસ છીછરો હતો એવું તો એનો કોઈ વિરોધી પણ નહીં કહે. કટોકટી બાદની ચૂંટણીઓમાં પ્રજાનાં મૂડ ઈન્દિરા-વિરોધી હતો ત્યારે 28 વરસના યુવાન અહેમદભાઈ ઈન્દિરાજીને વફાદાર રહીને કોંગ્રેસમાં વળગી રહ્યા હતા, જે વફાદારી એમણે જીવનના છેલ્લા શ્વાસ સુધી નિભાવી. વ્યક્તિગત સત્તાની કોઈ મહત્વકાંક્ષા ન હતી. હતી તો પણ તેમના નેતાઓની ઈચ્છાઓથી આગળ નહીં. વરસ 2004માં યુપીએનું ગઠબંધન થયું અને સરકાર રચાઈ તેમાં મુખ્ય ભૂમિકા અહેમદભાઈની હતી. યુપીએનાં દસ વરસ દરમિયાન સોનિયા ગાંધી અને અને અન્ય પક્ષોના નેતાઓ વચ્ચે પટેલ કડીરૂપ હતા અને છેલ્લા શ્વાસ સુધી એ કામ એ કરતાં રહ્યા. છેલ્લે સુધી દેશના તમામ પક્ષોના મુખ્ય નેતાઓ સાથે એમણે હોટલાઈન જાળવી રાખી હતી. કોઈના દરેક નિર્ણયો સવળા પડતા નથી. મધ્યપ્રદેશના મુખ્યમંત્રી તરીકે કમલ નાથને અને રાજસ્તાનના મુખ્યમંત્રી તરીકે અશોક ગહેલોતનાં નામોની પસંદગી અહમદભાઈએ કરી હતી. તેમાં એ જ્યોતિર્મય સિંધિયાના મિજાજને પારખવામાં થાપ ખાઈ ગયા અને કોંગ્રેસે મધ્યપ્રદેશ ગુમાવવું પડ્યું. સોનિયા ગાંધીના એ રાજકીય સચિવ હતા અને 2018માં કોંગ્રેસના ખજાનચી પદે રાહુલ ગાંધીએ એમને બીજી વખત પસંદ કર્યા હતા. તેનો અર્થ એવો નથી કે અહેદભાઈએ અગાઉ કોઈ ભૂલ નહીં કરી હોય પરંતુ એ એટલી લો-પ્રફાઈલ રાખીને કામ કરી ગયા કે એમના ખાસ ભૂલો કોઈની નજર ચડી નથી.

**સારાંશ**
★ વિન્સી મરચન્ટ

**વડાપ્રધાને એ હયાત હતા ત્યારે ચૂંટણી પ્રચારમાં એમનો ઉલ્લેખ જુદી રીતે કર્યો હતો, પરંતુ મૃત્યુ બાદ શ્રદ્ધાજલિમાં એમની સાચી કદર કરી**

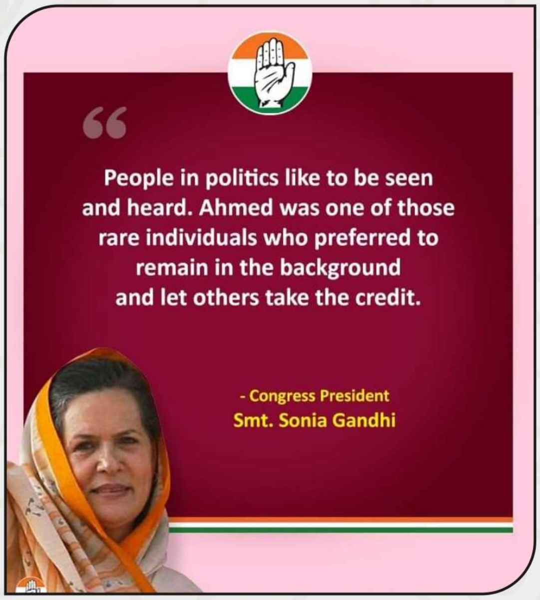


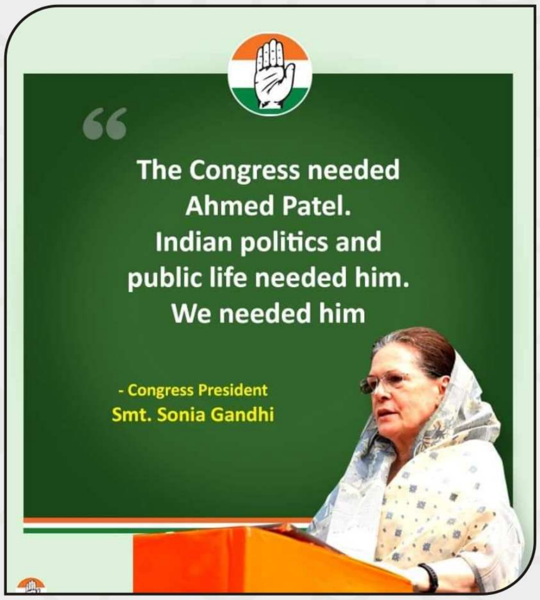


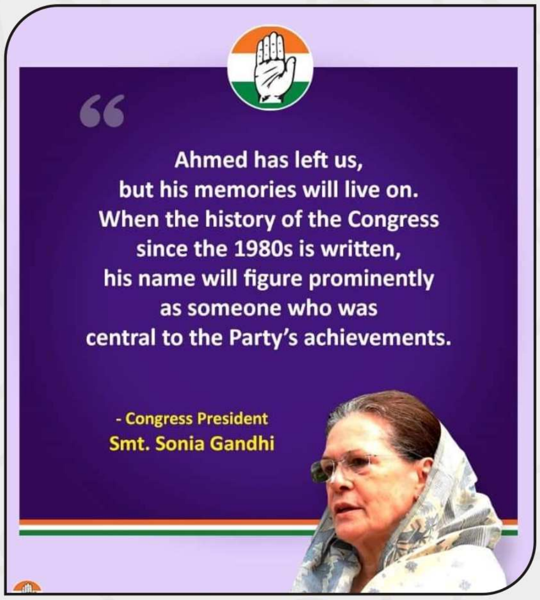

Uniting and Empowering Bharuchi Vahora Community

# VAHORA VOICE UK

## HON RESPECTED MARHUM AHMED PATEL SAHEB (1949 - 2020)

A LEADER WHO WILL BE REMEMBERED FOR HIS DREAMS, VISION, WISDOM, CONVICTION, LOYALTY AND COURAGE

Condolences from Vahora Voice UK (VVUK)
Hon Chair, Vice Chair, Trustees, Executive Committee Members, Advisors, Staff, Volunteers and his huge following in the UK

**Our duaas and thoughts are with family and friends**

VVUK OFFICE
Unity House, Office 5, First Floor, Fletcher Street, BOLTON, UK

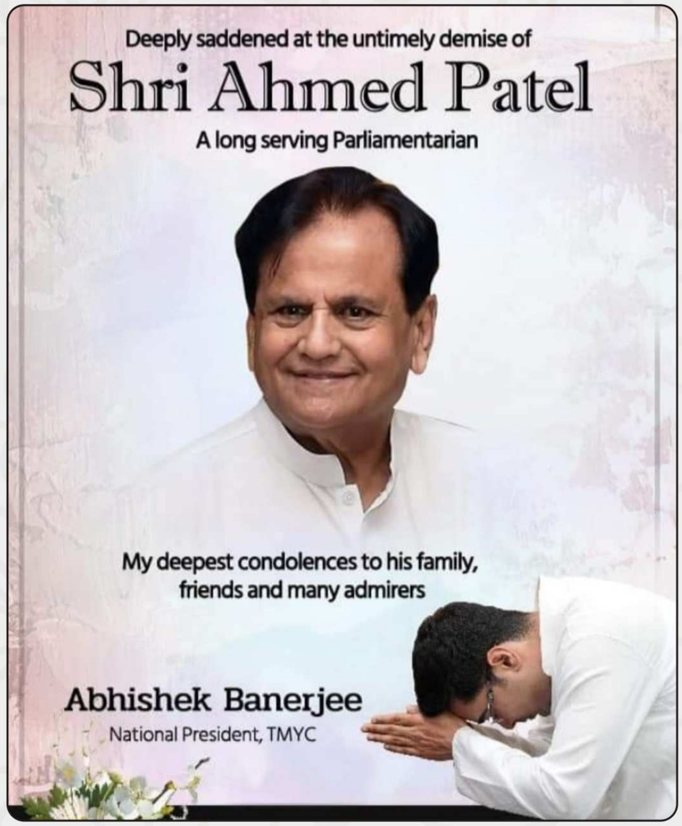


**Manmohan Singh**
Former Prime Minister
India

**Press Release**

I am saddened to hear the shocking news of the untimely death of Ahamed Patel ji.

Ahamed Patel ji was one of the most trusted leader of the Congress Party and a great friend of mine.

His passing away is an irreparable loss to the Congress Party.

My heartfelt condolences to the members of the bereaved family.

Dr Manmohan Singh

Former Prime Minister

3, Motilal Nehru Place, New Delhi-110 011
Tel. : 2301-5470, 2301-8668 Fax : 2379-5152
E-mail : manmohan@sansad.nic.in

Mohmadsalim Uniya

RAHUL GANDHI
MEMBER OF PARLIAMENT
LOK SABHA

25 Nov, 2020

Dear Faisal,

I am saddened by the passing of your father, Shri Ahmed Patel Ji. We have lost a leader who dedicated his life to the Congress party.

Ahmed Ji epitomized courage and loyalty in public life. He stood by the Congress party through its most difficult times. I will miss his wisdom, his intellect and his unwavering commitment to the Congress party. He will continue to guide us and inspire every Congress worker to carry forward our mission.

My thoughts, prayers and love are with you and your family in this difficult time.

Sincerely,

Rahul Gandhi

12 TUGHLAK LANE, NEW DELHI -110011

# એક તબક્કો હતો જ્યારે નરેન્દ્ર મોદી પણ માનતા કે બીજેપીને એક અહમદ પટેલની જરૂર છે

**હા, આ હકીકત છે. વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી ૯૦ના દસકામાં જ્યારે બીજેપીનું સંગઠન સંભાળતા હતા ત્યારે અનેક પત્રકારો પાસે ઑફ ધ રેકૉર્ડ સ્વીકારી ચૂક્યા હતા કે કૉંગ્રેસ પાસે અહમદ પટેલ છે અને બીજેપીને તેમની દૃઢ આવશ્યકતા છે. કૉન્ગ્રેસના ચાણક્ય અહમદ પટેલની વિદાયથી કૉન્ગ્રેસને તો ફટકો પડવાનો જ છે, પણ સાથોસાથ ગાંધી-ફૅમિલી અને ગુજરાતને પણ બહુ મોટું નુકસાન જવાનું છે**

રશ્મિન શાહ

'બીજેપીને એક અહમદ પટેલની જરૂર છે. જો એક અહમદ પટેલ બીજેપીને મળી જાય તો બીજેપી ક્યાંય નીકળી જાય.'

ઑફ ધ રેકૉર્ડ બોલાયેલા આ શબ્દો બીજા કોઈના નહીં, બીજેપીનો ભગવો દેશભરમાં લહેરાવીને પાર્ટીને સત્તાનો સરતાજ પહેરાવી દેનારા નરેન્દ્ર મોદીના છે. ૯૦ના દસકામાં જ્યારે ગુજરાતમાં ચીમનભાઈ પટેલનું શાસન હતું અને બીજેપી ચીમનભાઈને ટેકો આપતી હતી એ સમયે નરેન્દ્ર મોદી બીજેપીનું સંગઠન સંભાળતા હતા. નરેન્દ્ર મોદીને સતત એવું લાગતું હતું કે પાર્ટીને એક એવા નેતાની જરૂર છે જે દરેક સ્ટેપ લેતાં પહેલાં આગળનાં ૧૦ સ્ટેપ વિશે વિચારીને બેઠો હોય. નરેન્દ્ર મોદીએ એ અરસામાં ગુજરાતના અનેક પત્રકારો પાસે આ વાત ઑફ ધ રેકૉર્ડ સ્વીકારી છે અને ચોખવટ સાથે કહ્યું છે કે કોન્ગ્રેસ પાસે અહમદ પટેલ છે એ જ એની સૌથી મોટી જીત છે.

વાત ખોટી પણ નથી.

કોન્ગ્રેસની જીતનો છેલ્લા ત્રણથી સાડાત્રણ દસકાનો ચિતાર જો કોઈએ આંક્યો હોય તો એ અહમદ પટેલ હતા. છેલ્લા દોઢ દસકાને બાદ કરીને જો ભૂતકાળ તમે જુઓ તો સ્પષ્ટ દેખાઈ પણ આવે કે અહમદ પટેલે ખરા અર્થમાં કોન્ગ્રેસના ચાણક્યની ભૂમિકા ભજવી હતી. જો મનમાં દલીલ જન્મે કે આ ચાણક્ય પછી કયા કારણસર પોતાનો મૅજિક દેખાડી શક્યા નહીં તો એનો જવાબ પણ રાજકીય બિગ શૉટ્સ પાસે તૈયાર છે. ઘોડાને રેસમાં ઉતારવાનું કોન્ગ્રેસે છોડીને ટટ્ટુને રેસમાં ઉતારવાનું ચાલુ કર્યું અને એવા સમયે જગતનો શ્રેષ્ઠ જૉકી પણ ટટ્ટુને રેસકોર્સમાં જિતાડી ન શકે. અહમદ પટેલ સાથે પણ એ જ થયું હતું અને એમ છતાં તેમણે પ્રયાસ ચાલુ રાખ્યા અને એ પ્રયાસો વચ્ચે તેઓ બીજેપીને નડતરરૂપ પણ બનતા રહ્યા, પણ દરેક વખતે થતું પેલી ગુજરાતી ઉક્તિ જેવું, 'જણનારીમાં જોર ન હોય તો દાયણ કશું કરી ન શકે.'

## કલ, આજ ઔર કલ

અહમદ પટેલ કોન્ગ્રેસ-સુપ્રીમો સોનિયા ગાંધીના પોલિટિકલ ઍડ્વાઇઝર હતા એ સૌકોઈ જાણે છે, પણ આ સંબંધો માત્ર સોનિયા ગાંધી પૂરતા જ સીમિત નહોતા. સોનિયા ગાંધીએ નજરે જોયું હતું કે રાજીવ ગાંધીની પૉલિટિકલ કરીઅરને એસ્ટૅબ્લિશ કરવામાં પટેલનો ફાળો બહુ મોટો હતો તો રાજીવ ગાંધીએ પણ જોયું હતું કે અહમદ પટેલ ઇન્દિરા ગાંધીની કરીઅરમાં પણ બહુ મહત્ત્વનો રોલ ભજવતા હતા. ઇન્દિરા ગાંધી, સોનિયા રાજીવ ગાંધી અને એ પછી હવે રાહુલ ગાંધીની પૉલિટિકલ કરીઅરમાં પણ અહમદ પટેલ મહત્ત્વના હતા. આમ ત્રણેત્રણ ગાંધી-જનરેશન સાથે કિચન સુધીના સંબંધો ધરાવતા અહમદ પટેલે ક્યારેય રાજ્યસભાની મેમ્બરશિપ સિવાય કોઈ પદ લીધું નહીં અને એ પછી પણ સત્તાનું રિમોટ તેમના હાથમાં રહેતું. જૂજ લોકોને ખબર છે કે અહમદ પટેલ એકમાત્ર વ્યક્તિ હતા જેમણે રાજીવ ગાંધી સાથે મળીને સૅમ પિત્રોડાને અમેરિકાથી દેશમાં લાવવાની જવાબદારી સંભાળી અને દેશમાં ટેલિકૉમ ક્રાન્તિ લાવવામાં મહત્ત્વનો રોલ ભજવ્યો હતો.

જો અહમદભાઈની રાજકીય કારકિર્દીને જોઈએ તો અહમદભાઈ ત્રણ વખત લોકસભા ઇલેક્શન લડ્યા અને જીત્યા, તો પાંચ વખત તેઓ રાજ્યસભાના સંસદસભ્યપદ પર રહ્યા. સળંગ ૨૭ વર્ષ આ પદ પર રહેવું એ પણ રેકૉર્ડ છે. અહમદ પટેલ જ્યારે પણ સક્રિય રાજકારણમાં એન્ટર થતા ત્યારે વિરોધીઓના પગ ધ્રૂજી જતા. ગયા રાજ્યસભાના ઇલેક્શન માટે જ્યારે તેઓ ગુજરાત આવ્યા ત્યારે ગુજરાત બીજેપીએ પોતાની આખી ફોજ ગુજરાતમાં ઉતારી દેવી પડી હતી અને સામે પક્ષે એકલા અહમદભાઈ હતા. અહમદભાઈને આવું બનતું ત્યારે હસવું પણ આવતું. અહમદભાઈ કહેતા, 'આવું બને ત્યારે હાથી નીકળતા હોય એવી ફીલ આવે.'

### કોણે કહ્યું કૉન્ગ્રેસના ચાણક્ય?

નરેન્દ્ર મોદીએ. હા, અહમદ પટેલને કોન્ગ્રેસના ચાણક્ય ગણાવવાનું કામ જો કોઈએ કર્યું હોય તો એ નરેન્દ્ર મોદી હતા. નરેન્દ્ર મોદીને નજીકથી ઓળખનારા સૌકોઈ જાણે છે કે અહમદ પટેલને મોદી ચાણક્ય જ કહીને સંબોધન કરતા અને અહમદ પટેલ એ વાતને હસી કાઢતા. જોકે આ વાત ૯૦ના દસકામાં મીડિયામાં આવી અને એ પછી અહમદ પટેલ કોન્ગ્રેસના ચાણક્ય તરીકે દેશભરમાં પ્રસ્થાપિત થઈ ગયા.

નરેન્દ્ર મોદીએ અહમદ પટેલની કાર્યશૈલીનાં પણ જાહેરમાં વખાણ કર્યાં છે. એક સમય હતો જ્યારે અહમદ પટેલ ગુજરાત આવે ત્યારે બીજેપી પોતાના વિશ્વાસુઓને અહમદ પટેલની પાછળ લગાડી દેતા અને તેઓ કોને, શું કામ મળે છે એ જાણવાની તનતોડ મહેનત કરતા.

## અંગત હોય તો બાબુભાઈ

હા, ખાસ અને નજીકના મિત્રો કે પછી જૂના જોગી અહમદભાઈને બાબુભાઈનું સંબોધન કરતા. આ આમ પણ અહમદભાઈના પરિવારમાંથી મળેલું હુલામણું નામ હતું, જે બહુ ઓછા લોકો જાણતા અને આ નામનું સંબોધન કરવાની પરવાનગી પણ બહુ ઓછા લોકોને હતી. અંગત બનવા માટે ક્યારેક ઉપરછલ્લા સંબંધો ધરાવતા લોકો હુલામણા નામથી બોલાવી લે તો અહમદભાઈ એ વ્યક્તિને સાઇડ પર લઈ જઈને ધીમેકથી કહી પણ દેતા કે 'એ નામ પરિવાર માટે છે, આપ પરિવારના સભ્ય નથી.'

અંગત મિત્રો જ માત્ર જાણતા કે બાબુભાઈને કવિતાનો પણ જબરદસ્ત શોખ હતો. શોખ હતો એટલું જ નહીં, બાબુભાઈ કવિતા આખેઆખી કંઠસ્થ કરીને પણ રાખતા અને સમય આવ્યે તેઓ એ કવિતા કવિના નામ સહિત ટાંકતા પણ ખરા. અહમદ પટેલની બીજી એક ખાસિયત એ પણ હતી કે તેઓ જૂનાં ફિલ્મી ગીતોના પણ પારાવાર શોખીન. પહેલાં તો તેઓ કારમાં મોહમ્મદ રફી અને મુકેશનાં ગીતો સાંભળતા, પણ જવાબદારી વધતાં ગાડીમાં મોટા ભાગે કામની વાત થવા માંડી જેને લીધે ગીતો સાંભળવાનું ઓછું થયું એટલે તેમણે ગીતો સાંભળવાનો નવો રસ્તો શોધી લીધો હતો. તેઓ પોતાના બાથરૂમમાં મોબાઇલ પર ગીતો ચાલુ કરીને એ સાંભળતા. આ બે શોખને બાદ કરતાં અહમદભાઈને બીજો કોઈ શોખ હોય તો એ હતો સંબંધો સાચવવાનો. ભરૂચ જિલ્લાની દરેક ચોથી વ્યક્તિએ સ્વીકારવું પડે કે અહમદભાઈ તેમને નામથી ઓળખે અને તેમને સામેથી મળવા પણ જાય. અહમદભાઈ કહેતા કે ટોચ પરથી પાછા આવવાની સફર અઘરી હોય છે એટલે પાછા આવતી વખતે આ બધા સાથીઓનો સાથ મળતો રહે એવા સંબંધો રાખવા જોઈએ.

## શીખ્યા હતા ઇટાલિયન

બીજા તો આને ચમચાગીરી ગણીને ચાલી શકે, પણ હકીકતમાં આ પ્રકારનો સ્વભાવ એ એક પ્રકારનું ઉત્તરદાયિત્વ છે. રાજીવ ગાંધીના અવસાન પછી જ્યારે સોનિયા ગાંધીએ પાર્ટીની બાગડોર સંભાળી ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે તેમને દરેક મોરચે તકલીફો પડતી હતી. મૅરેજને દસકાઓ પસાર થઈ ગયા હતા એટલે અંગ્રેજીમાં ફાવટ આવી ગઈ હતી અને હિન્દી સમજવાનું પણ ખાસ અઘરું નહોતું રહ્યું, પણ એ રોજબરોજની વાત પૂરતું જ લાગુ પડે. તબક્કાવાર પૉલિટિક્સમાં દાખલ થવાનું આવ્યું ત્યારે સોનિયા ગાંધીને વાત બરાબર સમજાઈ અને પરિસ્થિતિનો સાચો ચિતાર મેળવી શકે એ માટે તેમની જ બોલીમાં વાત કરવામાં આવે તો બન્ને પક્ષે સરળતા રહે એવા હેતુથી અહમદ પટેલ ખપ પૂરતું ઇટાલિયન પણ શીખ્યા હતા.

અનેક લોકોએ અહમદ પટેલ પાસે ઇટાલિયન-ટુ-ઇંગ્લિશ ડિક્શનરી પણ જોઈ છે. અહમદ પટેલનું માનવું હતું કે જે ભાષામાં વાત સમજાતી હોય એ ભાષાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ. પરિવારમાં પણ આ જ વાત લાગુ પડે અને પક્ષમાં પણ આ નિયમ હોવો જોઈએ. પોતાના આ જ નિયમને આધીન રહીને અહમદભાઈ તડજોડની નીતિમાં માનનારા કેટલાક નેતાઓને વર્ષો સુધી મળ્યા પણ નથી. કોન્ગ્રેસમાં હોવા છતાં અને તેમને ઇલેક્શનમાં ટિકિટ મળે એ માટે ખુદ પોતે જ નામ સૂચવ્યું હોવા છતાં અંગત રીતે તેમને મળવા માટે અહમદ પટેલ ક્યારેય તૈયાર થતા નહીં. આની પાછળનું કારણ સ્પષ્ટ હતું કે પાર્ટીને તેમની જરૂર છે એટલે ટિકિટમાં કાપ મૂકવો નથી અને અંગત રીતે ઇમેજ બગાડવી નથી એટલે રૂબરૂ મળવું નથી.

## છેલ્લો ટાસ્ક અધૂરો રહ્યો

જાન્યુઆરી-ફેબ્રુઆરીમાં કોન્ગ્રેસના અધ્યક્ષપદ માટે ઇલેક્શન થવાનું છે, જેની કામગીરી ઑલરેડી સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થઈ ગઈ હતી. આ ઇલેક્શનમાં કોન્ગ્રેસની કાયાપલટ થાય એવા અધ્યક્ષને પાર્ટી હાથમાં આપવાની ગણતરી પણ ચાલુ થઈ હતી અને એવા કોણ-કોણ નેતા છે જેમને પાર્ટી હાથમાં આપવાથી બીજેપીનો વિજયરથ અટકે એ શોધી કાઢવાનું કામ અહમદ પટેલને સોંપવામાં આવ્યું હતું. પાર્ટીના અધ્યક્ષપદ માટે એ સૌ સામેથી આગળ આવે એવા હેતુથી તેમને તૈયાર પણ કરવાના હતા અને અહમદભાઈ અત્યારના તબક્કે ઘરમાં બેસીને એ જ કામ કરતા હતા, પણ એ દરમ્યાન તેમને કોવિડ થયો અને સંક્રમણને કારણે તેમને હૉસ્પિટલમાં ઍડ્મિટ કરવામાં આવ્યા, જ્યાં એક મહિનાની એકધારી સારવાર પછી પણ મલ્ટિપલ ઑર્ગન ફેલ્યરને કારણે તેમણે અંતિમ શ્વાસ લીધા અને પાર્ટીએ સોંપેલો છેલ્લો ટાસ્ક અધૂરો રહી ગયો.

## ૧૦૦ દહાડા પટેલના

રાજીવ ગાંધીથી માંડીને પી. વી. નરસિંહ

અનુસંધાન → 15

# છેવટે બધું છોડીને બાબ્બભાઈ પિરામણ આવતા જ રહ્યા!

નખશિખ કૉંગ્રેસી અને એથીય વિશેષ તો ગાંધીપરિવારના વિશ્વાસુ એવા અહેમદ પટેલ એટલે ભારતીય રાજકારણના સર્વમિત્ર. વર્ષો સુધી સત્તાના કેન્દ્રમાં રહ્યા હોવા છતાં નહીં એનો રોફ કે નહીં ઘમંડ. અત્યંત સાલસ સ્વભાવ અને પારખું નજરના એ સ્વામી. પક્ષાપક્ષી કે મજહબી વાડાબંધીથી પર રહેલા એહમદભાઈના નિધનથી કોંગ્રેસે સંકટ સમયની સાંકળ ગુમાવી છે.

કેતન ત્રિવેદી (અમદાવાદ)

દેશભરના કોંગ્રેસીઓ માટે નવી દિલ્હીના ૧૦, જનપથનું સરનામું સૌથી શક્તિશાળી ગણાય, પણ એ સરનામે પહોંચવા માટે પક્ષના કાર્યકરો તો ઠીક, દિગ્ગજ કોંગ્રેસીઓએ પણ ઔર એક સરનામે થઈને જવું પડતું. આ સરનામું એટલે ૨૩, મધર ટેરેસા ક્રેસન્ટ.

છેલ્લે કોંગ્રેસ સત્તામાં હતી ત્યારે (૨૦૦૪થી ૨૦૧૪) અને એ પછી પણ તીનમૂર્તિ નજીક આવેલા આ બંગલોમાં મધ્યરાત્રિ સુધી વીવીઆઈપીઓની અવર-જવર જોવા મળતી. એ પણ અજબ સંયોગ છે કે જેમને મળવા માટે લોકો અડધી રાતે અહીં આવતા એ વ્યક્તિએ પોતે અડધી રાતે જ આ દુનિયામાંથી વિદાય લીધી.

સામાન્ય રીતે કોઈ રાજકીય-સામાજિક અગ્રણીનું નિધન થાય એટલે એમના જવાથી બહુ મોટી ખોટ પડી છે એવું કહેવા ખાતર કહેવાનો એક રિવાજ છે, પણ નવી દિલ્હીની પાવર ગૅલરીમાં એપી અને ગુજરાતનાં અંગરંગ વર્તુળોમાં બાબ્બભાઈ નામે ઓળખાતા કોંગ્રેસના ખજાનચી એહમદ પટેલના નિધનથી કોંગ્રેસને તો ખરા અર્થમાં ક્યારેય ન પૂરી શકાય એવી ખોટ પડી છે. એહમદભાઈએ એવા સમયે વિદાય લીધી છે, જ્યારે વ્યક્તિગત રીતે સોનિયા ગાંધીને અને પક્ષને એમની સૌથી વધારે જરૂર હતી. સોનિયા ગાંધીએ એમને આપેલી શ્રદ્ધાંજલિના શબ્દો જ ઘણું કહી જાય છે. પોતાની ભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિમાં એમણે એહમદભાઈને અ ફ્રેન્ડ ગણાવ્યા.

તા. ૨૫-૧૧-૨૦૨૦ બુધવાર, મધ્યરાત્રિ ના ૩:૩૦ વાગ્યા હતા. જનાબ ફૈઝલ અહમદ પટેલની એક ટવીટ ફકત ભારત દેશમાં જ નહીં પરંતુ આખી દુનિયામાં ધ્વનીના વેગથી વધારે અને પ્રકાશની ગતિ સમાન એક દર્દનાક સમાચાર પ્રસરાવતી જાય છે. સમગ્ર દેશના દરેક સમાજના માટે આ વાતને પોતાને જ સમજાવતા કલાકો નીકળી જાય છે કે જનાબ અહમદભાઈ પટેલ આપણા વચ્ચે હવે રહયા નથી.

ટવીટર અને બીજા સોશીયલ મીડીયામાં ભારત દેશના રાષ્ટ્રપતિશ્રી, ઉપરાષ્ટ્રપતિશ્રી, વડાપ્રધાનશ્રી, મંત્રીશ્રીઓ, વિવિધ રાજયોના મુખ્યમંત્રીશ્રીઓ, ફિલ્મ જગતની જાણિતી હસ્તીઓ, રમતવીરો તેમજ અન્ય નામી-ગીરામી હસ્તીઓએ અહમદભાઈ નિધન ઉપર અત્યંત દુઃખી હૃદયે પોતાનું દુઃખ બયાન કર્યું હતું.

**''જીંદગી યૂં હુઈ બસર સાથ, કાફિલા સાથ ઔર સફર તન્હા''**

**President of India** @rashtrapatibhvn · Nov 25

Distressed to know that veteran Congress leader Ahmed Patel is no more. An astute Parliamentarian, Shri Patel combined the skills of a strategist and the charm of a mass leader. His amiability won him friends across party lines. My condolences to his family and friends.

**Vice President of India** @VPSecretariat · Nov 25

राज्य सभा के सदस्य श्री अहमद पटेल जी के निधन का समाचार पा कर स्तब्ध हूं। वरिष्ठ सांसद श्री पटेल अपने संसदीय अनुभव, सद्भाव और सौहार्दपूर्ण सम्बन्धों के लिए जाने जाते थे। ईश्वर दिवंगत पुण्यात्मा को शांति तथा उनके परिजनों को धैर्य प्रदान करें। #AhmedPatel

**Vice President of India** @VPSecretariat · Nov 25

Deeply saddened to learn about the passing away of Rajya Sabha MP, Shri Ahmed Patel. He was an able parliamentarian and always maintained cordial relations with leaders across the political spectrum. My condolences to the bereaved family members. May his soul rest in peace.

**Narendra Modi** @narendramodi · Nov 25

Saddened by the demise of Ahmed Patel Ji. He spent years in public life, serving society. Known for his sharp mind, his role in strengthening the Congress Party would always be remembered. Spoke to his son Faisal and expressed condolences. May Ahmed Bhai's soul rest in peace.

**Sharad Pawar** @PawarSpeaks · Nov 25

Deeply saddened to know about the demise of veteren congress leader Shri Ahmed Patel. His contribution to @INCIndia will always be remembered. My sincere condolences to members of his family.

**Congress** @INCIndia

Congress President Smt Sonia Gandhi's condolence message on the demise of Shri Ahmed Patel.

**Congress President, Smt. Sonia Gandhi's Condolence Message:**

"In Sh. Ahmed Patel, I have lost a colleague, whose entire life was dedicated to the Congress Party.

His faithfulness and dedication, his commitment to his duty, his always being there to help, his generosity were rare qualities that distinguished him from others.

I have lost an irreplaceable comrade, a faithful colleague and a friend. I mourn his passing and I feel deeply for his bereaved family to whom I offer my sincere feelings of empathy and support."

**Kapil Sibal** @KapilSibal · Nov 25

I never thought
you'll go so soon
will feel the loss
for long

Congress has lost
It's Northern Star
who guided it
for long

dotted the i's
untied the knots
when Congress
needed help

for you the Party
was your first love
you never thought
of self

Alvida Ahmadbhai

101 527 6.2K

**Kapil Sibal** @KapilSibal · Nov 25

Deeply saddened by the passing away of Ahmedbhai . I am personally aggrieved because of our long and steadfast friendship. He was central to the functioning of the Congress Party . His seminal contribution to its well-being will always be remembered. May his soul rest in peace .

40 291 4.7K

**Shashi Tharoor** @ShashiTharoor · Nov 25

Deeply saddened by this news. A formidable political figure, a man of profound intelligence & prodigious memory. His extraordinary range of knowledge, considerable understanding & sharp instincts made him "Mr Politics" to many in @incIndia. A shattering loss for secular politics.

**Rahul Gandhi** @RahulGandhi · Nov 25

It is a sad day. Shri Ahmed Patel was a pillar of the Congress party. He lived and breathed Congress and stood with the party through its most difficult times. He was a tremendous asset.

We will miss him. My love and condolences to Faisal, Mumtaz & the family.

**Priyanka Gandhi Vadra** @priyankagandhi · Nov 25

My deepest condolences to Ahmedji's whole family, especially Mumtaz and @mfaisalpatel.

Your father's service and commitment to our party was immeasurable. We will all miss him immensely. May his courage pass on to you and give you strength to face this tragedy.

**Priyanka Gandhi Vadra** @priyankagandhi · Nov 25

Ahmed ji was not only a wise and experienced colleague to whom I constantly turned for advice and counsel, he was a friend who stood by us all, steadfast, loyal, and dependable to the end.
His passing away leaves an immense void. May his soul rest in peace.

**Amit Shah** @AmitShah · Nov 25

कांग्रेस पार्टी के वरिष्ठ नेता अहमद पटेल जी के निधन की सूचना अत्यंत दुःखद है। अहमद पटेल जी का कांग्रेस पार्टी और सार्वजनिक जीवन में बड़ा योगदान रहा। मैं दुःख की इस घड़ी में उनके परिजनों और समर्थकों के प्रति अपनी संवेदना व्यक्त करता हूँ। ईश्वर दिवंगत आत्मा को शांति प्रदान करें।

**Rajnath Singh** @rajnathsingh · Nov 25

Saddened by the demise of senior Congress Leader and MP, Shri Ahmed Patel ji. He was a seasoned leader, who made remarkable contribution to his party and public life.

Ahmed Bhai had friends across party lines. My thoughts are with his family and well-wishers in this sad hour.

**P. Chidambaram** @PChidambaram_IN · Nov 25

Deeply shocked and saddened to learn that my dear friend Ahmed Patel passed away in the early hours of today

**digvijaya singh** @digvijaya_28 · Nov 25

कोई भी कितना ही गुस्सा हो कर जाए उनमें यह क्षमता थी वे उसे संतुष्ट कर ही भेजते थे। मीडिया से दूर, पर काँग्रेस के हर फ़ैसले में शामिल। कड़वी बात भी बेहद मीठे शब्दों में कहना उनसे सीख सकता था। काँग्रेस पार्टी उनका योगदान कभी भी नहीं भुला सकती। अहमद भाई अमर रहें।

**digvijaya singh** @digvijaya_28 · Nov 25

अहमद भाई बहुत ही धार्मिक व्यक्ति थे और कहीं पर भी रहें, नमाज़ पढ़ने से कभी नहीं चूकते थे।
आज देव उठनी एकादशी भी है जिसका सनातन धर्म में बहुत महत्व है।

अल्लाह उन्हें जन्नतउल फ़िरदौस में आला मक़ाम अता फ़रमाएँ।
आमीन।

**Mamata Banerjee** @MamataOfficial · Nov 25

Saddened and shocked at the passing away of Ahmed Patel. He was a quiet, affable person. My condolences to his family, admirers and his colleagues.

**Anand Sharma** @AnandSharmaINC · Dec 8, 2020

देश का अन्नदाता संवेदनहीन सरकार के विरूद्ध न्याय और अधिकारों के लिए सड़कों पर संघर्ष कर रहा है। प्रजातंत्र की पुकार है कि सरकार किसान को न्याय और सम्मान दे। हमारी एकजुटता और आवाज भारत के किसानों के साथ। #आज_भारत_बंद_है

**Mayawati** @Mayawati · Nov 25

वरिष्ठ कांग्रेसी नेता व देश की राजनीति का जाना-पहचाना नाम श्री अहमद पटेल के आज सुबह निधन की खबर अति-दुःखद। उनके परिवार व मित्रों के प्रति मेरी गहरी संवेदना। उनका व्यक्तित्व बहुत सादा व काफी मिलनसार था। भारतीय राजनीति में उनकी गहरी छाप को हमेशा अच्छी नजर से देखा व याद किया जाएगा।

**Akhilesh Yadav** @yadavakhilesh · Nov 25

I am saddened to hear about the passing of Ahmed Patel Ji. My deepest sympathies are with his family at this difficult time.

**DK Shivakumar** @DKShivakumar · Nov 25

Deeply saddened & shocked by the demise of AICC Treasurer & one of the foremost leaders of the Congress party Shri. Ahmed Patel

His steadfast loyalty & contribution to the Congress party as well as the nation was exemplary & an inspiration to us all. Condolences to his family.

**Mehbooba Mufti** @MehboobaMufti · Nov 25

Saddened to hear about Ahmad Bhai's demise. He was humble, kind & a gracious person. May Allah Subhana Taa'la grant him jannat . Condolences to his son Faisal & the family .

**Nitin Gadkari** @nitin_gadkari · Nov 25

Saddened to hear about the demise of veteran Congress leader Ahmed Patel Ji. My sincere condolences to the departed soul. I pray for strength to his family members and supporters in this moment of grief. Om Shanti.

**Ashok Gehlot** @ashokgehlot51 · Nov 25

Deeply saddened and shocked to learn about the untimely passing away of veteran Congress leader & friend Sh. #AhmedPatel ji. It is a great loss for Congress Party and all Congress workers like me. His contribution to the party will always be remembered.

**Vijay Rupani** @vijayrupanibjp · Nov 25

કોંગ્રેસના વરિષ્ઠ નેતા અને રાજ્યસભાના સાંસદ શ્રી અહેમદભાઈ પટેલના દુ:ખદ અવસાનથી શોકમગ્ન છું. કોંગ્રેસ પાર્ટીને મજબૂત બનાવવામાં તેમની ભૂમિકા અને તેમના સામાજીક કાર્યો હંમેશા યાદ રહેશે.

પ્રભુ એમના આત્માને શાંતિ અર્પે અને પરિવારને આ દુ:ખ સહન કરવાની શક્તિ બક્ષે એ જ પ્રાર્થના.

**Yogi Adityanath** @myogiadityanath · Nov 25

कांग्रेस पार्टी के वरिष्ठ राजनेता श्री अहमद पटेल जी का निधन अत्यंत दुःखद है।

मेरी संवेदनाएं शोकाकुल परिजनों के साथ हैं।

प्रभु श्री राम से प्रार्थना है कि दिवंगत आत्मा को शांति एवं शोक संतप्त परिजनों को इस दुःख को सहने की शक्ति प्रदान करें।

**B.S. Yediyurappa** @BSYBJP · Nov 25

Deeply saddened by the passing away of veteran Congress leader Shri Ahmed Patel Ji. My heartfelt condolences to his family, followers, and tributes to the departed soul. Om Shanti.

**Asaduddin Owaisi** @asadowaisi · Nov 25

My deepest condolences to Ahmed bhai's (@ahmedpatel) family, friends & colleagues. My Allah grant him maghfirah & his well wishers sabr. He had an amazing stamina when it came to politics. This is an indescribable loss & his absence will definitely be felt for a very long time

**Devendra Fadnavis** @Dev_Fadnavis · Nov 25

Saddened to hear about demise of senior Congress leader Ahmed Patel ji.
My deepest condolences to his family and friends.

**Bhupesh Baghel** @bhupeshbaghel · Nov 26

#अहमद_भाई

कांग्रेस का सिपाही कैसा होता है, यह सीखने-देखने के लिए कांग्रेसजनों को अहमद भाई के जीवन और कार्यों पर एक नज़र डालनी चाहिए।

पार्टी के प्रति निष्ठा का उदाहरण देना हो तो भी उनका नाम बार-बार आएगा।

**Omar Abdullah** @OmarAbdullah · Nov 25

My father & I are deeply saddened to hear about the demise of Ahmed Patel Sb. Our relationship with Ahmed bhai is both political & personal and has been a long one. May Allah grant him place in Jannat & may the family find strength at this difficult time.

**Paresh Dhanani** @paresh_dhanani · Nov 25

"ૐ શાંતિ"

ઊગતી પ્રતિભાઓને મન, કર્મ અને વચનથી આકર્ષનારા ઉમદા વ્યક્તિત્વનો સુરજ આજે આથમી ગયો,

સંયમ,સાદગી,સંઘર્ષ અને સમર્પણનુ સાક્ષાત સ્વરૂપ એવા સ્વ.શ્રી અહમદ પટેલ કેટલાયને અનાથ બનાવી અને અનંત યાત્રાએ આગળ ધપી ગયા,

ઇશ્વર એમના આત્માને શાશ્વત શાંતી અર્પે એવી અંતર મનથી પ્રાર્થના..🙏

**Sachin Pilot** @SachinPilot · Nov 25

Extremely saddened to learn of Shri Ahmed Patel ji has passed away. Shri Patel has left a void which can not be filled.He was a dedicated congressman, a passionate nationalist and friend and mentor to so many...

I join in grief with Faisal, Mumtaz, and the rest of the family. 🙏

**Mohammed Azharuddin** @azharflicks · Nov 25

Deeply disturbed to hear about the loss of a father figure.
May Allah grant him the highest place in paradise. Rest in Peace

**Riteish Deshmukh** @Riteishd · Nov 25, 2020

Extremely saddened to know that Shri @ahmedpatel ji is no more. He was a close friend of my father's. A strategist, who helped build & strengthen the congress party. Deepest condolences to you @mfaisalpatel & the entire family. Om Shanti 🙏

**Jyotiraditya M. Scindia** @JM_Scindia · Nov 25

कांग्रेस के वरिष्ठ नेता अहमद पटेल जी के दुःखद निधन पर मेरी गहरी संवेदनाएँ। ईश्वर से प्रार्थना है कि वे दिवंगत आत्मा को शान्ति प्रदान करें एवं शोक संतप्त परिजनों को यह आघात सहने की शक्ति दे। ॐ शांति।

**Irfan Pathan** @IrfanPathan · Nov 25

Inna lilahi wa inna ilaihi ra'jioun. Deeply saddened to hear about the demise of Shri #AhmedPatel, he was the kind of leader who was respected by all the parties. My thoughts & prayers are with his family @mfaisalpatel

**Raj Thackeray** @RajThackeray · Nov 25, 2020

#AhmedPatel

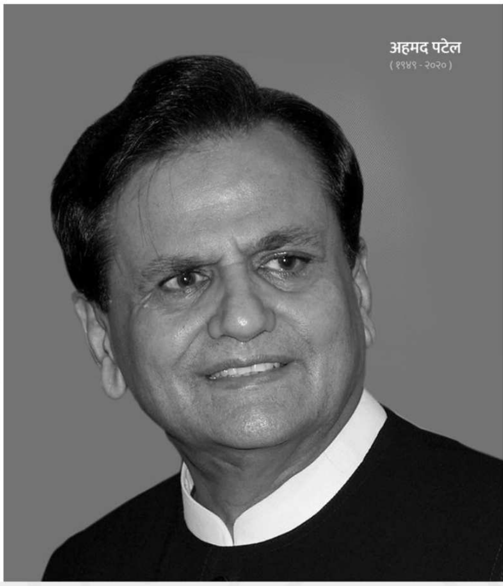


Congress veteran leader, Ahmed Patel passed away this morning. He was an exceptionally astute and a sharp leader. These qualities helped him in upping his political grasp to the level of a chess play and he made sure his moves were matchless and he emerged victorious. But, his greatness lies in the fact, that he never used his sharp mind to settle personal grudges, in fact he remained above all this and only focussed on the betterment of his party. This made him stand out, across party lines as an amicable leader and he valued his relationships with all.

Over the years, the relationships that he forged even those beyond the political sphere; he valued each one of them and stood by his friends in good and bad times. I have fond memories of our relationship and I will always cherish that.

His political career spans 43 years, in that he witnessed so many changes in government and governance. He chose to always remain as a firm backdrop; one never saw him join in the race to grasp power or any position in the government. This quality of staying above the temptations of holding a position stands out as a rare trait today.

A humble tribute to Ahmed Patel from the Maharashtra Navnirman Sena.

**Arvind Kejriwal** @ArvindKejriwal · Nov 25, 2020

Shocked to know abt the demise of Ahmed Patel ji. My heartfelt condolences to his family, friends and supporters. May his soul rest in peace.

**Rajdeep Sardesai** @sardesairajdeep · Nov 25, 2020

'With the passing away of Ahmedbhai, the Congress's permanent emergency phone line has gone silent'.. my article on why the leader's demise marks the end of the Sonia era in the Congress.. May wish to read/share.

**Rajat Sharma** @RajatSharmaLive · Nov 25, 2020

अहमद भाई के निधन से स्तब्ध हूं. देश के क़द्दावर नेता अहमद पटेल कांग्रेस पार्टी के संकटमोचक थे, बाहर की दुनिया से सब से बड़ा सम्पर्क सूत्र थे. सार्वजनिक जीवन में रिश्ते कैसे बनाए जाते है और ताउम्र कैसे निभाए जाते हैं वो इसकी एक मिसाल थे. वो बहुत याद आएँगे. #AhmadPatel

**Azmi Shabana** @AzmiShabana · Nov 25, 2020

Deeply saddened to hear about the passing away of #Ahmed Patel Saheb. Soft spoken , discreet he was highly respected . Our condolences to his family

**Urmila Matondkar** @UrmilaMatondkar · Nov 25, 2020

Saddened by the demise of Shri @ahmedpatel ji. Though my interaction with him was brief..he was so very kind n encouraging. My prayers for his departed soul. Deepest condolences to @mfaisalpatel n his family 🙏🙏

## ધી સુરતી સુન્ની વહોરા મુસ્લિમ એજ્યુકેશન સોસાયટી, સુરતની વાર્ષિક જનરલ મિટીંગ

ધી સુરતી સુન્ની વહોરા મુસ્લિમ એજયુકેશન સોસાયટી, સુરતની **૭૩ મી** વાર્ષિક જનરલ મિટીંગ **તા.૩૧/૦૧/૨૦૨૧**ના **રવિવારના** રોજ **સવારે ૧૦.૩૦ કલાકે ડૉ. જી.આઇ.મોતાલા ટેકનીકલ કેમ્પસ (એ.વાય.દાદાભાઇ ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટયુટ) કોસંબા, તા. માંગરોલ, જી. સુરત** મુકામે રાખવામાં આવી છે.

**આ મિટીંગમાં સોસાયટીના પેટ્રન, વા.પેટ્રન, લાઇફ મેમ્બર, ગામેગામના પ્રતિનિધીઓ અને કો.ઓપ્ટ સભ્યોને હાજર રહેવા વિનંતી છે.**

### એજન્ડા

**કાર્ય : ૧** **૭૨મી** વાર્ષિક જનરલ મિટીંગની મીનીટ્સ જે વહોરા સમાચારના **માર્ચ-૨૦૨૦** ના અંકમાં પ્રગટ કરવામાં આવી છે તેને બહાલી આપવા બાબત.

**કાર્ય : ૨** **સને ૨૦૧૯ - ૨૦૨૦** નો સોસાયટીનો વાર્ષિક અહેવાલ વાંચનમા લઇ મંજૂરી આપવા બાબત.

**કાર્ય : ૩** **સને ૨૦૧૯ - ૨૦૨૦** નો ઓડીટ થયેલા હિસાબ અને રીપોર્ટ જે સર્વે સભ્યો સાહેબોને મોકલવામાં આવ્યો છે તેને મંજૂર કરવા બાબત.

**કાર્ય : ૪** બોર્ડ ઓફ કાઉન્સિલે મંજૂર કરેલ **૨૦૨૧-૨૦૨૨** ના વર્ષ માટેના અંદાજી બજેટને મંજુરી આપવા બાબત.

**કાર્ય : ૫** બે વર્ષ માટે હોદ્દેદારો, મેનેજીંગ કમિટી, બોર્ડ ઓફ કાઉન્સિલના સભ્યોની નિમણુંક કરવા બાબત.

**કાર્ય : ૬** એ સિવાય બંધારણની કલમ ૧૮-૨ અનુસાર આવ્યા હોય તે.

### બંધારણ કલમ : ૧૮-૨

**વાર્ષિક જનરલ મિટીંગમાં બીજી કોઇ પણ બાબત ઓન. જનરલ સેક્રેટરીને ઓછામાં ઓછા ૮ દિવસ પહેલા લેખિત ખબર આપી ન હોય તે રજૂ કરવા દેવામાં આવશે નહીં સિવાય કે પ્રમુખ સાહેબની પરવાનગી મેળવી હોય.**

**સોસાયટીના દરેક મેમ્બરને સોસાયટીની કાર્યવાહી, હિસાબ અગર બજેટ એસ્ટીમેન્ટ વિગેરે અંગે જે કાંઇ પ્રશ્ન કે ખુલાસો જોઇતો હોય તો સંસ્થાની ઓફીસે બંધારણની કલમ ૧૮-૨ સુચના અનુસાર લખી જણાવે. જેથી તે વિગત સહેલાઇથી એકઠી કરી શકાય અને સંબંધિત ચોપડા કે ફાઇલ પણ જરૂર પડયે રજુ કરી શકાય. પ્રશ્ન અગર ખુલાસો પૂછવામાં સંયમ જળવાય અને ભાષા પર કાબૂ રહે અને સોસાયટીને નુકશાન ન થાય તેની કાળજી રાખવી જરૂરી છે.**

**યુસુફ ઇશાકજી પટેલ**
**પ્રમુખ**
**ધી સુ.સુ.વ.મુ.એજ્યુ.સોસાયટી, સુરત**

**તા.૦૧ /૦૧/૨૦૨૧**

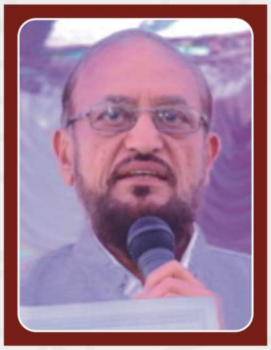

**જ. સલીમભાઈ એફ. પટેલ**
ચેરમેન

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ માત્ર આપણા સમાજના જ નહિ બલ્કે સમગ્ર ભારતીય રાજકારણના આદર્શ વ્યકિત હતા. અખ્લાક અને ખાનદાની આપના જીવનના બહુમૂલ્ય સિધ્ધાંતો હતા. આ જ સિધ્ધાંતો પર આપ કાયમ રહયા અને લાખો લોકો માટે પ્રેરણારૂપ સાબિત થયાં. આપની નિય્યત સેવા કરવા માટેની હતી અને આજ નિય્યતની બરકતને લઈ આપ કપરા સંજોગોમાં પણ પ્રગતિના પંથો સર કરતા ગયા. સફળતાના ઉચ્ચત્તમ શિખરે બિરાજમાન હોવા છતાં આપ જનાબ સાદગીનું ઉમદા પ્રતિક હતા. આપની વિનમ્રતા ઉડીને આંખે વળગી જતી. આપનું વ્યકિતત્વ આકર્ષિત હતું. આપ ખૂબ જ સાફ દિલના હતા. એમના જીવનમાંથી પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરીને આપણા સમાજના લોકોએ પણ કામ્યાબી હાંસલ કરવી જોઈએ. વિનમ્રતા અને સજજનતા આપની નબળાઈ નહોતી, પરંતુ આપની કામ્યાબીનું રહસ્ય હતું. અલ્લાહપાક આપને જન્નતુલ ફિરદૌસમાં ઊંચુ સ્થાન અતા ફરમાવે. આમીન.

**આપસે ઝુકકર જો મિલતા હોગા,**
**ઉસકા કદ આપસે ઉંચા હોગા !**

**જ. અ.સમદભાઈ આઈ. બલેસરીયા**
ટ્રેઝરર

મર્હુમ અહમદભાઈ પટેલ સાહેબની ચિરવિદાય સમગ્ર સમાજને શોકમાં ગરકાવ કરી ગઈ છે. જયારે જયારે પણ ગુજરાતનો ઈતિહાસ લખાશે ત્યારે ત્યારે સુવર્ણ અક્ષરોમાં અહમદભાઈના નામનો ઉલ્લેખ થશે. માત્ર પોતાના પક્ષના જ નહિ, અહમદભાઈ તો વૈશ્વિક નેતા હતા. દીર્ઘદ્રષ્ટા હતા. રાજકારણના ખદબદતા વાતાવરણમાં રહીને પણ આપ પાકદામન જીવી શકયા એ જ એમની સાચી રાષ્ટ્રીય ભાવના હતી. અહમદભાઈએ જે કાર્યો કર્યા છે તેનો ઉલ્લેખ કરવા માટે તો ગ્રંથો પણ ઓછા પડે. અહમદભાઈ ખૂબ અભ્યાસુ માણસ હતા. તેઓ અજાતશત્રુ વિદ્વાન હતા. સાહિત્યપ્રેમી હતા. ખૂબ જ દીનદાર હતા. અલ્લાહને નજર સમક્ષ રાખીને જીવન જીવનાર માણસ હતા. અલ્લાહપાકની ઝાતથી ઉમ્મીદ છે કે અલ્લાહપાકે એમને જન્નતમાં પણ ખૂબ ઊંચુ સ્થાન આપ્યું જ હશે. અલ્લાહપાક એમની ખિદમતોને કબૂલ ફરમાવે. આમીન.

**ચરાગ ઉસને બુઝા ભી દિયા જલા ભી દિયા,**
**યે મેરી કબ્ર પે મંજર નયા દિખા ભી દિયા.**

Phone No. 0091-261-2420097/2424458

**JANUARY - 2021**

**VOHRA SAMACHAR** VALID UP TO 31-12-2023.

Licence No. 040 inland 081 For Foreign

PUBLISHED ON LAST DATE OF EVERY-MONTH, AT NATRAJ PRINTERS, SURAT

RNI No. 9372/57 “Registerd No. SRT-004/2021 - 2023"

2000 Copies Posted at SURAT RMS at 3rd of Every month

on date of posting **11 - 01 - 2021**

**વહોરા સમાચાર લવાજમના વાર્ષિક દર નીચે પ્રમાણે છે.**

દેશમાં વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૧૫૦, પરદેશમાં વાર્ષિક લવાજમ (બાય એર મેલ) રૂા. ૧૦૦૦, દેશમાં લાઈફ મેમ્બર ફી રૂા. ૨૦૦૦, પરદેશમાં લાઈફ મેમ્બર ફી રૂા. ૩૦૦૦ (એર ચાર્જ રૂા. ૭૦૦ વાર્ષિક ભરવાના રહેશે.), છુટક નકલ કિંમત રૂા. ૧૫.૦૦

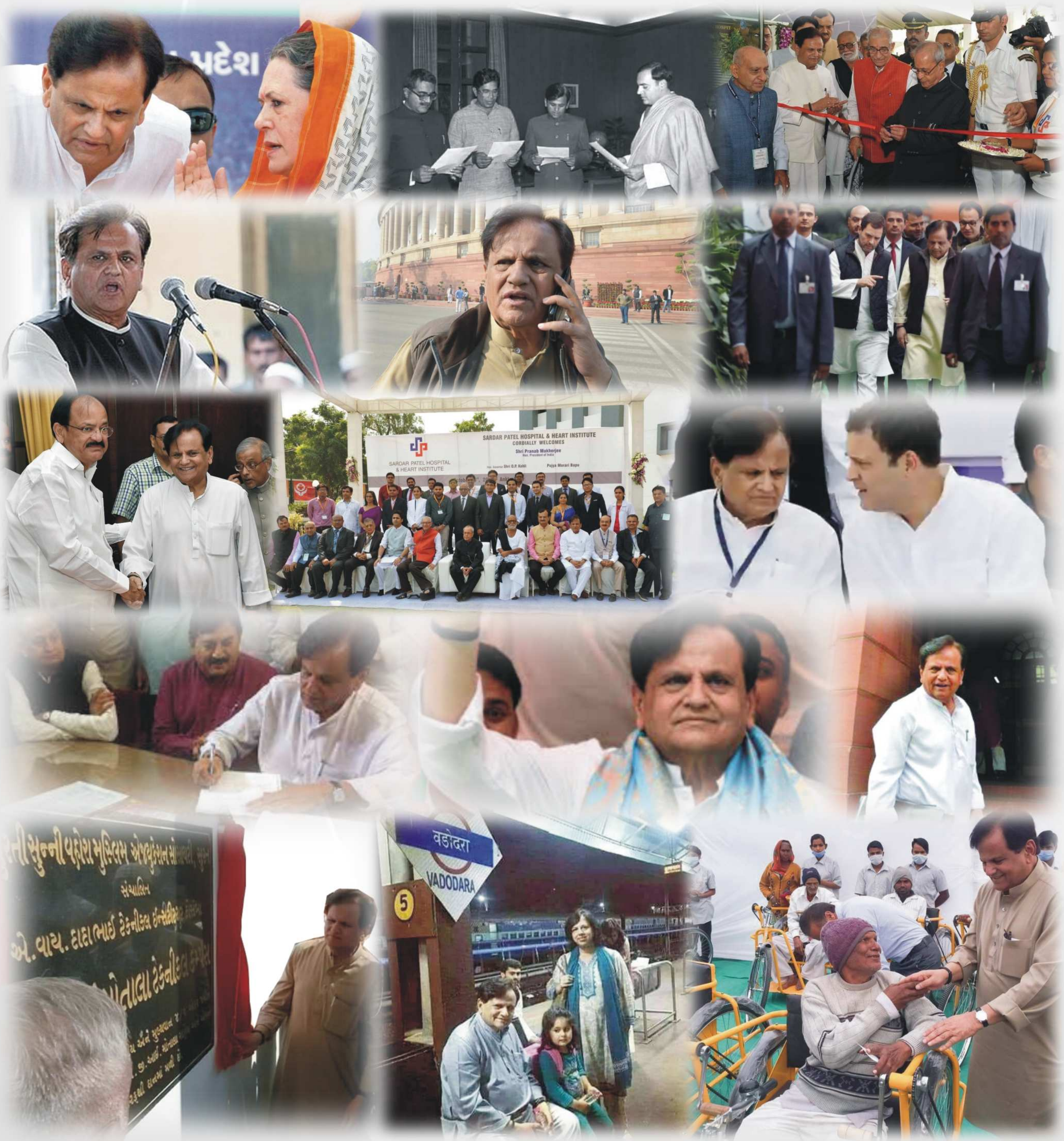


**आपकी तरह अब और कौन मुस्कुराएगा ?**

**आप चले गये छोडकर हमें, ये काफी वक्त तक सताएगा !**